

husbyparken

- världens mötesplats

space och place syntax-analyser som
instrument för utveckling av förortens
urbana struktur

Ida Mangsbo
Examensarbete i landskapsplanering 30hp
vid institutionen för stad och land

Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitektprogrammet 2009

EX0437 Självständigt arbete i landskapsplanering E, 30hp

© Ida Mangsbo, l04idma1@stud.slu.se

Svensk titel: Husbyparken - världens mötesplats. Space och place syntax-analyser som instrument för utveckling av förortens urbana struktur.

Engelsk titel: Husby park - meeting place of the world. The use of Space and Place Syntax analyses as a tool for development of urban structure in Swedish post war suburbs.

Handledare: Ulla Berglund, institutionen för stad och land

Extern handledare: Alexander Ståhle, Spacescape

Examinator: Clas Florgård, institutionen för stad och land

Extern examinator: Magdalena Franciskovic, White arkitekter

fö r o r d

Detta är mitt avslutande 30 poängs examensarbete på Landskapsarkitektprogrammet. Arbetet har utförts vid institutionen för stad och land, SLU, Ultuna.

Jag skulle först och främst vilja tacka Alexander Stähle och hans medarbetare på Spacescape för att ni trott på mig och gett mig värdefull handledning och kunskap. Ett stort tack även till min handledare Ulla Berglund, familj och vänner som ställt upp med kloka råd och uppmuntran. Tack Elin, Ida, Petra och Sofie som läst hela eller delar av arbetet och kommit med bra idéer och sist men inte minst vill jag tacka Micael för att han alltid får mig att skratta.

innehåll

SAMMANFATTNING	8	CENTRALITETSANALYS	43
ABSTRACT	11	CHOICE	44
INLEDNING	14	VISUAL CONTROL	44
BAKGRUND	14	PLACE SYNTAX	46
SYFTE OCH GENOMFÖRANDE	16	SYNFÄLTSANALYS	46
TEORI	18	OBSERVATIONER	47
BEGREPPSGUIDE	19	VISTELSEOBSERVATIONER	47
OM SPACE SYNTAX	20	VÄGVALSOBSERVATIONER	47
FORSKNING	22	GÅNGTRAFIKMÄTNING	47
OM MILJONPROGRAMMET	24	ANALYSER	48
HISTORIK	24	HUSBYS GLOBALA FÖRANKRING	49
MILJONPROGRAM OCH MEDIA	28	TILLGÄNGLIGHETSANALYSER	52
SEGREGATION	31	HUSBYS FLÖDEN OCH PARKENS	
TRYGGHET	36	LOKALA FÖRANKRING	54
PLATSEN	39	VISTELSE I HUSBYPARKEN	63
HUSBY IDAG	40	HUSBYPARKENS ÖVERBLICKBARHET	66
HUSBYPARKEN IDAG	41	SLUTSATSER	70
METOD	42	ÅTGÄRDER	70
SPACE SYNTAX	43	FÖRSLAG	71

PROGRAMSKISS	72
IDÉSKISS	74
ANALYS AV FÖRSLAG	81
CENTRALITESANALYS	82
HUSBYPARKEN OCH ANGRÄNSANDE STADSDELAR	84
HUSBYPARKEN OCH ANGRÄNSANDE BEBYGGELSE	85
VISUAL CONTROL	86
SYNFÄLTSSANALYS	87
DISKUSSION	89
GENOMFÖRANDE	90
LITTERATURSTUDIER	90
SPACE OCH PLACE SYNTAX-ANALYSER	90
OBSERVATIONER	91
GESTALTNING	91
REFLEKTIONER	92
KÄLLOR	94

sammantfattning

Detta är ett examensarbete på 30 högskolepoäng som har utförts inom Landskapsarkitektprogrammet vid institutionen för stad och land, SLU, Ultuna. I uppsatsen undersöks stadsstrukturen i miljonprogramsförorten Husby, Stockholm, och vilken effekt den har på stadslivet i området. Det huvudsakliga syftet med studien var att med hjälp av olika stadsanalyser undersöka hur man skulle kunna tillgängliggöra och skapa en mötesplats i Husbyparken. Ett urval av analyser har använts för att ge en bred bild av området, från stadsdelsnivå ner till enskilda rumsbildningar i Husbyparken. Dessutom var syftet att, med hjälp av forskning rörande miljonprogramsområden och människorna som bor där, skapa en förståelse för hur människor lever i den typen av område som Husby utgör. För att omvandla teori till praktik har en idéskiss arbetats fram för att visa hur en förändring i Husbyparken skulle kunna förbättra tillgängligheten till parken samt tillgången till mötesplatser.

Tidigare erfarenheter och forskning har visat på att det finns brister i miljonprogrammets utemiljöer. Boendesegregationen har ökat i Sveriges storstäder och i många fall är det miljonprogramsförorterna som klassificeras som segregerade. Ofta finns en brist på variation och mötesplatser i den offentliga miljön samtidigt som strukturen, byggd på enklaver och trafikseparering, ger upphov otrygghet. Space Syntax-analyser används för att analysera den urbana strukturen och dess samband med stadsliv, vilket gör metoden användbar som verktyg för att förstå hur ett bostadsområdes struktur påverkar de människor som rör sig och vistas där.

På en övergripande skalavisar analyserna att Husby är sammankopplat med de omgivande områdena Kista och Akalla genom ett sammanhängande gång – och cykelstråk. Enklavstrukturen samt den kraftiga trafiksepareringen visar sig skapa diskontinuerliga gångstråk vilket kan påverka orienterbarheten för personer som inte känner till området. Vidare visar analyserna att Husbyparken ligger centralt i Husby och att parken har stort potential att bli en naturlig mötesplats i området. I nuläget är dock parken avskärmd från omgivande bebyggelse, vilket bidrar till att parken inte används till sin fulla kapacitet. Vistelsen i parken visar sig mestadels vara ”programmerad” till lekplats och bollplan och den spontana vistelsen lyser med sin frånvaro. Strax intill, på torget, finns det dock gott om möten och interaktion.

Studien visar att Husby är ett segregerat område, på flera plan. Vidare bekräftar studien forskning som visar på att den stadsstruktur som bygger på efterkrigstidens grannskapsenheter ger brister i det offentliga rummet. Orienterbarheten ger effekter på Husbyparken då det visar sig att det kan vara svårt att hitta rätt väg till parken. För att Husbyparken ska bli tillgänglig krävs insatser i gång- och cykelnätet. Dessutom bör parken öppnas upp mot huvudstråket och omgivande bebyggelse. Framsidor mot parken samt en överlappning av mötesplatser bör skapa bättre underlag för vistelse i parken.

Det krävs mer än upprustning av en park för att mildra boendesegregationen och studien visar på den komplexitet som finns i segregationsfrågan. Segregation finns på många nivåer i samhället, såväl i våra huvuden som på offentliga platser. Därför krävs ett helhetsgrepp över Husby.

För att kunna utveckla förslaget ytterligare samt förankra det lokalt krävs en dialog med de boende i Husby. Vidare skulle det vara intressant att undersöka möjligheterna med Space Syntax-analyser i förortsmiljöer och hur metoden kan underlätta för planerare att se nya alternativ till upprustning av miljonprogramsområdena.

abstract

This paper constitutes graduate work at the Department of Urban and Rural Development at the Swedish University of Agricultural Sciences. In this paper the urban structure of the million program suburb Husby in Stockholm is examined and what effect this structure has on social life in the area. The main objective of the study has been to, with the help of morphological analyses, examine how to create meeting places and make the Husby Park more accessible for the inhabitants in Husby. There has been a selection of analyses to ensure that Husby's spatial relationship with surrounding suburbs as well as local spaces in the Husby Park is described. Additionally, an objective of this study was to, with the knowledge from research concerning the million program and the inhabitants living there, develop an understanding for the kind of living environment that Husby constitute. A design proposal follows the analyses as way to transform theory into practice. The proposal gives one alternative of how the park could be developed to satisfy the need of accessibility and meeting places.

Research and experience has shown that there is a deficiency in the public space in the million program suburbs. Residential segregation has recently grown in the most urban cities in Sweden and in many cases it is these areas that are classified as segregated. Often, there is a lack of meeting places in public space at the same as the urban structure, built on an enclaves and traffic separation, give rise to feelings of being unsafe. Space Syntax is a method used to analyse the relation between urban structure and public life in cities, which makes the method applicable to understand how the urban morphology affect the people living in and visiting the area.

On an overall scale the analyses indicate that Husby is connected to the surrounding suburbs Akalla and Kista through a coherent walkway. The structure, built on separate enclaves in addition to a strict traffic separating system creates a problem where walkways suddenly discontinue which can affect the possibility to orientate for persons unfamiliar to the area. Furthermore the analyses show that the Husby Park is centrally located in the area which suggests that the park has possibilities to develop into a natural meeting point. At the time of speaking the park is cut off from the surrounding residential area and has not reached its full potential, yet. The park is mostly used for programmed use as basketball and play and there is a lack of spontaneous use. But just close by, the square is full of spontaneous interaction.

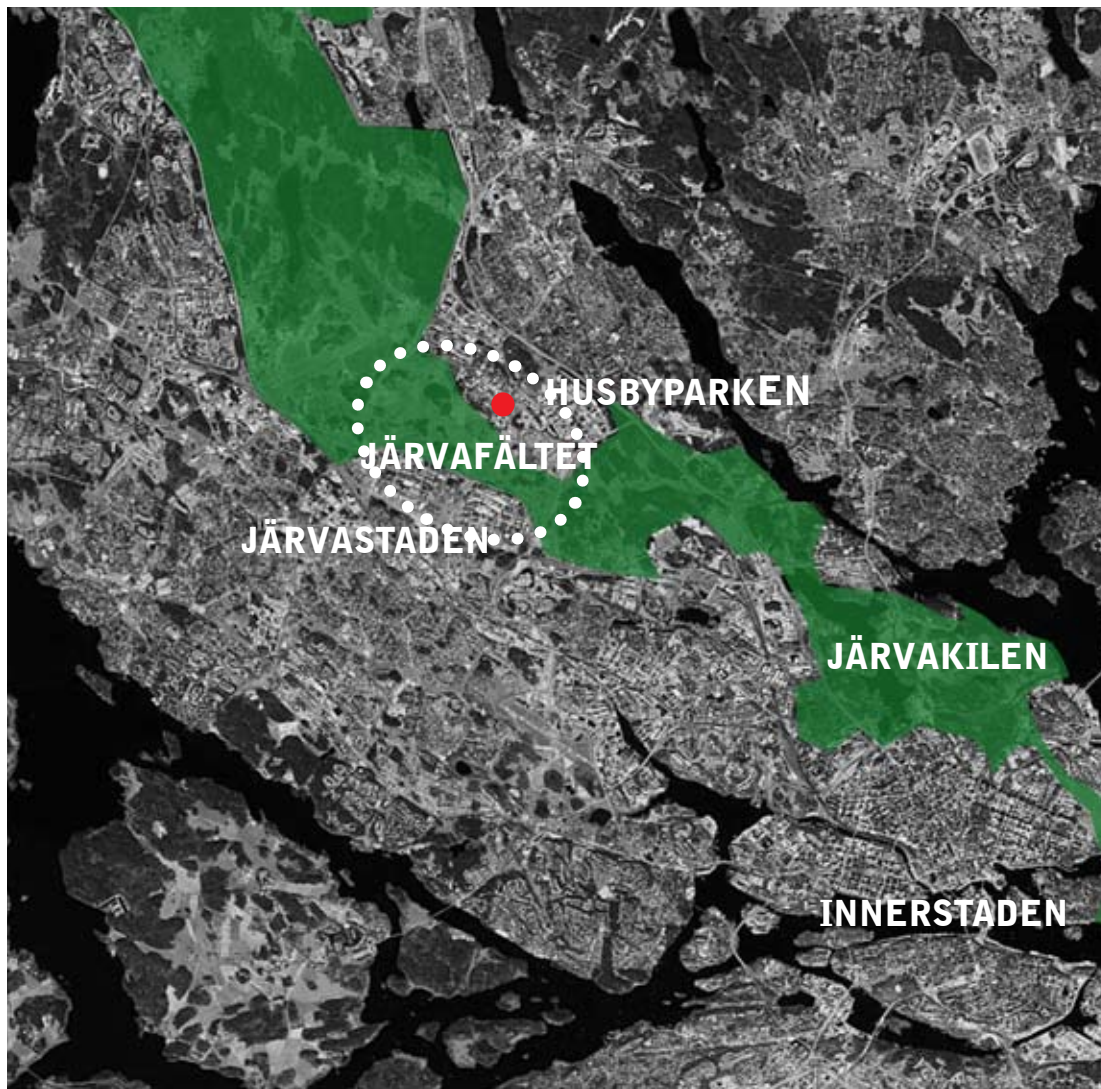
The study demonstrates that Husby is a segregated area, both at a local and global scale. Furthermore, the study confirms the theories implying that the urban structure of post war areas, and the neighborhood unit, is the origin of deficiency public space. Difficulties in orientation give effects on the Husby Park, as it is revealed that it can be hard finding the way to the park. Better accessibility to the park requires efforts in walk and cycling paths. In addition the park needs to be opened up to the surrounding residential area and the main walkway. New fronts towards the park, and a structure of overlapping meeting places should create a foundation for new use of the park.

It requires more than a newly equipped park to mitigate residential segregation and this study illustrates the complexity of segregation. Segregation is present in all layers of our society, not only in public spaces, but also in our heads. Therefore this issue requires a holistic approach.

A dialog with residents is desired before further developments of the design proposal. Furthermore, it would be interesting to examine the possibilities to use Space Syntax analyses in post war suburbs as a way to gain knowledge and facilitate sustainable development in these areas.

i nledning

BILDKÄLLA: HITTA.SE
14 BAKGRUND

bakgrund

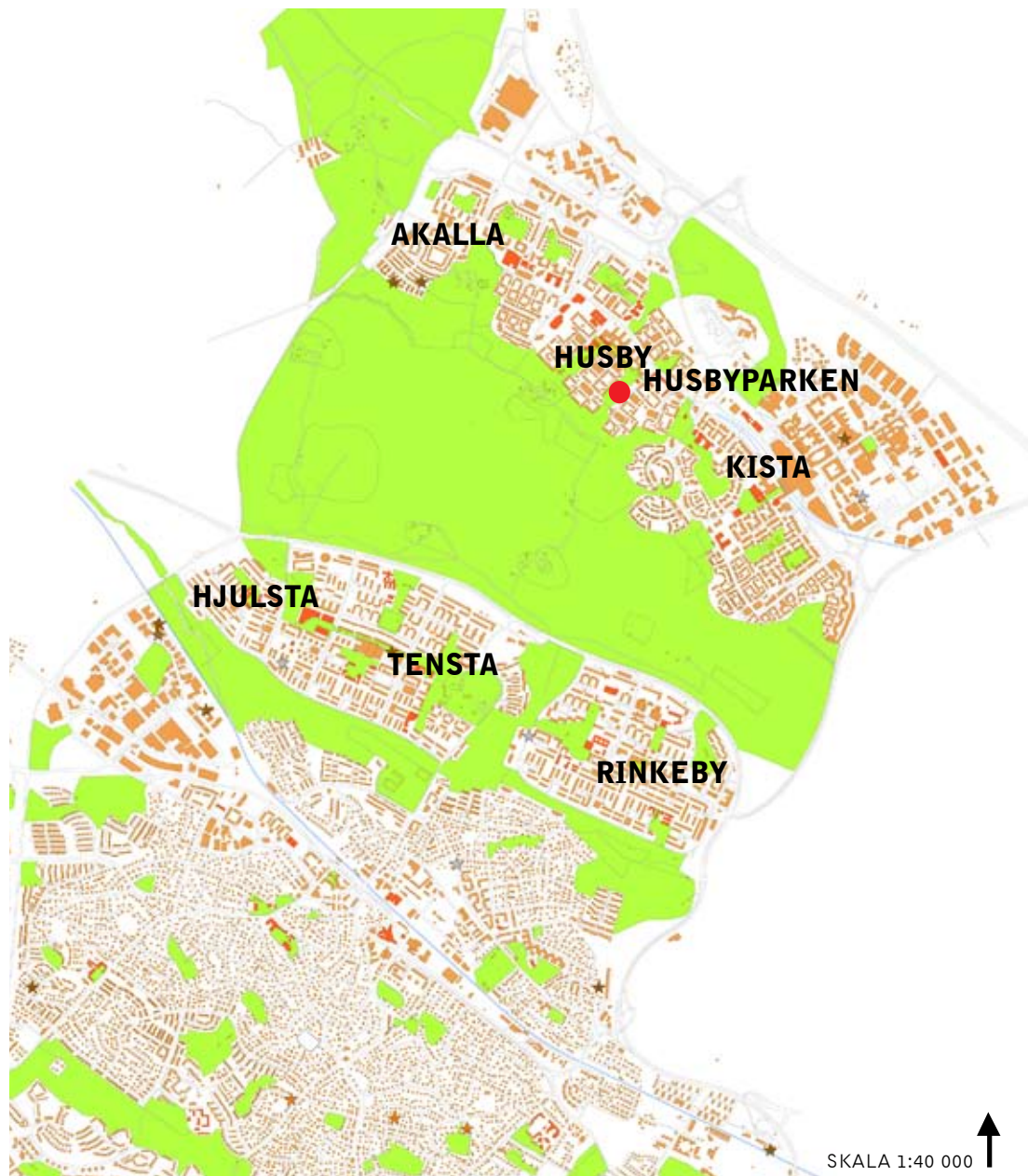
Husby ligger i stadsdelen Kista i nordvästra Stockholms ytterområde och ingår i Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning. Området gränsar till Kista och Akalla och byggdes inom ramarna för miljonprogrammet. Husby ligger även i anslutning till Järvafältet som är ett stort rekreativområde.

I jämförelse med hela Stockholm har Husby högre våldsbrottslighet och många känner sig otrygga i stadsdelen. I en enkätundersökning om trygghet och socialt liv i Husby uppger två tredjedelar av de tillfrågade att de ibland känner sig otrygga att vistas på särskilda platser i Husby. Samtidigt svarar nästan hälften av de tillfrågade att miljön och naturen är det mest positiva med att bo i Husby (Malm, 2006).

Det är uppenbart att utemiljön betyder mycket för Husbyborna. Många uppskattar den, men brister i den offentliga miljön bidrar även till otrygghet bland Husbyborna. Husby ingår i Järvalyftet, ett större stadsbyggnadsprojekt som syftar till att skapa:

- Bra boende och mer varierad stadsmiljö.
- Trygghet i vardagen.
- Stärkt utbildning och bra språkundervisning.
- Fler jobb och ökat företagande.

Många satsningar har gjorts i Järvaområdet under de senaste årtiondena, men man har inte uppnått den stabila och positiva samhällsutvecklingen som insatserna syftade till. Järvalyftet är en långsiktig investering för att förbättra levnadsvillkoren i stadsdelarna kring Järvafältet: Akalla, Hjulsta, Husby, Kista, Rinkeby och Tensta. Målsättningen är att genom medverkan från boende och samverkan med andra parter skapa en positiv social och ekonomisk utveckling som gör Järva till ett område dit många vill flytta – och

stanna kvar. Beslut om att verkställa programmet för Järvalyftet togs i Stockholms Kommunfullmäktige 2007.

Svenska Bostäder är som förvaltare av hyresbostäder i området en av aktörerna i Järvalyftet. Deras vision i Järvalyftet är:

- Fastighetsförvaltning i toppklass
- Minskad brottslighet och ökad trygghet
- Mångfald och minskad segregation
- Väl fungerande stadsdelar
- Högt anseende och status

Konsultföretaget Spacescape har i uppdrag från Svenska Bostäder att arbeta med stadsbyggnadsanalyser i området. Mitt arbete ingår till viss del i detta uppdrag.

“I Husby finns allt! Jag har varit utomlands flera gånger, där måste man åka långt för att ta sig till en fotbollsplan. Här är det nära.” (Kille, 14 år, Husby enligt By, 2009, s. 16).

syfte och genomförande

Mitt arbete utgår från att utemiljön är viktig för Husbyborna, såsom det visat sig i enkäten *Trygghet och socialt liv i Husby* (Malm, 2006). Jag har även förutsatt att Husbyborna är i behov av en mötesplats som är tillgänglig för boende i hela området.

Syftet med studien är att, med hjälp av stadsanalyser, undersöka hur Husbyparken kan tillgängliggöras och stärkas som mötesplats i området. Ur detta kan följande frågeställningar och antaganden specificeras:

Hur kan Husbyparken tillgängliggöras och stärkas som mötesplats?

- Det finns en föreställning om att Husbyparken inte används som mötesplats i området.
- I storskaliga flerbostadsområden såsom Husby finns det gott om grönområden, men alltför ofta lider de av brist på variation och dålig skötsel. Dessa aspekter leder till att park och naturmark inte fungerar fullt ut som platser för rekreation och framförallt möten mellan de boende i området.
- I många av dessa områden upplever invånarna att det finns en brist på mötesplatser i utemiljön.

“Det som är så bra med Husby är att alla känner alla. Det dåliga är att så många håller på med halvkriminella saker och droger.” (Kille, 18 år, Husby enligt By, 2009, s. 16).

Uppsatsen baseras på en litteraturstudie av frågor som rör miljonprogrammet samt en litteraturstudie av möjliga analysmetoder. Vidare ingår en sammanställning av observationer på platsen (tidigare gjorda) samt ett antal Space och Place Syntax-analyser som utförts på Husby och Husbyparken. Kunskapen från litteraturstudierna och analyserna appliceras sedan i en design-uppgift där jag söker svar på mina frågeställningar. De författare jag i huvudsak refererar till är:

Bill Hillier – Professor i arkitektur och Urban morfologi, Cambridge University.

Anna-Johanna Klasander – Arkitekt SAR/MSA, tekn. Dr, KTH.

Ann Legeby – Fysisk planerare FPR/MSA, KTH.

Elisabeth Lilja – Docent i sociologi.

Lars Marcus – Arkitekt SAR/MSA, tekn. Dr, KTH.

teori

I teoridelen redogörs de utgångspunkter jag haft under arbetets gång. Kapitlet utgör även en teoretisk grund till de ställningstaganden jag redovisar i gestaltungsavsnittet.

En utgångspunkt för arbetet var att Space syntax-analyser skulle användas för att undersöka Husbys struktur. Jag gjorde därför en litteraturstudie som undersökte metoden och forskningen bakom den.

Den andra utgångspunkten jag hade var att lära mig mer om hur människor upplever sådana områden som Husby utgör. Jag valde därför att göra en litteraturstudie där jag inriktade mig på fyra viktiga aspekter i dagens miljonprogramsområden:

- historiken.
- miljonprogrammet och media.
- segregationen.
- tryggheten.

begreppsguide

AXIALKARTA – Ett underlag till centralitetsanalysen. Består av axiallinjer som motsvarar stadsrum.

AXIALLINJE – Används för att göra en centralitetsanalys. En linje motsvarar ett stadsrum.

AXIALSTEG – Betyder riktningförändringar. Riktningförändringar har visat sig påverka den upplevda närheten till platser.

CENTRALITETSANALYS – En analys som beskriver hur nära ett stadsrum är alla andra stadsrum inom det området man analyserar.

CENTRALITET – Är det värde man får ut från ovanstående analys. Hög centralitet betyder att ett stadsrum är nära många andra stadsrum. Hög centralitet har visat sig sammanfalla med höga gångflöden och blir därmed bra lägen för verksamheter och handel. Låg centralitet är inte något dåligt, det betyder bara att det troligtvis är ett stadsrum där inte lika många människor rör sig.

ISOVIST – Synfält från en punkt.

KONFIGURATION – En sekvens av stadsrum som står i relation till varandra.

KONVEXT RUM – Ett omslutande rum som riktas mot en mittpunkt (tänk en cirkel).

MONOPOLISTISKA AKTIVITETER – Verksamheter som inte deltar i fri handel, exempelvis: bibliotek, sjukvård, universitet, kommunkontor m.m.

MORFOLOGI – Landformer och strukturer.

SPATIALA SYSTEM – Begreppet bygger på en tanke om att städer består av sekvenser av rum (spaces på engelska).

STADSRUM – I uppsatsen definieras stadsrum som rummet mellan byggnaderna, till exempel gator, torg, gång- och cykelvägar och så vidare.

URBANITET – Syftar till människors inter-aktion i det offentliga rummet i staden.

“Places are not local things. They are moments in large-scale things, the large-scale things we call cities. Places does not make cities. It is cities that make places.” (Hillier, 1996 s. 151).

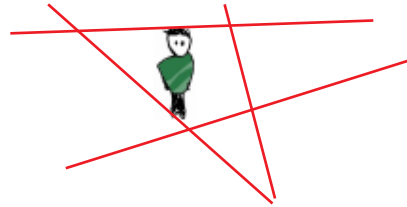
om space syntax

Enligt Legeby (2009) kan Space Syntax ses som ett analytiskt angreppssätt till arkitektur och morfologi. Space Syntax-forskningen fick sitt genombrott på 1970-talet då Bill Hillier och Julienne Hanson gav ut *The social logic of space* och idag finns ett hundratal forskare inom Space Syntax. Kritiker har ifrågasatt Space Syntax-forskningen, ofta på grund av att metoden är nästintill helt teknisk och datorstödd. Kritik har även riktats mot att metoden inte tar någon hänsyn till upplevelsen av rummet, kultur, historia med mera (Klasander, 2001).

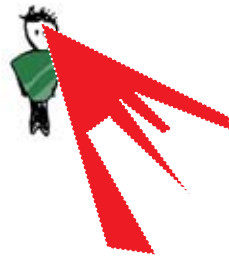
Legeby (2009) beskriver Space Syntax som ett instrument, kopplat till en mängd teorier, som används för att förklara, beskriva och analysera spatiala system utifrån människors upplevelse och användning av stadens rum. Vidare menar hon att metoden inte bara ser till rummets enskilda egenskaper, den tar även hänsyn till hur rummet relaterar till andra rum i staden. Denna relation eller sekvens av rum kallas formellt för konfiguration.

Hillier (1996) anser att det är platsens läge i staden som avgör om den blir en mötesplats eller inte. Vidare hävdar han att vår fokus på den enskilda lokala mötesplatsen är felprioriterad, istället bör man se platser som delar i ett större sammanhang, staden.

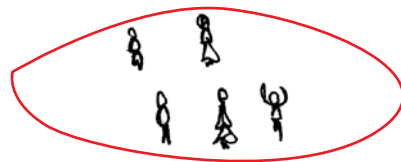
Space Syntax-forskningen är mer än bara centralitets-analyser och det finns ett stort antal Space Syntax-analyser som var och en fokuserar på olika spatiala egenskaper i staden. Space Syntax-analyser kan användas i många olika skalor, från analyser av hela stadsnät till analyser av ett enskilt rum. Gemensamt för analyserna är att de undersöker rummet och inte dess innehåll.

AXIALLINJE

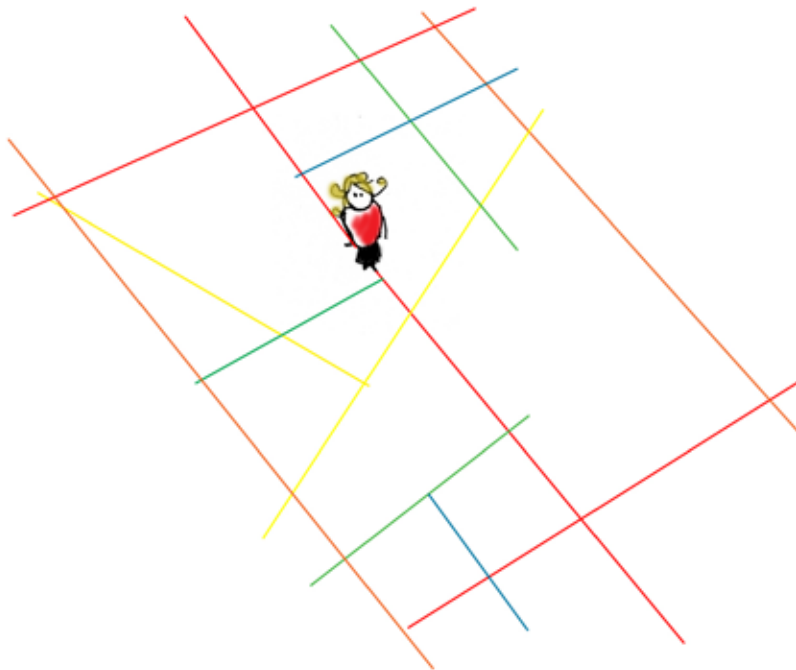
ISOVIST

ETT KONVEXT RUM

I analyserna används enkla geometriska former för att beskriva människors upplevelser och användning av stadsrum. Axiallinjen används eftersom rörelse främst är linjärt. Det konvexa rummet används för att det krävs för interaktion mellan människor. Isovisten används för att den är det synfält vi kan se från vilken punkt som helst i rummet (Hillier and Vaughan, 2007).

En mer utförlig förklaring av de analyser inom Space Syntax som jag använt mig av finns metodkapitlet.

FORSKNING

Stadsrum med hög centralitet har inom Space Syntax-forskningen visat sig korrelera med viss form av markanvändning såsom handel eller aktiviteter som är beroende av hög tillgänglighet. Vidare har hög centralitet visat sig sammanfalla med stora gångflöden (Legeby, 2009, Cutini, 2003, Desyllas och Duxbury, 2001). Aktiviteter lockas av läget i stadsnätet samtidigt som de i sig själva lockar till sig andra aktiviteter. Monopolistiska aktiviteter såsom bibliotek, kommunkontor, universitet etc. påverkas inte i lika stor omfattning av nätets utformning utan verkar på egen hand som magnet för andra aktiviteter (Cutini, 2001).

Det är viktigt att poängtera att hög centralitet inte är något positivt i sig självt. Det bör finnas platser med både låg och hög centralitet i en stad. Däremot kan man vilja dra nytta av de effekter som hög centralitet ger, det vill säga bra lägen för verksamheter och stora gångflöden vilken i sin tur kan påverka känslan av trygghet med mera. Cutini (2003) menar att en anledning till att man just undersöker sambandet mellan konfiguration och gångflöde är att gångflöden visat sig påverka sociala aktiviteter.

Man kan tro att människor helt enkelt väljer den vägen som är kortast i meter mätt. Men enligt Hillier och Iida (2005) finns bevis för att vår upplevelse av avstånd kraftigt påverkas av geometri och topologi. I det avseendet fungerar till exempel Space Syntax-analyser bättre som mått på avstånd då de inte tar hänsyn till avståndet i meter utan istället till avståndet i form av riktningförändringar.

Hillier och Vaughan (2007) har sett att det finns en korrelation mellan hur människor rör sig i ett rumsligt system och den visuella integrationen. I en studie jämförde man människors rörelsemönster

STOCKHOLMS RUTNÄTSSTAD - HÖGRE CENTRALITET ÄN JÄRVASTADENS
MODERNISTISKA STRUKTUR

med den visuella integrationen i ett konstgalleri. Man kom då fram till att 68 % av skillnaderna i rörelsefrekvens beror på strukturen av synfält, vilket indikerar att människor väljer sitt rörelsemönster utifrån ett rums läge i strukturen, och inte utifrån till exempel speciella konstverk eller utställare. Om man ska översätta detta till stadsrum skulle man kunna påstå att människor rör sig i den offentliga miljön utifrån dess konfiguration och inte utifrån särskilda målpunkter.

Även om forskning visat på korrelation mellan stadens konfiguration, rörelse och vistelse i staden är det viktigt att ha i åtanke att en stor del av forskningen är utförd i centrum av städer och då särskilt i kvartersbebyggelse med ett distinkt rutnät. Mindre del av forskning är utförd i stadsdelar med ursprung i efterkrigstidens byggande och därmed finns en osäkerhet kring hur analyserna fungerar i sådana struktur. I sin studie har Klasander (2001) jämfört en enkätundersökning om besöksfrekvens samt centralitetsvärde vid 14 förortstorg i Göteborg. I sin undersökning finner hon inga tydliga indikatorer på att de mest använda torgen har högt centralitetsvärde. Författaren förklarar orsaken till att Space syntax-teorierna inte bekräftas med att förortsbebyggelsen följer en annan rumslig logik än kvartersstaden. Vidare menar hon att man ska skilja på den naturliga eller frivilliga rörelsen som Space Syntax-teorierna bygger på och en "tvingad" rörelse som uppstår i förorter med en monofunktionell struktur. Förorter är främst byggda utifrån en funktion, boendet. I den mångfunktionella stadsdelen sker de flesta rörelser emellan olika verksamheter, fram och tillbaka och fritt i systemet. I en monofunktionell stadsdel är inte målpunkterna utspridda utan huvudsakligen koncentrerade till stadsdelscentret. Detta medför en "tvingad" rörelse från bostad till stadsdelscentrum, och ska man ta sig vidare rör man sig ändå via centrum, för att man måste.

1930-TALETS LAMELLHUS
24 OM MILJONPROGRAMMET

om miljonprogrammet

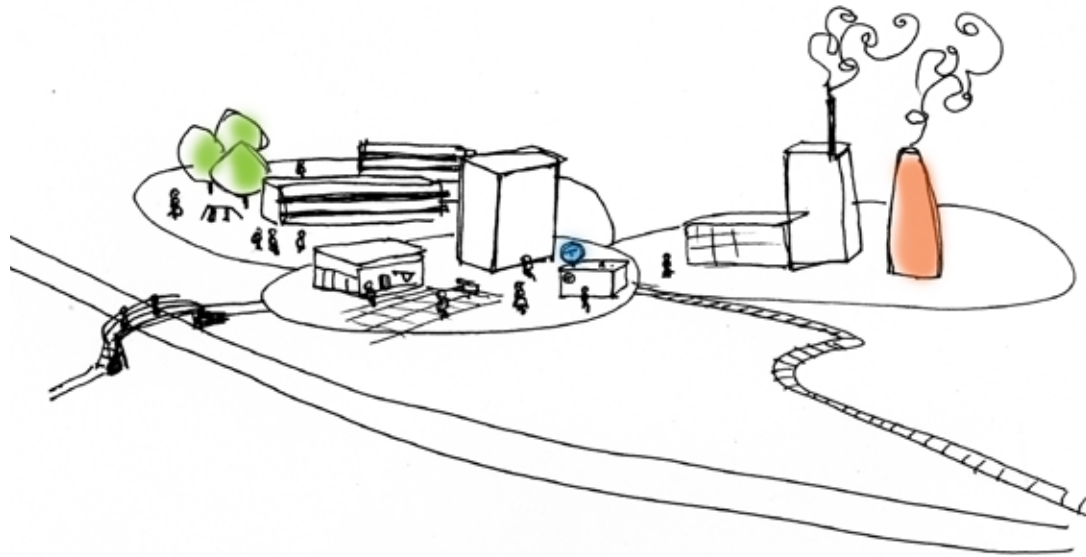
HISTORIK

Om inte annan källa anges är beskrivningen av hur miljonprogramsområdena växte fram hämtad ur *Stads-delar: Förorter som stadsbyggnadsfråga* skriven av Anna-Johanna Klasander (2001).

För att förstå processen bakom miljonprogrammet och dess struktur behöver man förstå begreppet *grannskapsenhet*. Legeby (2009) beskriver den svenska grannskapsenheten som en enhet i första hand byggd för boende (främst för barnfamiljer). Den innehåller, bortsett från boendet, grundläggande verksamheter såsom skola, förskola, möteslokal, några affärer samt platser för lek och rekreation. Enheterna är geografiskt väl definierade och åtskiljs från andra stadsdelar med vägar eller stora grönområden. Det finns lite genomgående trafik och trafiksystemet är hierarkiskt uppbyggt och separerat från gång- och cykelvägar. Nedan följer en kort historisk beskrivning av grannskapsenhetens utveckling.

Stockholmsutställningen blev genombrottet för funktionalismen i Sverige. I en bostadssocial utredning, 1933, fastslogs att lamellhuset var lämpligt för hushåll med många barn och därmed stod lamellhusen som standard för flerbostadshusens utformning under 30-talet. Lamellhuset kom som svar på trångboddheten i kvarterstaden. Husen var smala med genomgående lägenheter och en central tanke var ljusinsläpp och ren luft.

Själva idén om Grannskapsenheten kom ursprungligen från USA och begreppet "neighbourhood unit" myntades av den amerikanske sociologen Clarence Perry i slutet av 1920-talet. Perry's idéer slog

GRANNSKAPSENHETEN

aldrig igenom fullt ut i USA. Däremot anammades idéerna i England och det var därifrån de svenska planerarna och arkitekterna hämtade inspiration. Ursprungligen var tanken att grannskapsenheten skulle ligga i en befintlig stadsväv och att enheterna skulle avgränsas av större trafikleder. I Sverige och England beslutades att grannskapsenheterna istället skulle byggas som självständiga enheter (Klasander, 2001). I och med detta bestämde man sig för att organisera bebyggelsen kring ett stadsdelscentrum. I Perrys koncept låg handeln istället i stadsdelens periferi, där den därmed var mer tillgänglig för andra (Franzén & Sandstedt 1981:163 enligt Legeby, 2009).

Under 40-talet kom kritik mot lamellhusens strikta placering i rader och gradvid etablerades grannskapsenheten som stadsbyggnadstyp i Sverige. Den kunde vävas in i den funktionalistiska idén och under 40-talet började man placera lamellhusen i vinkel mot varandra så att halvöppna gårdsbildningar skapades. Man byggde vidare på funktionssepareringen och efter hand började man differentiera olika trafikslag. Service och verksamheter förlades till ett stadsdelscentrum. Efter andra världskriget kom mycket fokus att ligga på demokratin och det sociala livet i staden och begreppet grannskapsenhet gavs i det stora hela tre innebörder:

- Den funktionella enheten – med kommunala verk-samheter.
- Den sociala enheten – som skapade gemenskap.
- Den arkitektoniska enheten – med fokus på gestaltning.

Även om fokus och innebörden av dessa aspekter förändrades över tiden var idéerna om grannskapsenheten så starka att de dominerande stadsbyggandet i fyra decennier, fram till miljonprogrammets slut. Trots förändringar kan man säga att grannskapsenheten som stadsbyggnadstyp urskiljs genom

EN INNERGÅRD I BEBYGGELSE UTFORMAD EFTER GRANNSKAPSPRINCIPEN
26 OM MILJONPROGRAMMET - HISTORIK

en kombination av ett geografiskt avgränsat område med ett stadsdelscentrum samt en trafikseparering som skiljer rörelserna inom och omkring stadsdelen.

I 1952-års Generalplan för Stockholm fanns schematiska modeller om hur grannskapsenheten kunde vara utformad. Trots de ursprungliga ambitionerna uppnådde grannskapsenheten inte alltid det tänkta resultatet. Stadsdelarna blev inte alltid myllrande av liv och kommers, det sociala livet blev inte alltid fullt av förståelse. Det arkitektoniska uttrycket förändrades visserligen över tiden men behöll i mångt och mycket den ursprungliga karakteristiska öppna planformen.

På 1950-talet började man vända husen från gatan, och gatan som socialt rum försvann mer och mer. Entréer riktades in mot grönytorna och då servicen förlades till stadsdelscentret försvann behovet av lokaler i bottenvåning och därmed närheten till gatan.

Utvecklingen höll i sig på 1960-talet och då det inte kommit några nya influenser över stadsplaneringen stod grannskapsprincipen fast som mall för hur de nya förorterna skulle planeras. Samtidigt framhävde ny forskning matarringen och trädstrukturen som den nya tidens vägplaneringen. Riktlinjerna i SCAFT gav de redan använda principerna ytterligare legitimitet. Klasander menar att förorterna som byggdes på 60-talet mer och mer började likna "stads-delar" med en tydlig funktionsseparering av hus, service, skola, park och väg. Vidare hävdar författaren att utvecklingen med att rikta bostadshusen bort från gatan drogs till sin spets på 60-talet då bostadshusen inte relaterades till något rumsligt sammanhang. Istället riktades de mot det svårdefinierade mellanrum som fanns mellan gata, gård och natur.

SEPARERING AV OLIKA TRAFIKSLAG, HÄR MELLAN BILTRAFIK OCH GÅNG OCH CYKEL.

På grund av stor bostadsbrist beslutade den svenska Riksdagen 1964 att en miljon bostäder skulle byggas under åren 1965-1974. Detta beslut bidrog till att allt inom planeringen rationaliserades under denna period, byggnader blev färre och större, formen enklare och variationerna färre. Framför allt styrde trafikplaneringen planeringen av de nya förorterna. Förändringarna från 1940-talet fram till miljonprogrammet var stora, men höll sig ändå inom ramarna för grannskapsenheten. Förändringarna skedde dock inte utan diskussion. Under tiden för miljonprogrammet fanns det normer för hur trafik och parkering skulle planeras, däremot inte för boendemiljön, vilket kan tyckas märkligt. Ett exempel är att vid planeringen av Järvastaden projekterades 950 ha av marken till boende och 700 ha till trafik.

Klasander (2001) hävdar att en av de största bristerna inom miljonprogrammet var att funktionssepareringen hindrade att de olika delarna från att växa samman till en helhet. Lilja (2002) är också kritiskt och menar att en brist med grannskapsplaneringen är att den har försvagat det offentliga livet i bostadsområdena. Vidare menar för-fattaren att neddragningarna av offentliga verksamheter under slutet av 90-talet har bidragit till ännu sämre socialt liv i grannskapsförorterna.

Trots att många röster är kritiska är det dock viktigt att reflektera över de kvaliteter som faktiskt finns i dessa områden. Lilja (2002) skriver: "I den segregerade förorten finns både de som upplever identitet, förankring och hemkänsla och de som lever i socialt utanförskap." (s. 3)

Kritiken, innan slutförandet av miljonprogrammet, riktades mot politikerna och arkitekterna som hade utformat så opersonliga områden. Idag läggs skulden på de boende i områdena. De, invandrarna eller de lågavlönade, är dem som begår brott eller gör områdena till ”problemområden”. (Ericsson, Molina & Ristilammi, 2000)

MILJONPROGRAM OCH MEDIA

Ericsson, Molina och Ristilammi skriver i rapporten *Miljonprogram och media* (2000) om medias roll i skapandet av diskurser och föreställningar om miljon-programsområden. Följande stycken baseras på denna rapport.

Medias tolkningar och skildringar av verkligheten i miljonprogramsområdena påverkar inte bara själva integrationsprocessen utan även de boendes syn på sig själva och sitt bostadsområde. Men vem är det som gör dessa beskrivningar? En nyckel till miljonprogramsdebatten idag är att den inte baseras på vad de boende själva har att säga om områdena. Det är sällan de som beskriver områdena i negativa ordalag. Istället tar olika yrkesgrupper på sig ansvaret att analysera dessa områden, skriva om dem och föreslå förändringar.

Om man ska försöka sig på att beskriva debatten om miljonprogramsområdena så kan man dra slutsatsen att de ursprungligt positiva tankarna om den moderna människan och det moderna samhället idag har fallit i glömska. Istället rapporterar media om sociala problem i miljonprogrammets förorter och något som kännetecknar medias framställning av områdena är att man ofta använder sig av statistik; andel arbetslösa, bidragstagare och mängden brott jämförs med andra stadsdelar. De statistiska fakta som har kommit att betyda allra mest i media är andelen invånare med invandrarbakgrund. Detta bidrar till att de boende framställs som annorlunda jämfört med normen. Områdena stämplas som problemområden vilket kan bidra till att även de boende antar den uppfattningen. I denna uppsats har jag medvetet valt att inte gå in i de statistiska data som kännetecknar beskrivningen av områdena.

Debatten om Norra och Södra Järvastaden började tidigt. Tensta ansågs vara ofullständigt med dålig service och fungerade som avskräckande exempel när man skulle bygga Norra Järvastaden (Akalla, Husby och Kista). Tensta framställdes som en omänsklig miljö och i medias rapportering om området användes ofta bilder på barn som lekte i en omgivning bestående av byggmaterial och betong.

När Norra Järvastaden färdigställdes och de boende flyttat in i början av 70-talet beskrev de boende att deras område hade en annan stil än i Tensta.

Två olika världar som ligger mitt emot varandra på Järvafältet. Tensta byggdes när det var bostadsbrist i Stockholm, Husby när tusentals lägenheter stod tomma. Tensta är förorten som nästan ingenting har satsats på. Husby-Akalla har blivit en "drömförort med den perfekta servicen". I Tensta är socialbidragstagarna många, i Husby-Akalla få. Är man invandrare är det lätt att hamna i Tensta. Men svårt att få lägenhet i Husby-Akalla. Problemen i Tensta är svåra och växer snabbt. På ytan är Husby-Akalla en "välartad och lugn" förort. Men de vanliga förortsproblemen finns också här. (Dagens Nyheter 770107 enligt Ericsson, Molina & Ristilammi, 2000)

I slutet av 70-talet ersätter man den positiva beskrivningen med oroliga kommentarer kring boendet.

Hur ska det gå för Husby? Stadsdelen som fungerade från början och hade ordentlig service redan när människorna började flytta hit 1974. I dag, bara några år efteråt, har flera viktiga servicefunktioner försvunnit. Butiksägarna känner suget från Kista centrum. (Dagens Nyheter 780928 enligt Ericsson, Molina & Ristilammi, 2000)

Vid en sökning i Svenska Dagbladets arkiv (Svenska Dagbladet, 2009) var rubrikerna på de fem senaste artiklarna: *Stenkastning mot polisen, Lägenhetsbrand i Husby, Kvinna anmälde våldtäkt i Husby, Badbuspersonal bakbands och rånades* och *Värdetransport rånad i Husby*. Jag tycker det är en talande beskrivning av hur Husby behandlas i media idag.

SEGREGATION

Vad är segregation? Det finns många definitioner till begreppet. Nationalencyklopedin (2009) definierar segregation som:

Det rumsliga åtskiljandet av befolkningsgrupper. Segregation kan ske på grundval av socioekonomisk status, hudfärg, religion, etnisk tillhörighet e.d. Den kan vara ofrivillig eller frivillig.

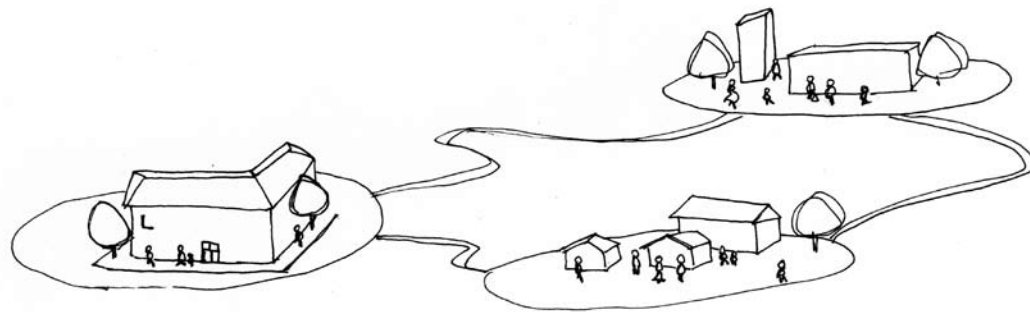
Vidare kan man dela upp begreppet i till exempel etnisk segregation eller boendesegregation. När jag talar om segregation i det här arbetet, menar jag boendesegregation. Följande beskrivning av boendesegregationens tre dimensioner är citerad ur Boverkets rapport *Vad är integration och vad är segregation?* (2008).

Demografisk: rumslig åtskillnad mellan individer som tillhör olika åldersgrupper, hushållstyper, kön, etc. (Boverket, 2008, s.3).

Socioekonomisk: rumslig åtskillnad mellan individer som tillhör olika inkomst-, yrkes- eller socialgrupper (Boverket, 2008, s.3).

Etnisk: rumslig åtskillnad mellan individer tillhörande olika nationalitet, religion, kultur osv. (Boverket, 2008, s.3).

Segregation har länge varit en het politisk fråga i Sverige och under de senaste decennierna har en rad statliga program tillkommit för att försöka mildra den ökade segregationen i svenska städer. Trots detta har en utredning kommit fram till att vissa områden i svenska storstäder fortsätter vara ekonomiskt, socialt, demografiskt och etniskt segregerade (Marcus, 2007). Trots goda intentioner med programmen finns det ett problem bara i att kalla ett område

segregerat. Det bidrar till en negativ bild av området vilket även påverkar hur de boende i området uppfattar sin omgivning (Legeby 2008). Genom att tillföra människor en etnicitet eller ras bidrar man till segregation, då man bortser från andra identitetsskapande faktorer såsom: kön, ålder, utbildning etc. som kan fungera som bryggor mellan olika etniska grupper (Amin, 2002).

Marcus (2007) menar att beskrivningarna av de så kallade segregerade bostadsområdena ofta kommer från ett utomstående-perspektiv och att dessa negativa beskrivningar av områdena inte tar hänsyn till de nya och ofta rika formerna av socialt liv som byggs upp i dessa stadsdelar.

Närvaron av andra människor är en viktig biprodukt av stadsplanering (Hillier, 1996). Julienne Hanson (2000 enligt Legeby 2009) menar att den viktigaste relationen mellan stadsrum och samhället inte handlar om möten utan närvaron av andra människor. Samspel mellan människor med olika bakgrund vad gäller etnicitet, religion, social profil med mera kan underlätta tolerans och integrationsprocessen. Vad som händer i vissa förorter som ligger långt ifrån andra stadsdelar med en annan sammansättning av människor är att man framför allt inte ser andra människor i vardagen, i den miljö där man känner sig hemma. Lilja (2002) skiljer på begreppen träffas och mötas. Att träffas utan att mötas är att se någon men att förpassa personens närvaro till periferin. Man bryr sig helt enkelt inte. Lilja menar tvärtom Hanson att om människor träffas *utan* att mötas förhindras det fysiska rummet från att bli en plats för sociala aktiviteter. Om vi däremot tvingas till möten med det som är obekant och annorlunda lär vi oss att hantera, och kanske i längden, acceptera olikheter.

**“Coming to terms with difference is a matter of everyday practices and strategies of cultural contact and exchange with others who are different from us. For such interchange to be effective and lasting, it needs to be inculcated as a habit of practice (not just co-presence) in mixed sites of everyday contact such as schools, the workplace, and other public spaces.”
(Amin, 2002. s. 976)**

Marcus (2007) menar att segregation är en rumslig företeelse och att de teorier och modeller som används för att analysera segregation ofta är dåligt underbyggda. Segregationsanalyser bygger ofta på områdenas boendesammansättning, dvs. graden av homogenitet hos de boende i form av inkomst, utbildning och etnicitet och åtgärderna för att mildra segregation kommer därför att handla om jobbtillfällen, utbildning och bostadssatsningar och inte om stadsstrukturen. Legeby (2009) menar att anledningen till att man använder dessa mått är att de är statistiska och att de som arbetar med utredningarna anser att det är svårt att mäta rumslig segregation i empiriska mått. Men genom att adressera segregation utifrån bostadsförhållanden (var området ligger och demografi) utesluts de människor som kommer på besök eller för att arbeta i området trots att även de har en möjlighet att påverka stadslivet (Legeby, 2008).

I många områden har man satt sin tilltro till att göra om hyresrätter till bostadsrätter i förhoppning om att få in mer socialt integrerade människor i området. Men det antagandet bygger på att befolkningssammansättningen i området är homogen (Marcus, 2007). Även Amin (2002) hävdar att försök att skapa mångfald genom att förändra upplåtelseform är problematiskt då tidigare försök visat att den starkare gruppen flyr fältet. Alternativt uppstår konflikter mellan de som bott i området tidigare och de nyinflyttade.

Legeby (2008) menar att efterkrigstidens bostadsområden, såsom miljonprogramsområden inte stödjer stadsliv. Detta faktum har störst påverkan på socialt svaga som är beroende av en stöttande närmiljö i sin vardag (Hanson 2000 enligt Legeby 2009). Även Lilja (2002) hävdar att det särskilt är de som känner sig exkluderade från

“Att planera för identitet och urbanitet är enda sättet att motverka de nya former av segregation som utgör ett hot mot förorten.” (Lilja, 2002 s. 57)

samhället som uppskattar att ha offentliga platser att interagera i.

De enklaver och klusterbildningarna som grannskapsenheterna bygger på bidrar till segregation (Marcus, 2007). Olika områden skiljer sig dock åt och därför krävs olika metoder för att hantera dem. Vissa strukturer försvårar möjligheten till interaktion emellan grannar bland annat genom den rumsliga relationen mellan byggnaderna i sig, deras entréer, gata och så vidare. Det har också visat sig att vissa områden inte är tillgängliga för människor från andra områden vilket betyder att en mix av boende, besökande och arbetande är försvårad (Legeby 2009).

Legeby (2009) hävdar att det offentliga rummet influerar människors vardagliga liv genom till exempel närhet till andra människor, flöden och tillgång till viktig samhällsservice. Därmed har de offentliga rummet en stor betydelse i människors vardagliga liv vilket öppnar för möjligheter att adressera social segregation ur ett planeringsperspektiv.

Amin (2002) anser att satsningar utifrån boendeinitiativ, såsom gemensamma parker, medborgarcenter, ungdomsverksamhet med mera är goda förebilder för hur man kan bygga upp ett socialt kapital som kan komma att överbygga kulturella skillnader. Författaren hävdar dock att det är lätt hänt att en stark grupp gör sin röst hörd och att man måste arbeta medvetet med en dialog för att engagera så många grupper som möjligt.

Lilja (2002) skriver “Att planera för urbanitet kan motverka geografisk, rumslig och social åtskillnad mellan människor” (s.54). Då man i boendemiljön upplever brister i kontakten och gemenskapen mellan människor finns en benägenhet att flytta till

områden där det finns likasinnade människor, och så fortsätter segregationen. För att övervinna åtskillnad och avstånd måste människor mötas och interagera med varandra och det gäller att skapa platser för dessa möten. Vidare menar författaren att förorten kan sammanföra människor genom offentliga platser såsom parker, caféer med mera, men det kan också ske genom projekt och processer där de boende är delaktiga.

Utmaningarna vi står inför idag är att underhålla och förbättra de mänskliga kvaliteterna som finns i den byggda miljön, samt göra detta med respekt för de boende och deras tradition och livsstilar (Lilja, 2002).

TRYGGHET

I utredningen *Trygghet och socialt liv i Husby* (Malm, 2006) fick boende i Husby svara på frågor om sina upplevelser av bland annat: brott, trygghet, service och socialt liv i Husby. I undersökningen deltog 348 personer i åldrarna 18 år och uppåt. Könsfördelningen var jämn, däremot var färre av de deltagande unga (18-24 år) och äldre (65 år och över).

Enkätundersökningen visar att 93% av befolkningen i Husby ser brottsligheten i området som ett problem och cirka en tredjedel har allvarliga planer på att flytta ifrån området på grund av detta. Av de brottsliga eller störande företeelserna anses nedskräpning, skadegörelse och bråkande ungdomsgång som de största problemen. Vidare svarar nästan hälften av de boende känner sig otrygga om de är ute sent på kvällen i sitt bostadsområde. Fler kvinnor än män känner sig otrygga. Enligt de tillfrågade är tunnelbanestationen den mest otrygga miljön. Även Edvard Griegsgången upplevs som otrygg av många.

85% av de tillfrågade tycker att någonting bör göras för att öka tryggheten och säkerheten i Husby och det som de flesta anser vara en viktig åtgärd är fler fritidsaktiviteter för barn och ungdomar. Vidare vill hälften av de tillfrågade ha bättre belysning och en tredjedel vill ha fler mötesplatser.

Hälften av de tillfrågade svarar att en av de mest positiva sakerna med att bo i Husby är närheten till naturen. Samtidigt svarar hälften att otrygghet är ett problem i Husby samt en fjärdedel att utemiljön är ett negativt inslag området.

HÖGA BUSKAGE SKYMMER SIKTEN

Enligt rapporten *Bo Tryggt 05* (2005) finns det ett visst samband mellan brott och otrygghet. Det är dock viktigt att observera att otrygghet handlar om upplevelser och känslor och inte om faktiska risker. Enligt rapporten sänder den byggda miljön ut vissa signaler som utlöser otrygghet, men det är svårt att veta vad dessa signaler består i eller hur man kan förebygga otrygghet.

Följande avsnitt är citerat ur *Bo Tryggt 05* (2005)kapitel A1, s. 2 och 3. Man kan öka trygghet genom att:

- Skapa överblickbarhet, t.ex. genom att eliminera nischer och skymmande buskar, göra ev. gångtunnlar raka och breda, kunna se parkeringen från fönstret och skapa tillräcklig belysning.
- Öka möjligheten att orientera sig, t.ex. genom överblick mellan olika uterum, tydlig planstruktur, logisk namngivning av gator och genom att infoga ”landmärken”.
- Ge förutsättningar för befolkade uterum med blandad befolkning, t.ex. genom blandning av verksamheter, hög täthet och begränsat antal gångvägar som går intill husen.

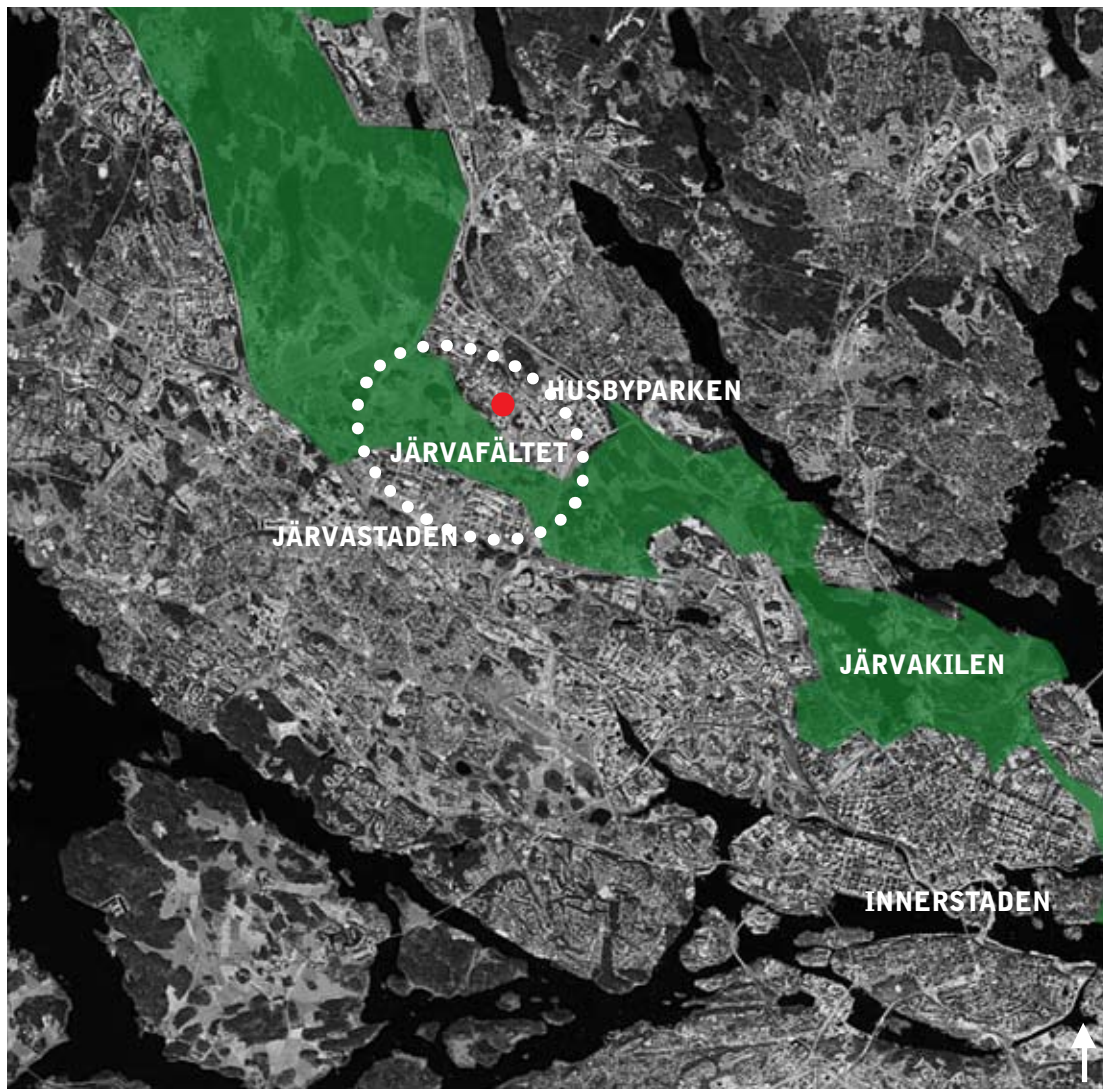
Författarna till rapporten hävdar att brottsförebyggande och trygghetsskapande har ett visst samband med varandra och att man därför kan använda delvis samma åtgärder. Dessa åtgärder sammanfattas i fyra principer (citerat ur *Bo Tryggt 05*, 2005, s. 2-3):

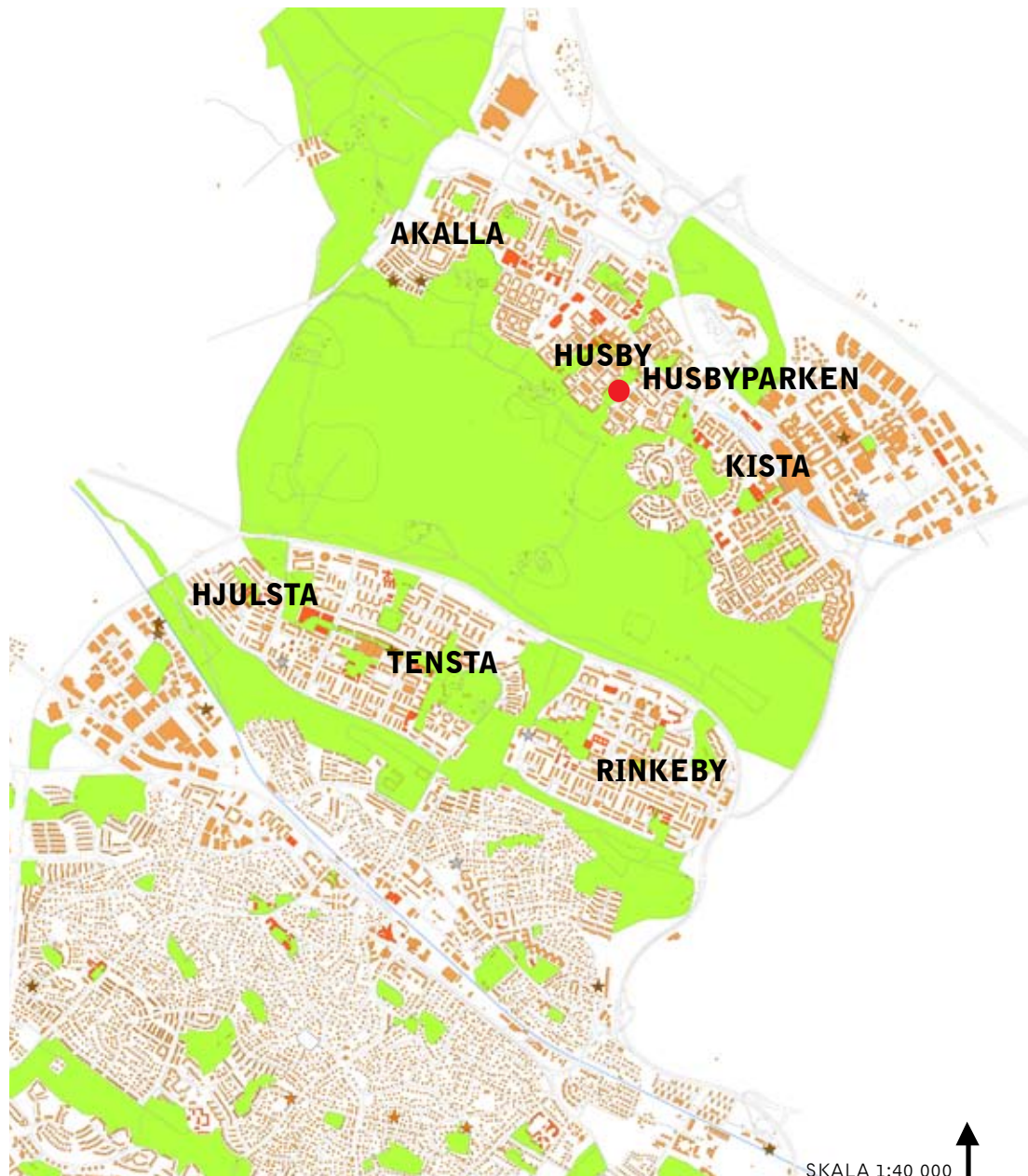
KLOTTER I HUSBYPARKEN
38 OM MILJONPROGRAMMET - TRYGGHET

1. **Ögon.** De allmänna och gemensamma markytorna ska kunna överblickas av människor som rör sig ute och/eller från fönster. Tänk därför på fönsterplacering, belysning, siktlinjer. Verka för att de allmänna ytorna används under stora delar av dygnet. Undvik att skapa ”dolda fickor”, både inomhus och ute. (Vakter och övervakningskameror är ofta nödlösningar.)
2. **Tydlighet.** Nödvändiga gångstråk ska vara gena och trygga. Adresser ska lätt kunna utläsas. Markera vad som är till för alla och vad som är enskilt. I vissa fall krävs fysiska avgränsningar, t.ex. staket och grindar, i andra fall räcker det med symboliska gränser, t.ex. ändrad markbeläggning eller portal. (Områdeskarta och förbudsskyltar är ofta nödlösningar.)
3. **Inbrottsskydd.** Skyddet ska vara väl integrerat i byggnaden. Det krävs hållbara material och komponenter. Utforma detaljerna i skalskyddet noga, t.ex. omslutningsytor, brytvinklar och placering av dörrar och fönster. Undvik att markera skyddet för mycket, eftersom det kan öka otryggheten och provocera till brott och vandalisering. (Galler och larm är ofta nödlösningar.)
4. **Skötsel.** Byggnader och uterum bör hållas i gott skick. Kontrollera regelbundet och åtgärda snabbt. Ovårdade miljöer ökar vandalisering och otrygghet. Ta bort klotter, städa, rensa, ansa, etc. (Sterila och hårda miljöer är ofta nödlösningar.)

platsen

BILDKÄLLA: HITTA.SE

husby idag

I Husby bor ca 11.300 personer (USK, 2009) fördelade på 150 nationaliteter. Området byggdes i början av 1970-talet och byggnaderna bestående av främst 5-vånings loftgångshus är relativt homogena. 75% av lägenheterna är hyresrätter och övriga är bostadsrätter (Tengberg och Björkbom, 2004). Husby angränsar till Järvafältet, ett stort rekreationsområde som erbjuder värdefull natur, odlingslotter, kulturhistoriska platser, motionsspår, ridspår samt gång- och cykelvägar. Järvafältet har en rik biologisk mångfald som till stor del beror på att området en gång varit militärt och därmed varit skyddat från yttre påverkan (Ericson, 2001).

husbyparken idag

Husbyparken ligger insprängd emellan Edvard Griegsgången och Järvafältet. Parken kan därmed ha en viktig funktion för människor som vill ta sig från gångstråket till Järvafältet. Två förskolor ligger i anslutning till parken och troligtvis har parken även en viktig funktion för dem.

Området är kuperat och i den nordöstra änden ligger ett berg i anslutning till Edvard Griegsgången. Parken rustades upp för ett antal år sedan då ungdomsgården som låg i parken brann ner. Idag är de funktioner som ryms i parken en lekplats samt en basketplan. Det finns sittplatser utspridda i parken, gång- och cykelvägar, pergola samt trappor upp mot berget. Vegetationen är uppvuxen och består av såväl trädgårdsväxter som vilda arter.

metod

I följande kapitel beskrivs de analysmetoder som utförts för att beskriva Husby och Husbyparkens struktur. Analyserna har valts utifrån vilket samband de har med människors användning av offentliga platser. De analyser som används är utvalda för att skapa en helhetsbild av Husby, från stadsdelsnivå ner till enskilda rumsbildningar.

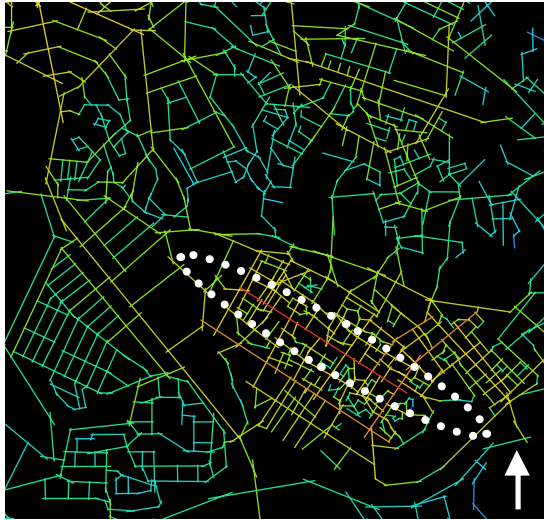
EXEMPEL PÅ EN AXIALKARTA

space syntax

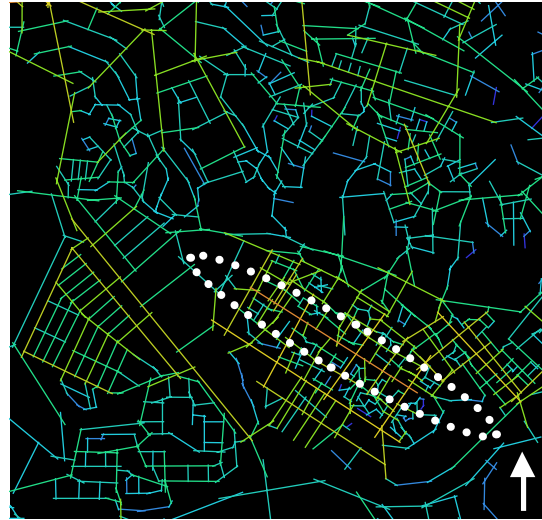
CENTRALITETSANALYS

Det finns olika begrepp för resultatet av en axiallinjes-analys. I många fall talar man om stadsrummets integrationsvärde, i andra fall använder man begreppet centralitet. I den här studien väljer jag att använda det senare på grund av att man annars lätt kan dra slutsatsen att ett stadsrum som har högt integrationsvärde enligt Space Syntax skulle vara ett stadsrum som verkar integrerande ur ett socialt perspektiv. Ibland är det så, men för att inte förväxla begreppen väljer jag att tala om centralitet.

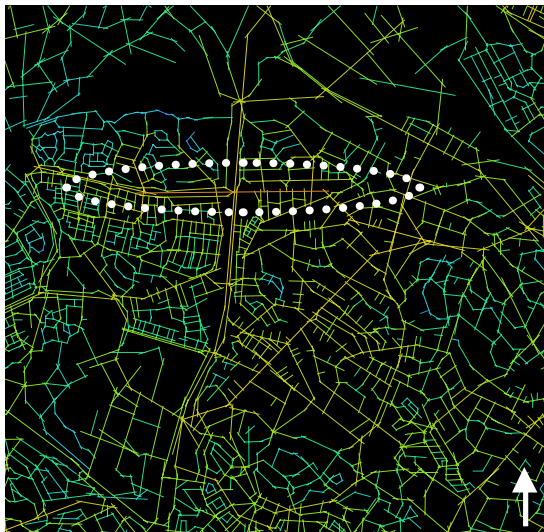
För att utföra en centralitetsanalys krävs en underlagskarta samt mjukvara tillägnad Space Syntax-analyser. I den här studien har två olika program använts: Depthmap, samt två plug-in applikationer till MapInfo. Underlaget kallas för axialkarta och skapas genom att dra linjer längs befintliga stadsrum. Ingen skillnad görs mellan en bakgata och ett stort torg och axialkartan byggs upp av så få och så långa linjer som möjligt (Hillier 1996). Alla stadsrum representeras av en linje och på så vis är alla stadsrum lika mycket "värda" från början. Säg att du går längs en axiallinje, till exempel Bergengatan i bilden till vänster. Du väljer sedan att svänga vänster in på Edvard Griegsgången. Du är nu inne på en ny axiallinje och har således tagit ett axialsteg (gjort en riktningförändring) i systemet av stadsrum. Dataprogrammet beräknar, utifrån axialkartan, ut hur många axialsteg det är från vart och ett av dessa stadsrum till alla andra stadsrum i systemet. Resultatet genereras i en axialkarta där linjerna färgats i en fallande färgskala, från rött till blått. De axiallinjer som färgas röda är mest centrala, dvs. närmst alla andra linjer i systemet. De axiallinjer som färgas blå är minst centrala och ligger därmed längst ifrån alla andra linjer i systemet.

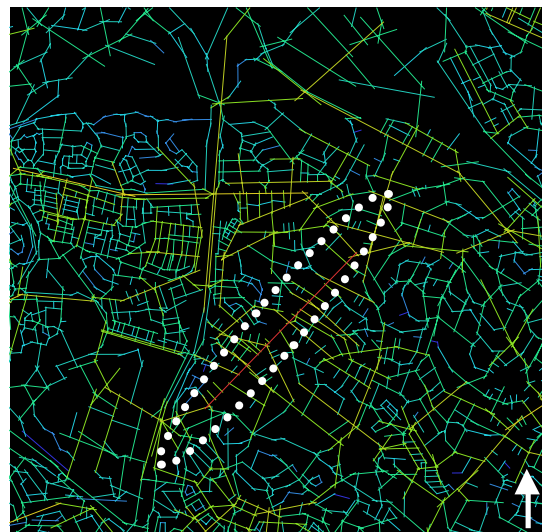
SYNERGI. R7 - INOM EN RADIE AV SJU AXIALSTEG (GLOBAL CENTRALITET) ÄR SKARPNÄCKS ALLÉ MEST CENTRAL

SYNERGI. R3 - INOM EN RADIE AV TRE AXIALSTEG (LOKAL CENTRALITET) ÄR SKARPNÄCKS ALLÉ MEST CENTRAL

INGEN SYNERGI. R7 - INOM EN RADIE AV SJU AXIALSTEG (GLOBAL CENTRALITET) ÄR SÖRGÅRDSVÄGEN MEST CENTRAL

INGEN SYNERGI. R3 - INOM EN RADIE AV TRE AXIALSTEG (LOKAL CENTRALITET) ÄR VINSTAVÄGEN MEST CENTRAL

Man kan använda sig av olika radier vid analysen. Då man använder en stor radie, vanligtvis inom sju axialsteg, genereras den så kallade globala centraliteten. Då man använder sig av en radie av tre axialsteg eller färre genereras den så kallade lokala centraliteten (Legeby, 2009).

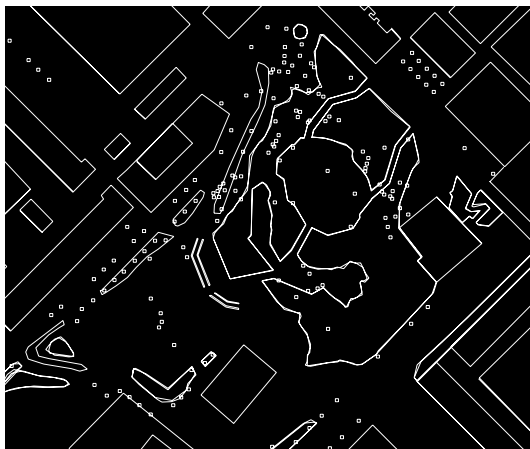
Synergi uppstår då den *globala* och den *lokala* centraliteten korrelerar. En korrelation mellan de båda indikerar att det finns en överlappning av rörelser och därmed en överlappning av lokala och globala aktiviteter. Den lokala miljön drar nytta av de globala rörelserna och sammanfaller dessa får man stadsrum där de boende och främlingar möts och där delen fungerar med helheten (Hillier 1996).

CHOICE

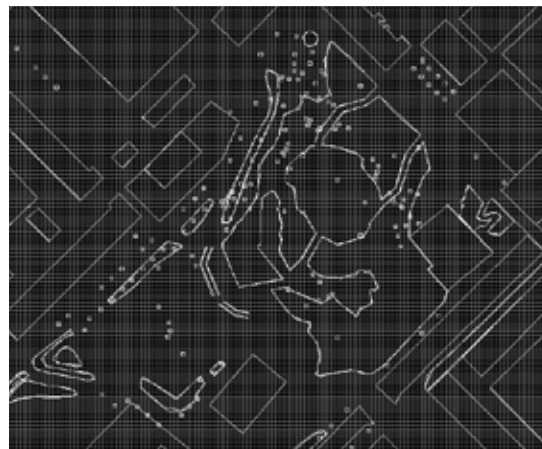
Gator eller stråk med en svag svängning delas vid en centralitetsanalys upp i flera axiallinjer. Detta bidrar till ett lägre centralitetsvärde trots att stråket kanske är ett kontinuerligt och sammanhängande stråk (Turner, 2004). För att komma ifrån detta kan man använda en så kallad Choice-analys som kan fungera bättre i moderna förorter, uppbyggda av en annan struktur än rutnätet. Choice-analysen känner nämligen av längre sammanhållande stråk. Analysen indikerar genhet visar, mer distinkt än centralitetsanalysen, viktiga länkar för rörelse inom och emellan områden. (Legeby, 2009).

VISUAL CONTROL

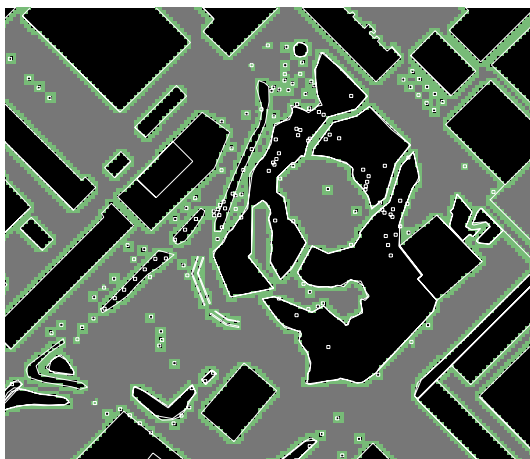
Visual Control-analysen utförs i samband med en så kallad VGA-analys. Denna typ av analys används på rumsnivå för att ge mer detaljerad bild av hur rummet är strukturerat. I analysen läggs ett raster av punkter ut på en plan. Synfältet från varje punkt beräknas och då ett synfält överlappar ett annat räknas detta som en koppling

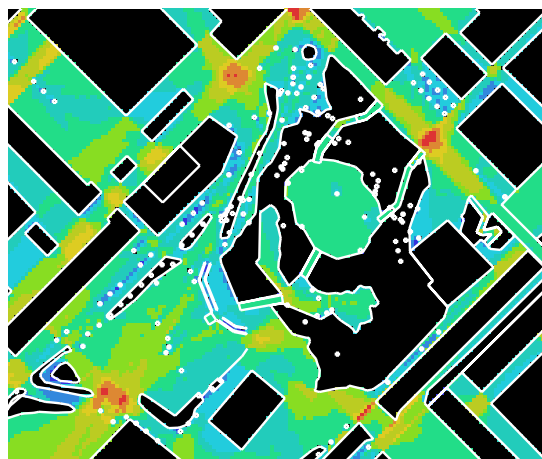
STEG 1 - ETT UNDERLAG SOM DEFINIERAR
DET TILLGÄNGLIGA RUMMET. BARRIÄRER OCH
AVGRÄNSNING

STEG 2 - ETT RUTNÄT LÄGGS ÖVER PLANEN

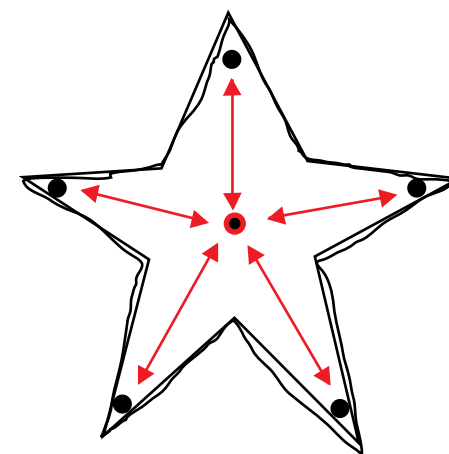
STEG 3 - VARJE RUTA I RUTNÄTET FYLLS MED EN
GRÅ FÄRG. DE GRÖNA RUTORNA ÄR GRÄNSER

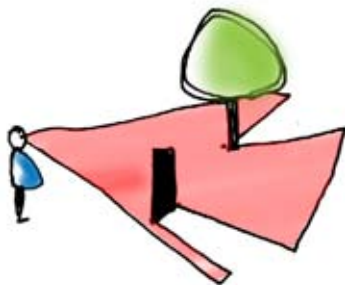

STEG 4 - EN VISUAL CONTROL ANALYS UTFÖRS OCH
EN BERÄKNING GÖRS AV HUR MÅNGA PUNKTER
VARJE PUNKT "SER". OCH HUR MÅNGA PUNKTER
SOM "SER" DEN. RÖDA OMRÅDEN ÄR PUNKTER
SOM SER MÅNGA ANDRA PUNKTER OCH SOM BLIR
"SEDDA"

punkterna emellan. Den visuella integrationen är ett mått på hur många synfält man måste använda för att se hela rumstrukturen (Hillier och Vaughan, 2007). När man gör en VGA-analys är det viktigt att ha med ett större område än själva rummet man analyserar, annars riskerar man att drabbas av en "kanteffekt". Denna effekt visar sig ännu starkare då små områden analyseras då kantzonen blir större i förhållande till ytan som analyseras (Desyllas och Duxbury, 2001).

Controlvärdet markerar visuellt dominerande områden. En punkt i rastret kan se många andra punkter, men de punkterna kan i sin tur inte se varandra (tänk mitten av en stjärna). Controlanalysen indikerar överblickbarheten i ett stadsrum. På företaget Spacescape har man med hjälp av vistelseobservationer sett en korrelation mellan vistelse och platser med god överblickbarhet.

ISOVISTEN - SYNFÄLTET FRÅN EN
PUNKT

place syntax

Place Syntax är en vidareutveckling av Space Syntax som utarbetas av forskare på KTH. Space Syntax mäter tillgängligheten från ett stadsrum till alla andra stadsrum i rummet. Analysen tar inte hänsyn till attraktioner i stadsrum. Place Syntax kombinerar den morfologiska beskrivningen av rummet som Space Syntax gör, med konventionella beskrivningar av attraktioner eller funktioner i stadsrummet (Stähle, 2008).

Med hjälp av en axialkarta samt GIS-data såsom befolkningsstatistik, adresspunkter och attraktioner kan man analysera tillgång till exempelvis: lek, grönområde, befolkning och så vidare. Metoden kan varieras nästintill det oändliga genom att välja olika utgångsdata. Man kan även variera utfallet genom att välja att mäta tillgängligheten i meter, axialsteg eller t.ex. gradantal. Analyserna ger en hög detaljeringsgrad och noggrannhet vilket gör metoden applicerbar i såväl liten som stor skala (Spacescape, 2009).

synfältsanalys

Synfältsanalysen använder sig av isovisten. Man har kommit fram till att isovister är användbara då de skildrar rummet på en mänsklig skala där en isovist beskriver synfältet hos en person på en specifik plats. (Turner et. Al, 2001). Synfältet speglar överblickbarheten på platsen.

observationer

Vistelse- och vägvalsobservationer samt en gångtrafik-mätning utfördes av två observatörer under två dagar (en vardag samt en helgdag) i oktober, 2008. Observatörerna var studenter på arkitektprogrammet vid KTH. I uppsatsen har dessa observationer sammanställts och visualiserats. Jag har även varit på platsen själv vid fem tillfällen under våren 2009 och mina observationer vid dessa tillfällen tycks överensstämma med de som sammanställts.

Det är viktigt att notera att observationerna utfördes på hösten då det var soligt men kyligt. Det har inte heller gjorts observationer under kvällstid. Observationsmaterialet bör därför inte ses som hela sanningen om hur Husbyparken används, utan mer som en indikation till hur parken troligtvis används.

VISTELSEOBSERVATIONER

Under vistelseobservationen observerades Husbyparken under 60 minuter vid totalt åtta tillfällen. Man markerade på en plan ut var människor vistades och vilken typ av vistelse som föregick (lek, stå/sitta, umgås).

VÄGVALSOBSERVATIONER

Under vägvalsobservationerna observerades vägval från nio entrépunkter till parken. När en person gick förbi observatören följer denna efter och ritar in vilken väg personen väljer att ta.

GÅNGTRAFIKMÄTNING

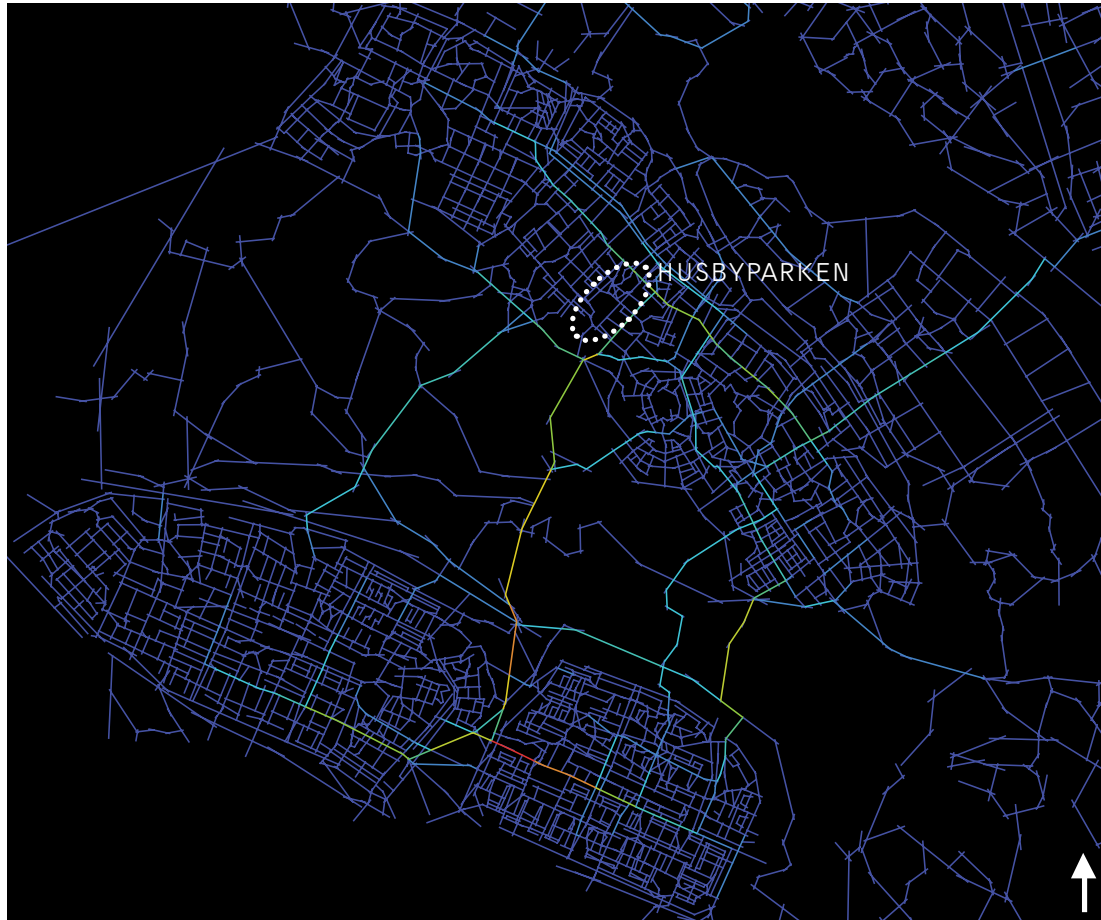
Gångtrafikmätningen gjordes utifrån ett antal mätpunkter i Husby. Mätpunkterna fördelades på ett antal delområden som inrymde 3-6 mätpunkter. Varje delområde observerades under tio minuter vid åtta tillfällen.

analyser

I följande kapitel redovisas resultatet av tillämpningen av de analysmetoder som beskrivits i föregående kapitel. Analyserna har delats upp under fyra rubriker:

- Husbys globala förankring
- Tillgänglighetsanalyser
- Husbys flöden och parkens lokala förankring
- Husbyparkens överblickbarhet

Till varje analys finns en slutsats skrivern i kursiv text samt en beskrivning av vad man ser i analysen.

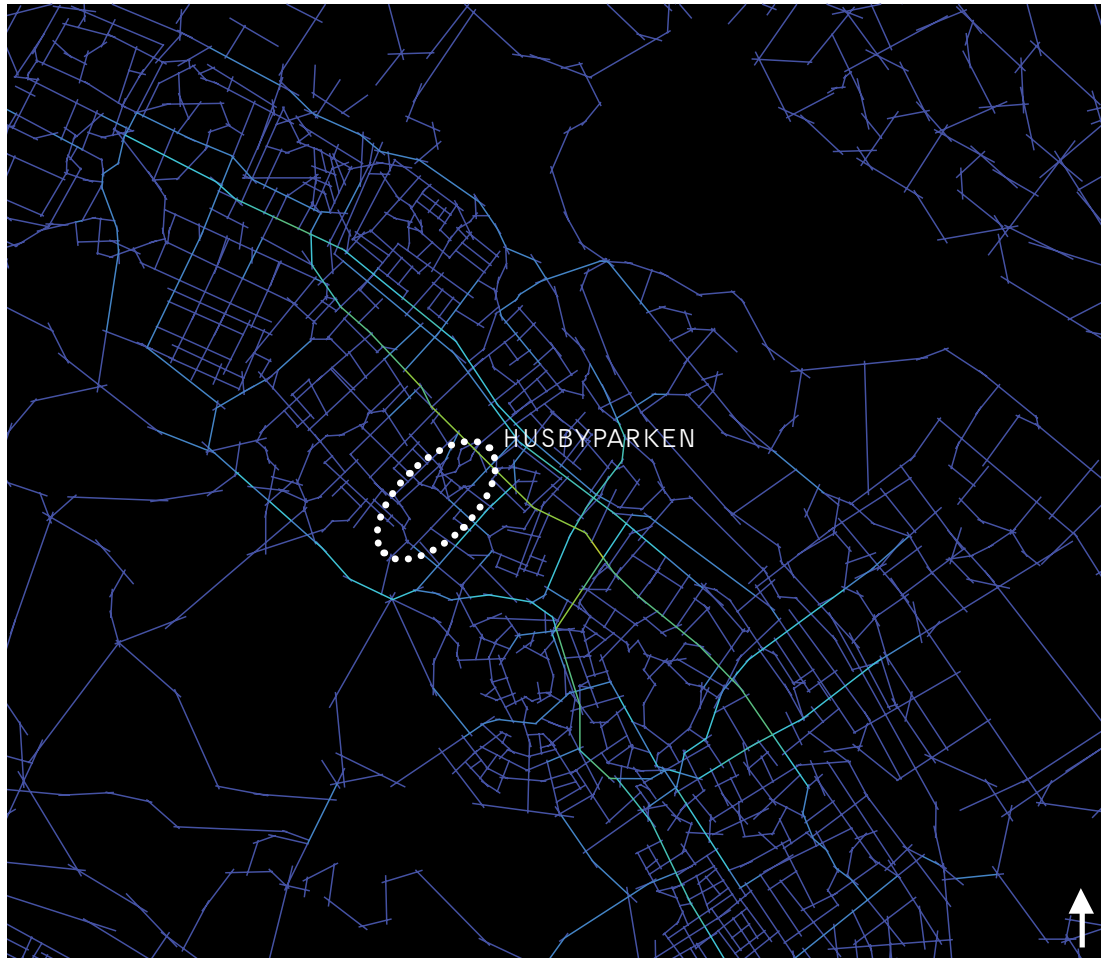

STADSDELSÖVERGRIPANDE STRÅKANALYS (ROUTE CHOICE 3000 M)

husbys globala förankring

Husbyparken ansluter till ett av huvudstråken över järvafältet

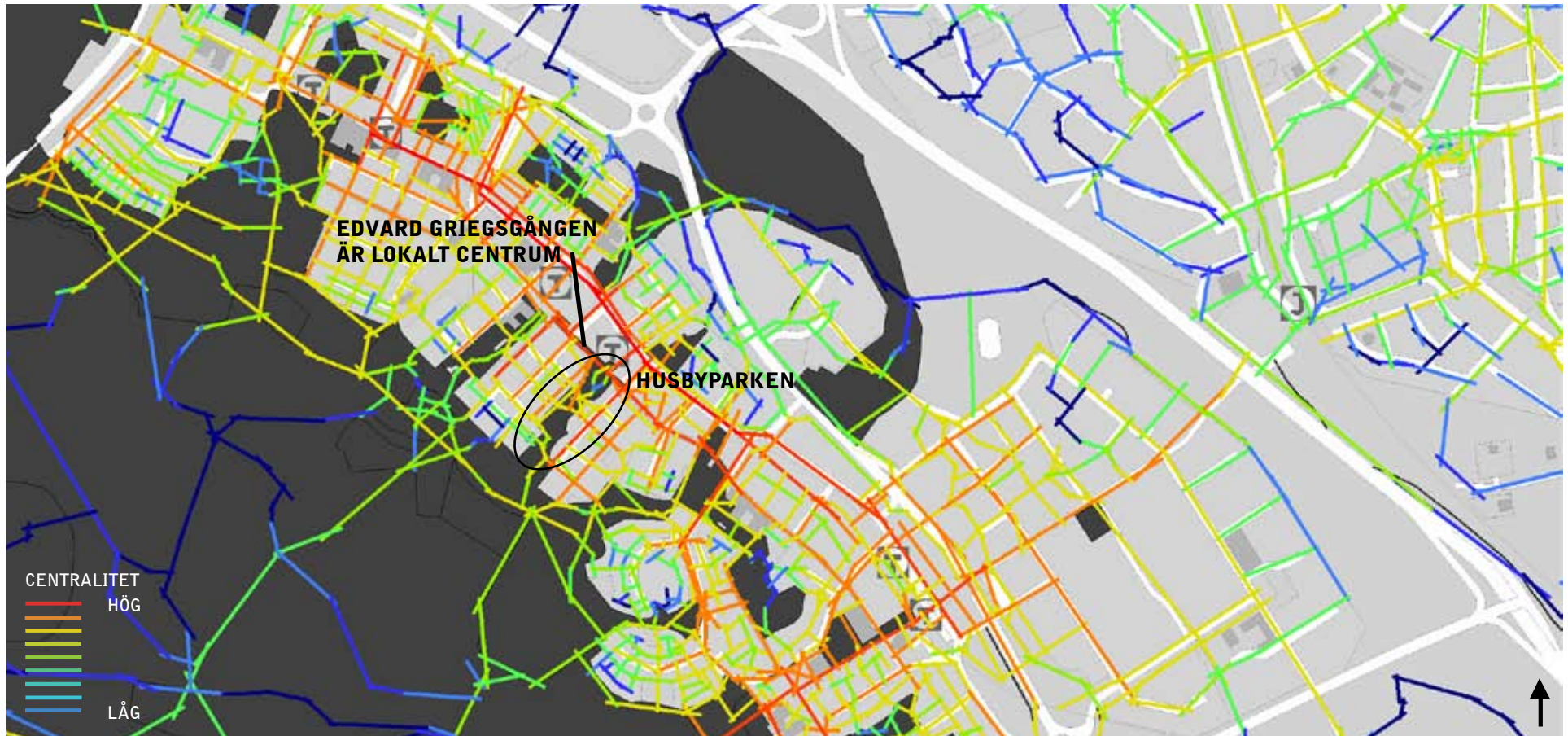
Analysen visar styrkan i olika länkar i ett stadsdelsövergripande perspektiv. Husbyparken ligger intill två huvudlänkar varav den ena är Edvard Griegsgången och den andra ett gång- och cykelstråk över Järvafältet.

LOKAL STRÅKANALYS (ROUTE CHOICE 1500 M)

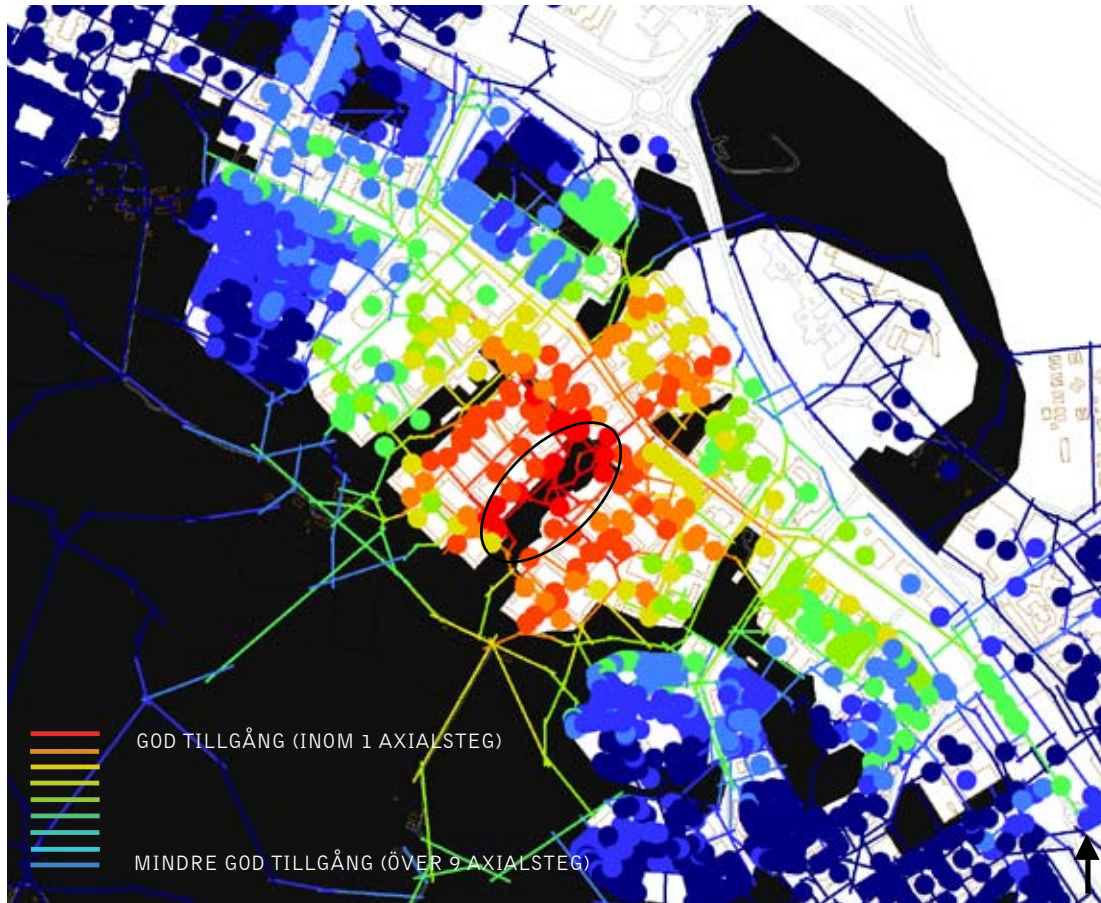
*Edvard Griegsgången - ett
sammanhängande, sammanbindande stråk*

Analysen visar att den länk eller det stråk som är starkast i ett lokalt perspektiv är Edvard Griegsgången. Gångstråket är kontinuerligt och binder ihop Akalla, Husby och Kista.

Trafiksepareringen och kvarterstrukturen skapar en rumshierarki med två huvudstråk, tvärstråk och bakgator

Edvard Griegsgången och Norgegatan utmärker sig som huvudstråk i den befintliga strukturen. Från dessa stråk går andra centrala stråk ut som armar, bland annat längs de befintliga grönområdena som är markerade med mörkgrå färg i bilden. Kvarterstrukturen med separata enklaver skapar återvändsgator som bryter kontinuiteten i den befintliga strukturen av gator och gångstråk.

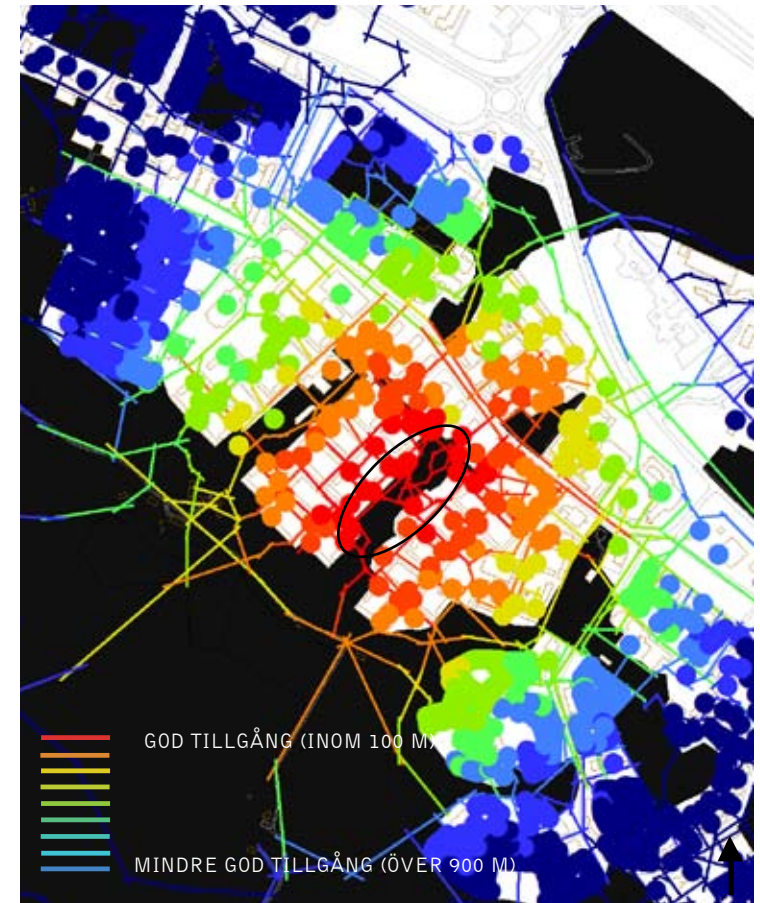

TILLGÄNGLIGHET, AXIALSTEG

tillgänglighetsanalyser

De boende har nära till parken, men den är svår att nå

Om man ser på tillgängligheten till Husbyparken från adresspunkter i området visar det sig att tillgängligheten är god om man ser till avståndet i meter. Däremot är bilden en annan om man ser till hur många riktningsförändringar (axialsteg) man måste göra för att komma till parken. Riktningsförändringarna speglar orienterbarheten och därmed hur lätt det är att hitta till parken.

TILLGÄNGLIGHET, AVSTÅND I METER

Den vänstra bilden visar att tillgängligheten sprider ut sig längs Edvard Griegsgången vilket indikerar att det är lättare att hitta Husbyparken om man bor nära huvudstråket.

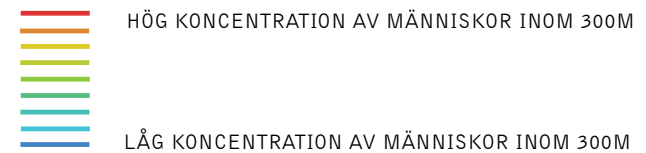

TILLGÄNGLIG BEFOLKNING INOM 300 M

Det finns möjligheter för möten i Husbyparken

I tillgänglighetsanalysen intill har tillgång till andra människor (boende) inom en 300 meter radie mätts. De röda axiellinjerna indikerar att det finns en högre koncentration människor inom 300 meter än de blå axiellinjerna.

Stråken i Husbyparken har en hög koncentration av människor omkring sig vilket ger stora möjligheter till möten och närvaro av andra människor vid vistelse i parken.

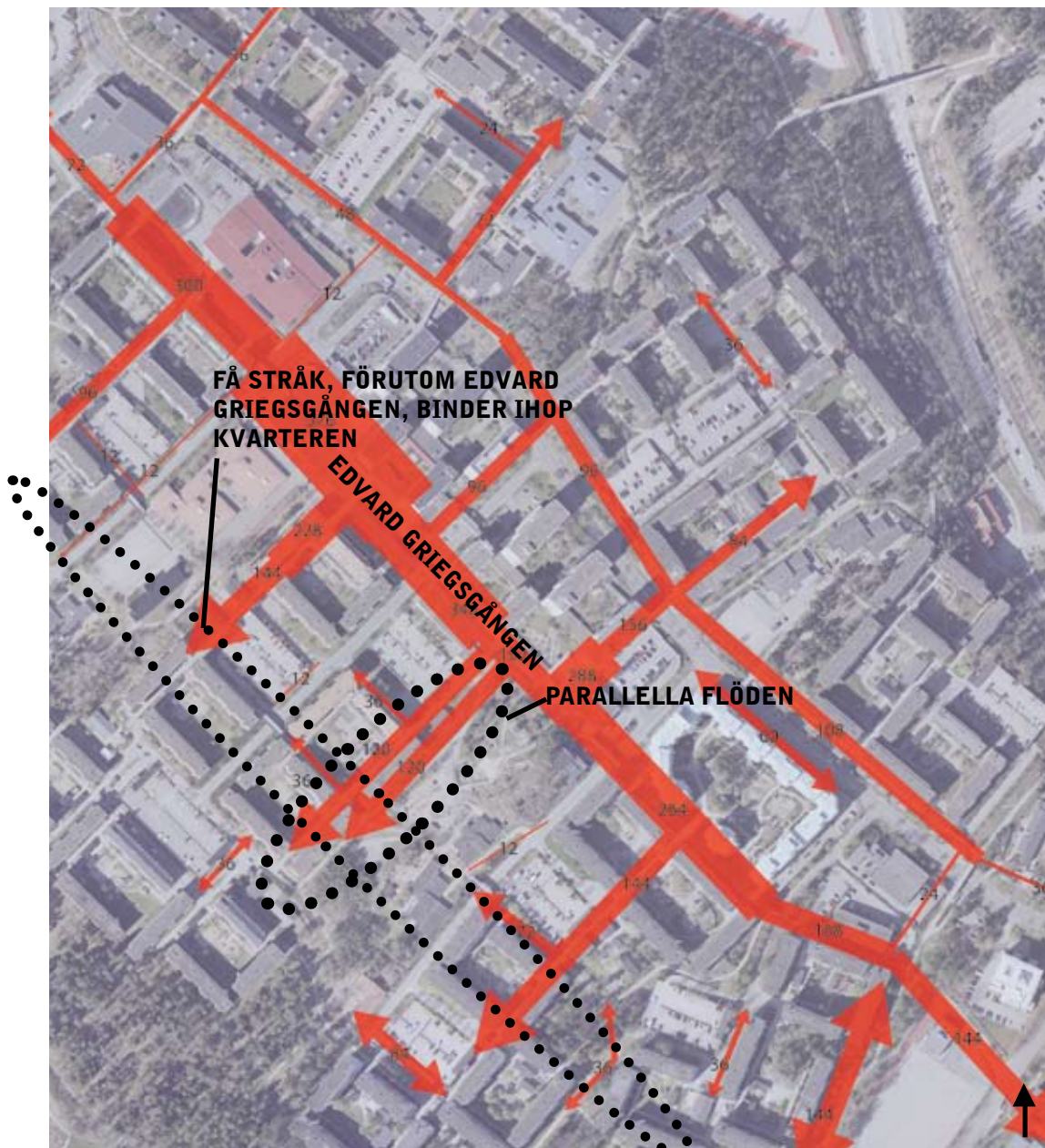

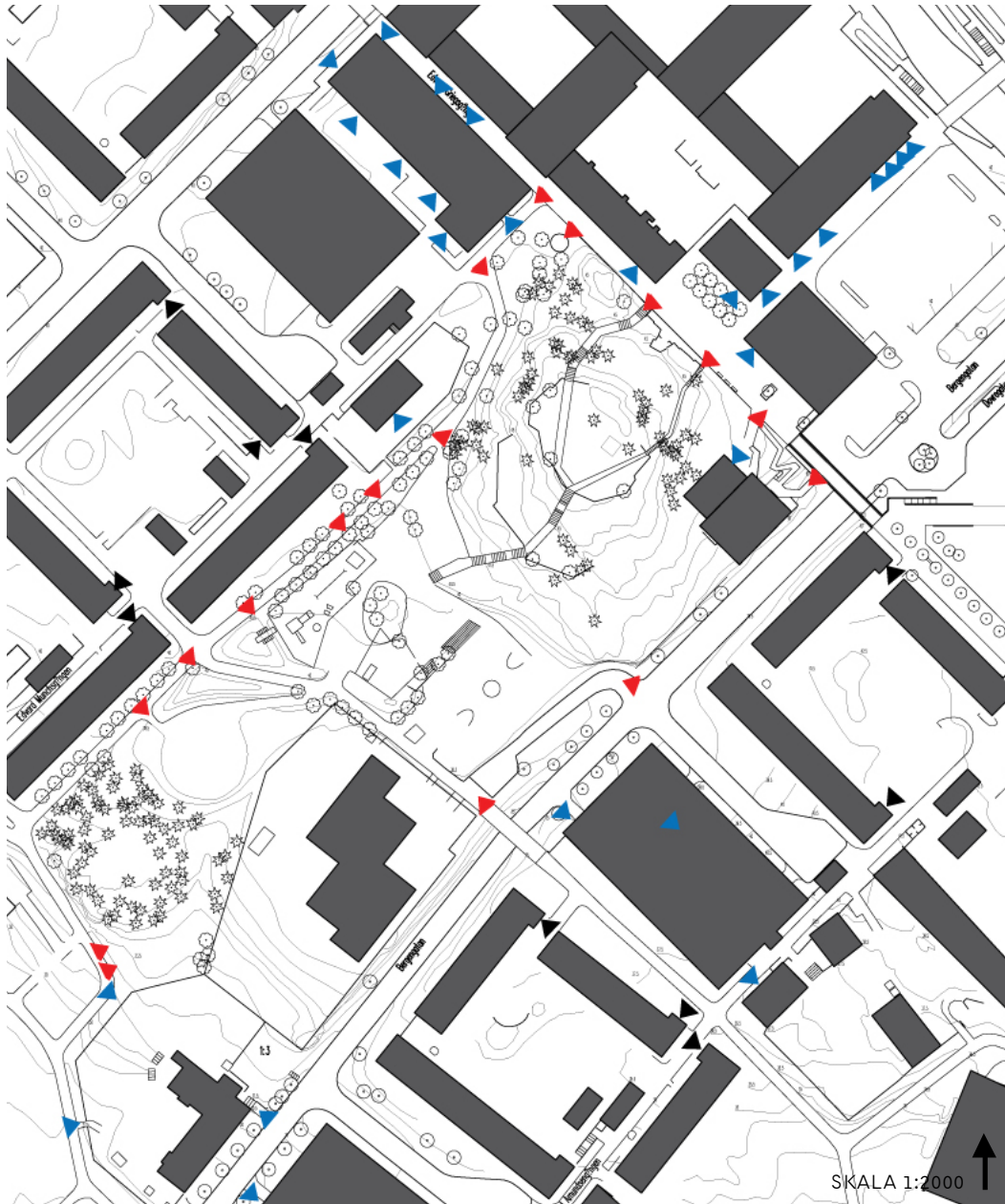
husbys flöden och parkens lokala förankring

Gångflödena samlas upp i Edvard Griegsgången. Begränsade flöden går genom Husbyparken

Stora gångtrafikflöden går i nordvästlig - sydöstlig riktning längs Edvard Griegsgången. Detta flöde får tillskott från de korsande stråken med hög centralitet i nordöstlig - sydvästlig riktning. Lite gångtrafik rör sig emellan dessa korsande stråk vilket tyder på att de olika kvarteren är rumsligt segregerade ifrån varandra. Det indikerar att det finns få stråk som binder ihop kvarteren i den riktningen, förutom Edvard Griegsgången.

Genom Husbyparken är det relativt små flöden, de flesta passerar i den nordvästra kanten av parken där två parallella stråk går intill varandra: ett längs sidan av parken och ett genom bostadskvarteret. Det är intressant att lika många väljer att gå igenom kvarteret som i parken. Det indikerar att ett av stråken är ett alternativt stråk som eventuellt används mer kvällstid.

Husbyparken är en baksida. Inga entréer är riktade mot parken

Det finns många entréer in till parken. Däremot har inga av de omgivande bostadshusen sina entréer riktade ut mot parken vilket har stor betydelse för trygghetsaspekten i parken.

- ▲ ENTRÉ BOSTÄDER
- ▲ ENTRÉ VERKSAMHETER
- ▲ ENTRÉ HUSBYPARKEN

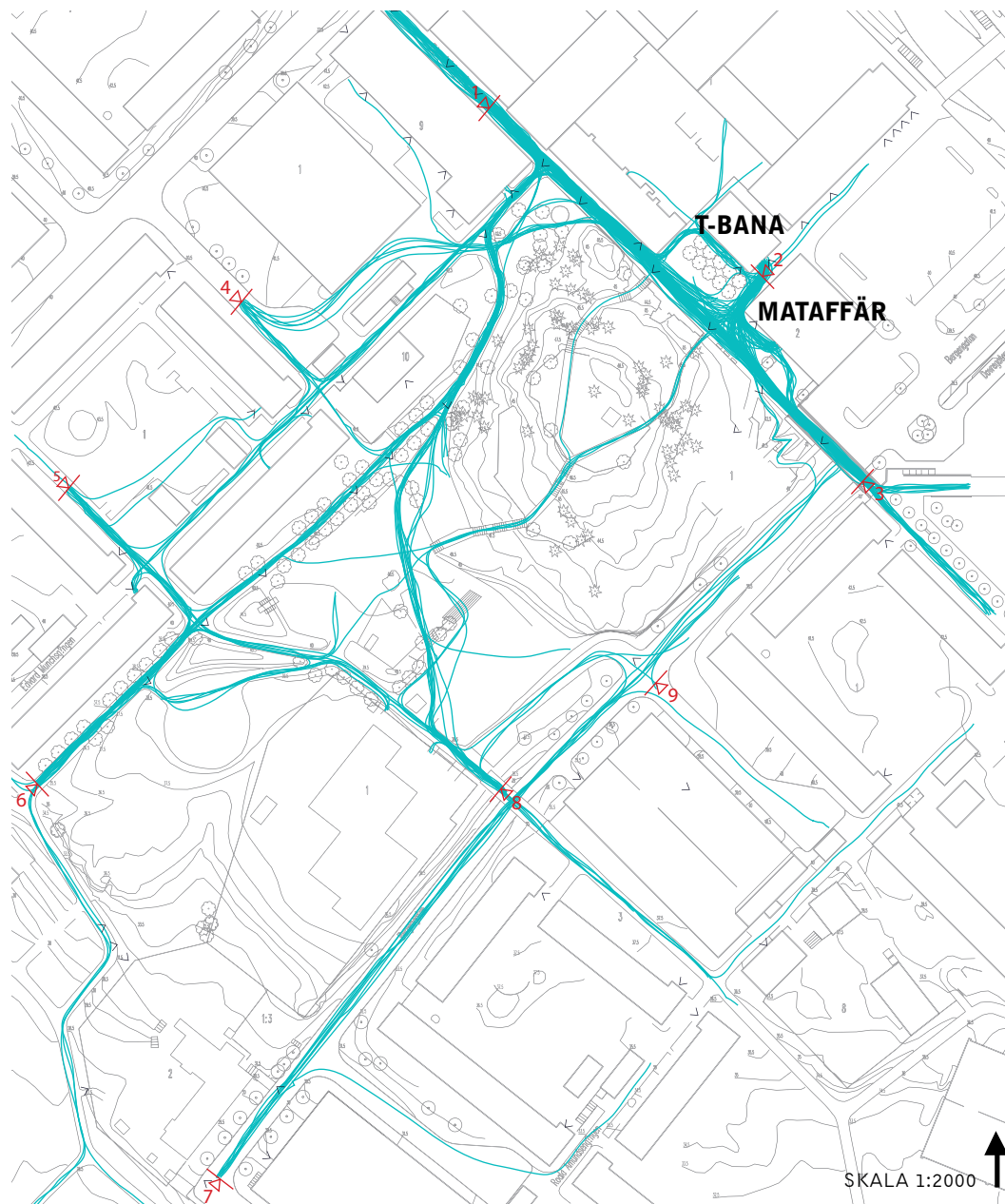

EDVARD GRIEGSGÅNGEN

Husbyparken ansluter till Edvard Griegsgången som är ett av huvudstråken

Husbyparken har stor potential att bli en naturlig mötesplats i stadsdelen då den ligger i nära anslutning till flera centrala stråk, bland annat Edvard Griegsgången.

Det finns ett samband mellan de utåtriktade verksamheternas lokalisering och högt integrerade stråk.

EDVARD GRIEGSGÅNGEN OCH MATAFFÄREN

Tunnelbanan och mataffären förstärker folklivet i Edvard Griegsgången

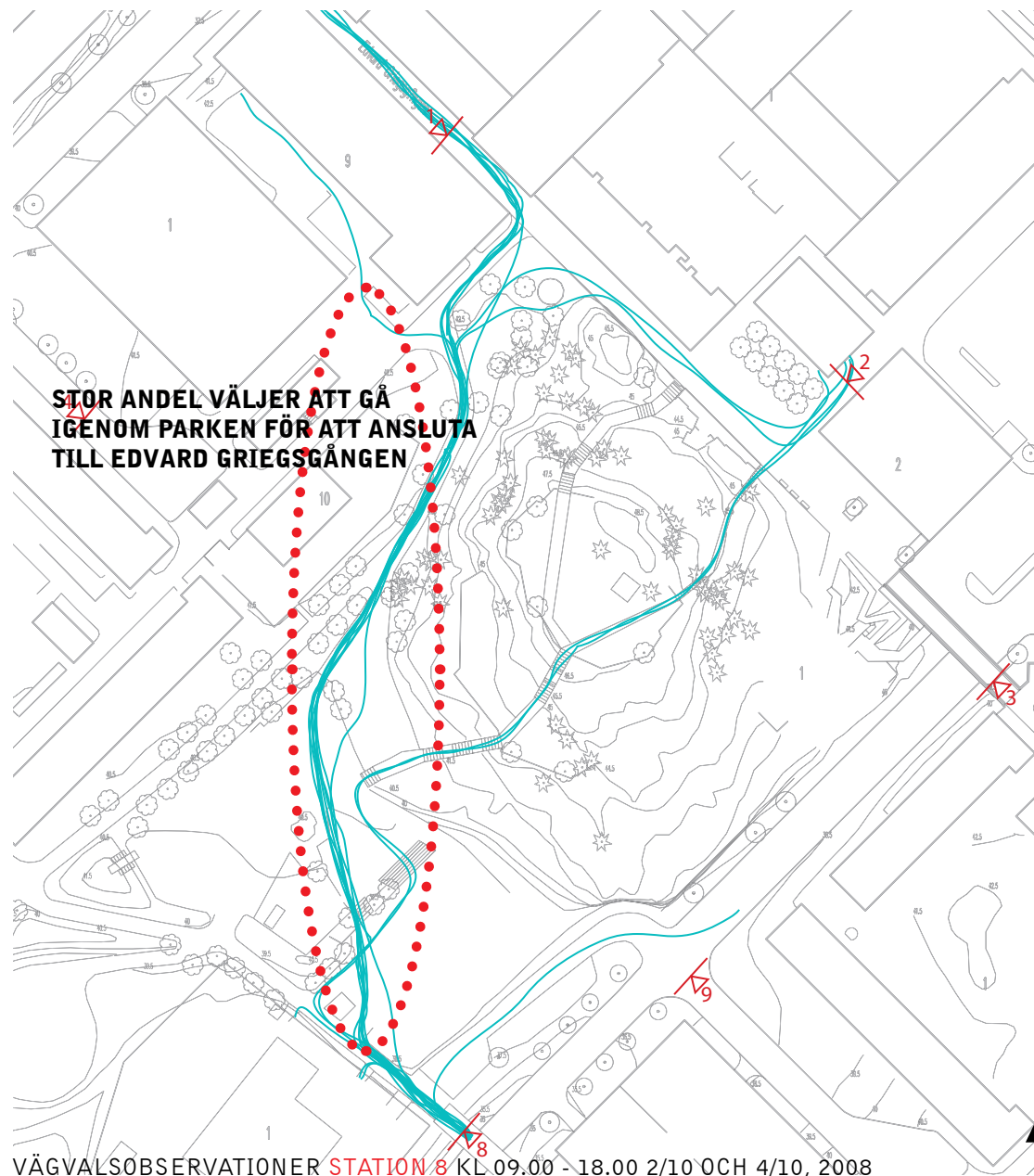
En stor andel av de gående väljer att gå via Edvard Griegsgången. Tunnelbanestationen och mataffären är de tydligaste målpunkterna i området. För de personer som rör sig förbi station ett till tre är dessa målpunkter mycket starka. De som går igenom parken väljer olika vägar, men gemensamt är att en stor andel av dem som går igenom parken väljer att gå nedanför och längsmed bergskanten.

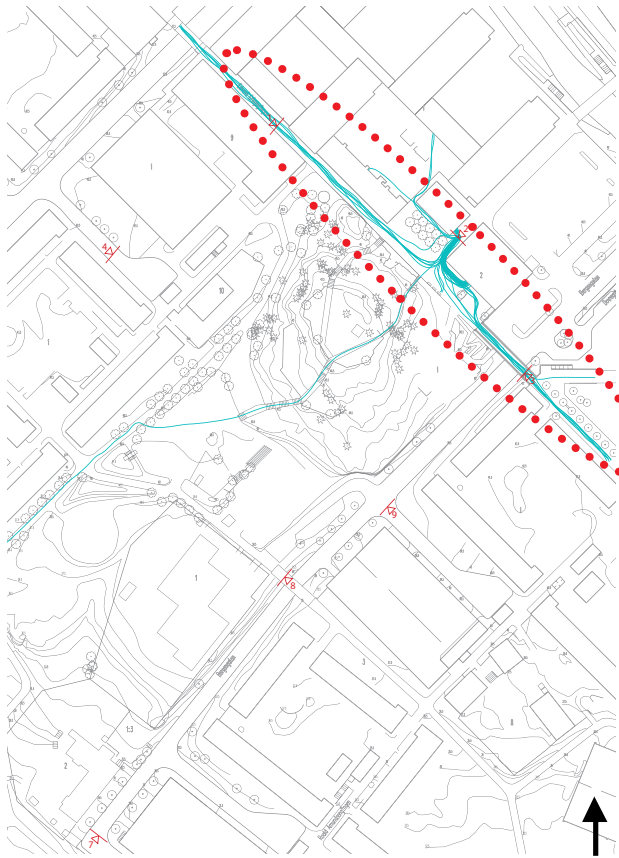
Vägvalen sammanfaller med rumslig centralitet

Centralitet- och vägvalsanalysen korrelerar och man ser tydligt att människor väljer att gå längs med stråk som har högt centralitet. Bergsplatån är topografiskt avskild och ligger som en isolerad ö mellan torget och resterande park. Platån har lågt centralitetsvärde och man väljer inte i lika stor utsträckning att ta den vägen.

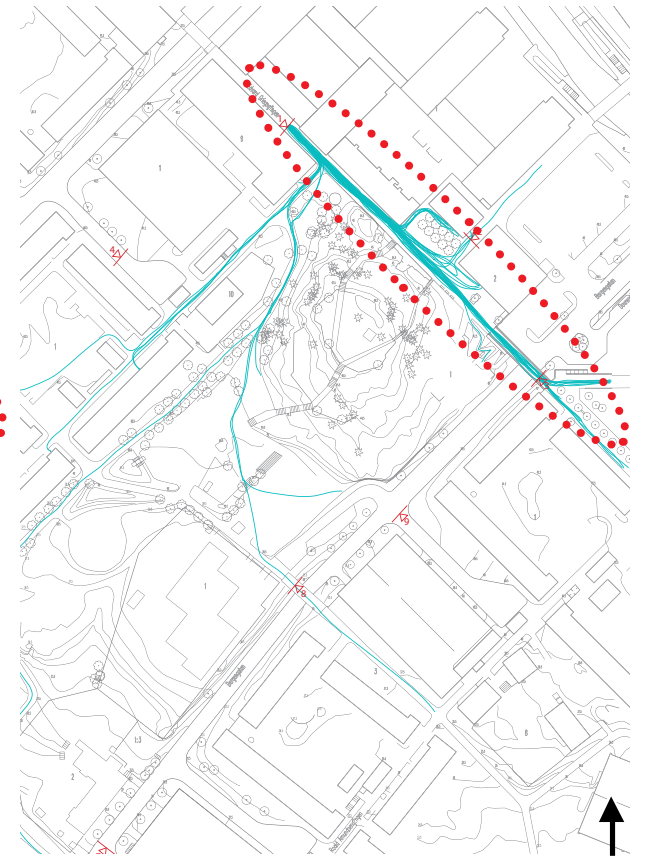

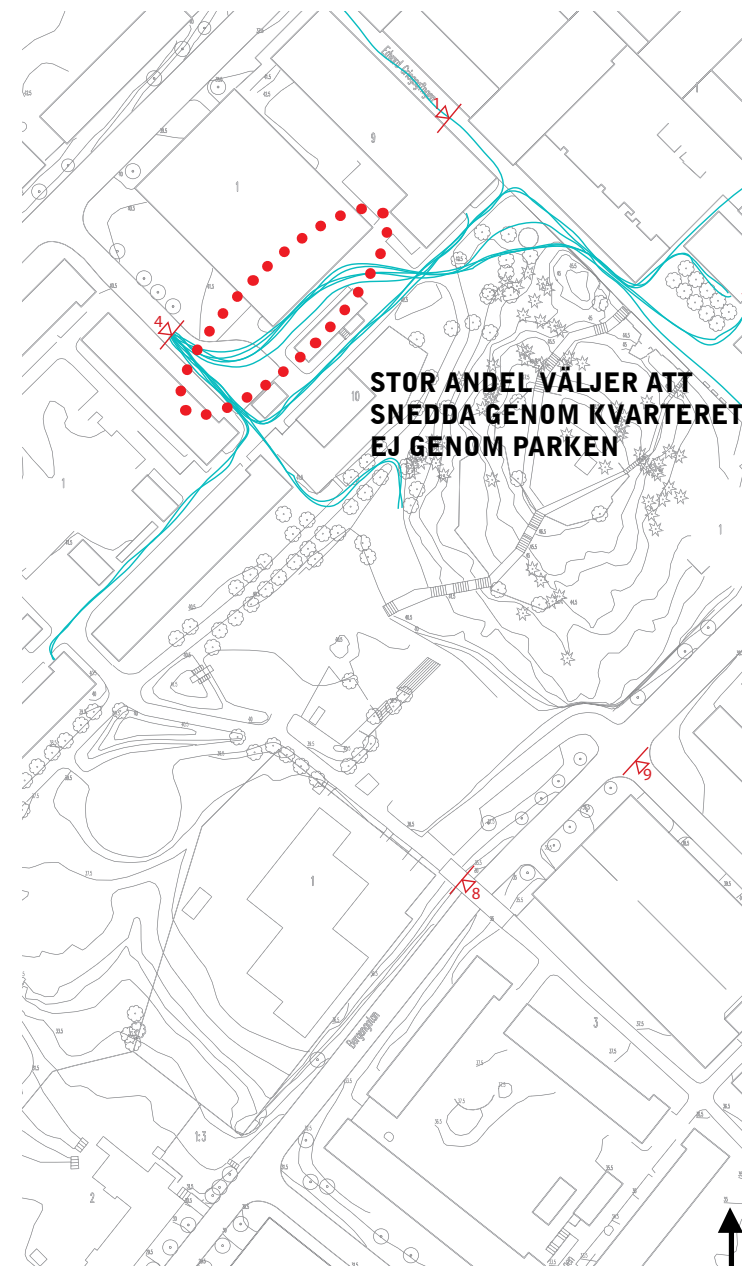
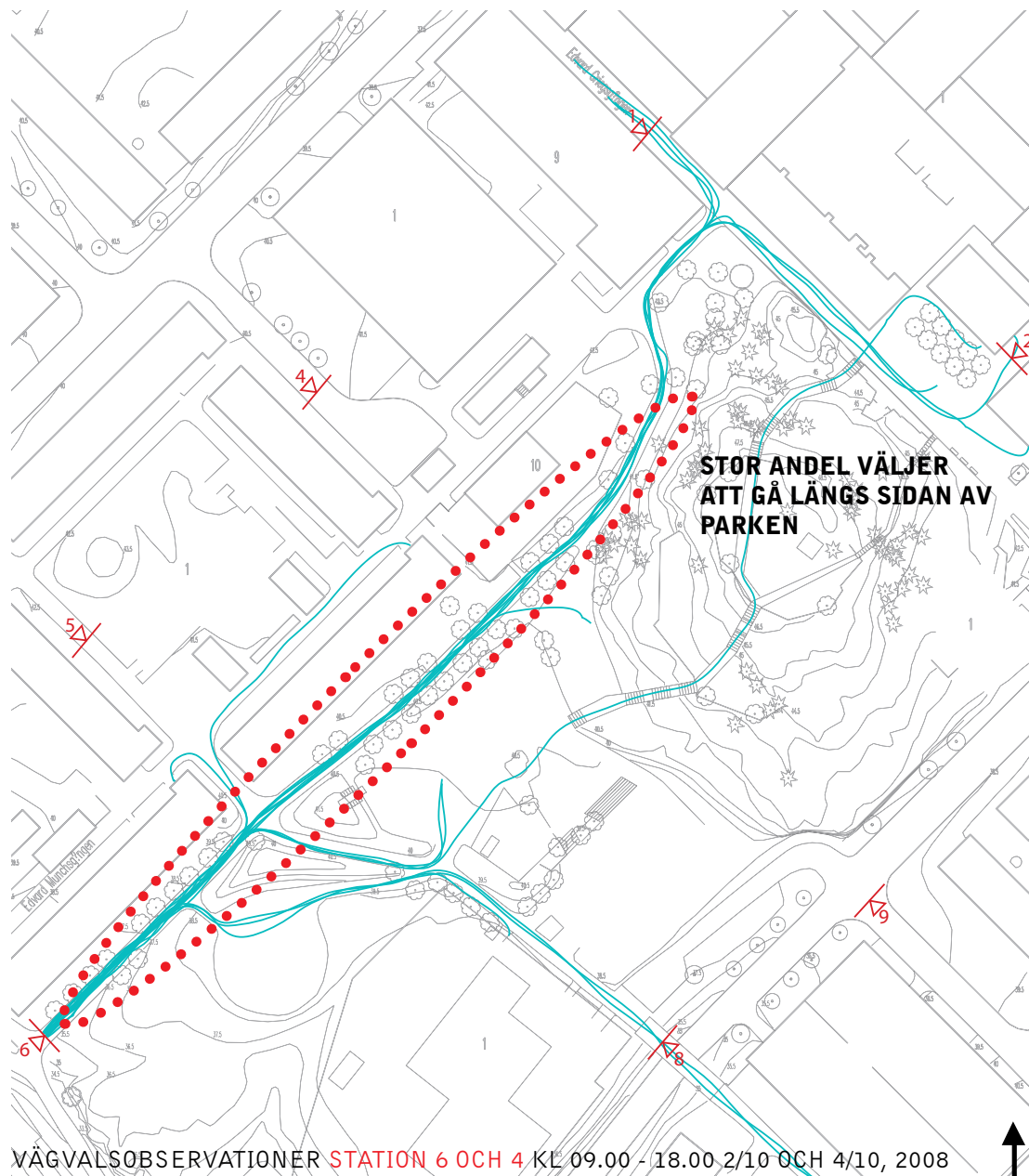
På följande fyra sidor redovisas vägvalsobservationerna från de enskilda stationerna. Endast de stationer som ansetts vara av större intresse visas separat. Resterande har haft få förbipasserande vilket ger svårigheter i att dra slutsatser.

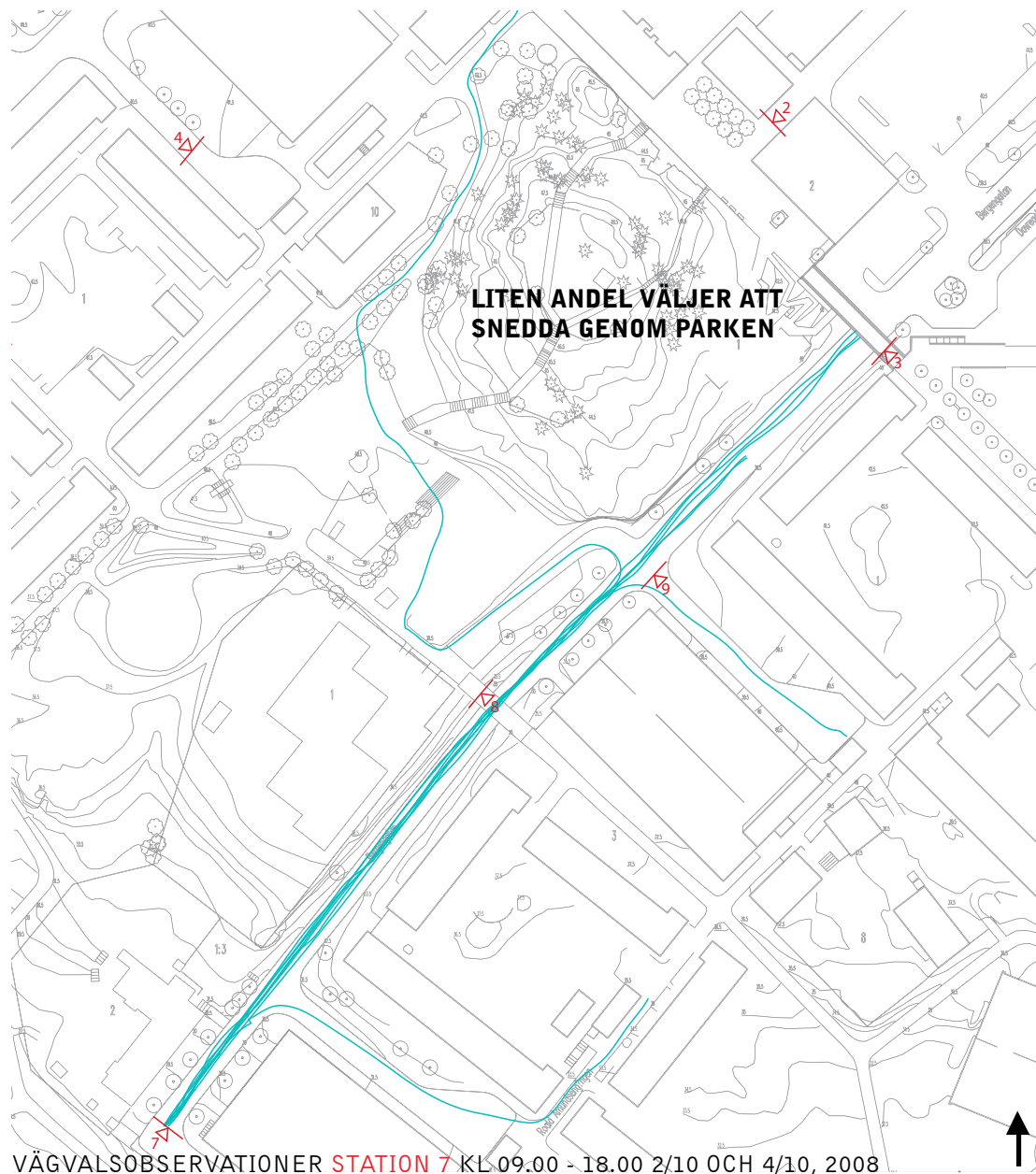

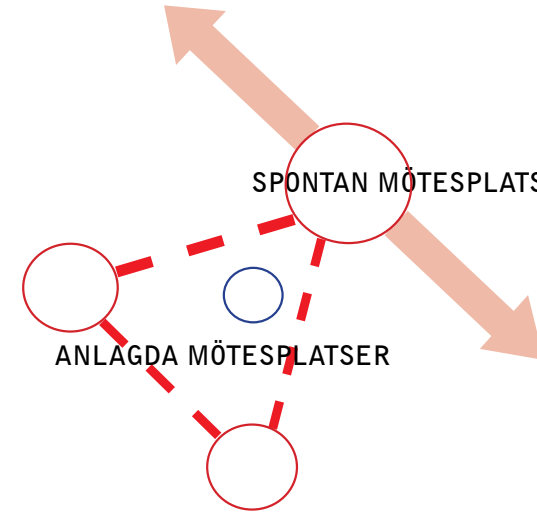
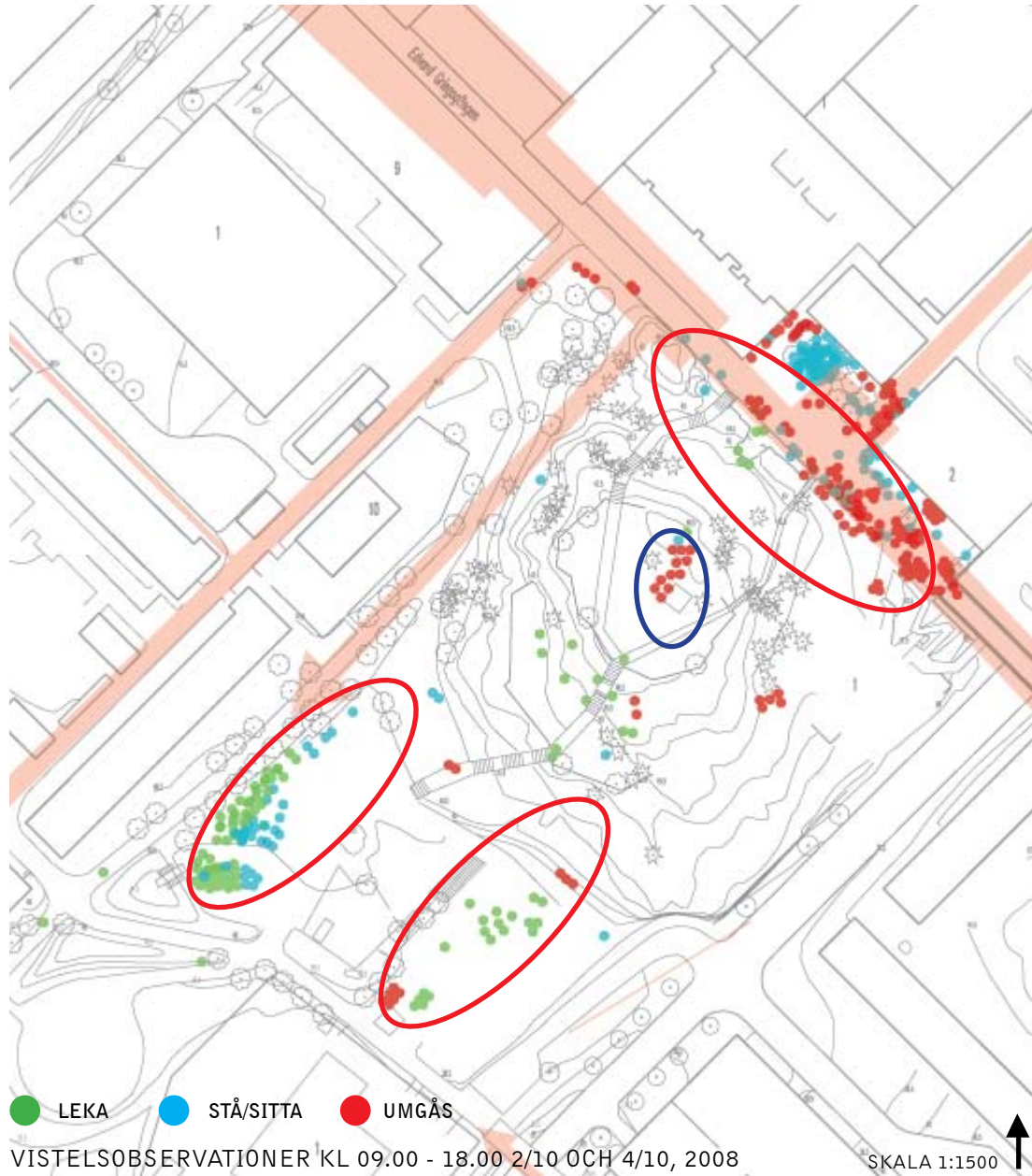
**DE SOM GÅR LÄNGS EDVARD GRIEGSGÅNGEN
HAR LITEN ANLEDNING ATT GÅ IN I PARKEN**

VÄGVALSOBSERVATIONER STATION 1, 2 OCH 3 KL 09.00 - 18.00 2/10 OCH 4/10, 2008

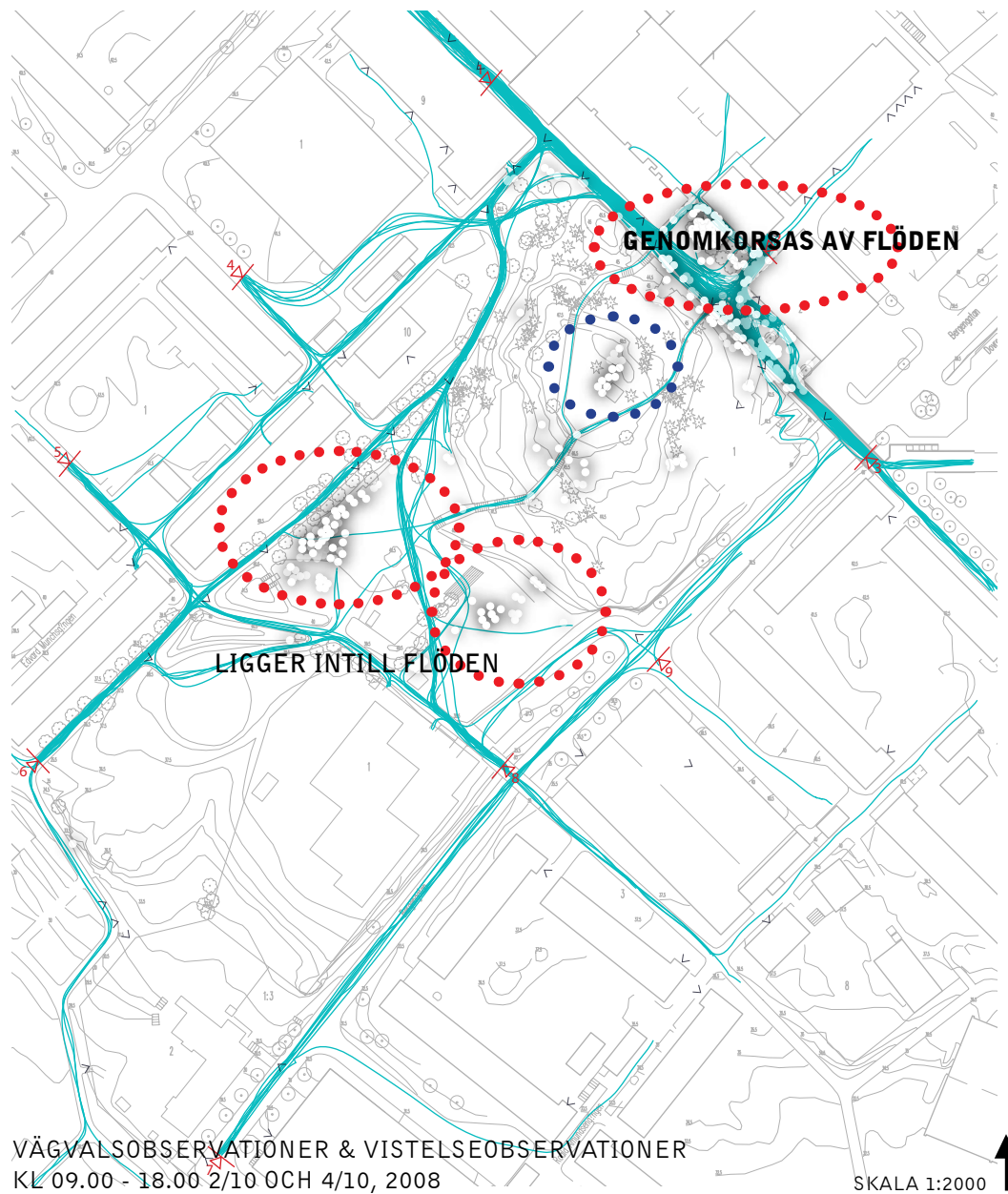

vistelse i husbyparken

*Tre öppna mötesplatser samt en undansky-
md, isolerade från varandra.*

Torget, lekplatsen samt basketplanen är de platser där flest människor vistas. Två av dessa platser har en förutbestämd funktion - lekplatsen och basketplanen. Den tredje, torget, används till spontan vistelse och är en knutpunkt där flera viktiga stråk möter varandra. Den fjärde platsen som ligger på berget är mer undanskymd och är känd som tillhåll för knarkhandel.

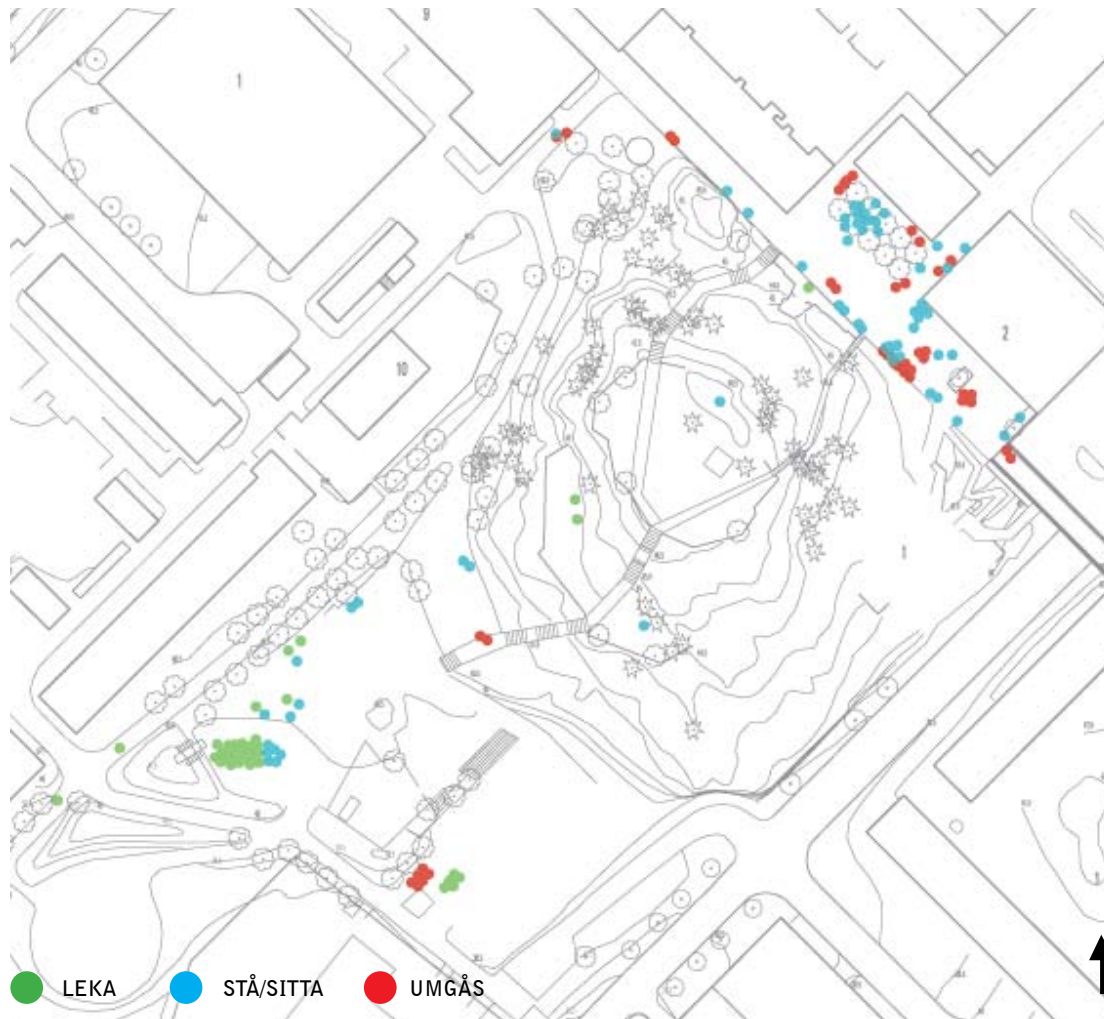
Mötesplatserna är isolerade från varandra vilket bidrar till att de används för olika slags vistelse. Få ytor i parken används till spontan vistelse.

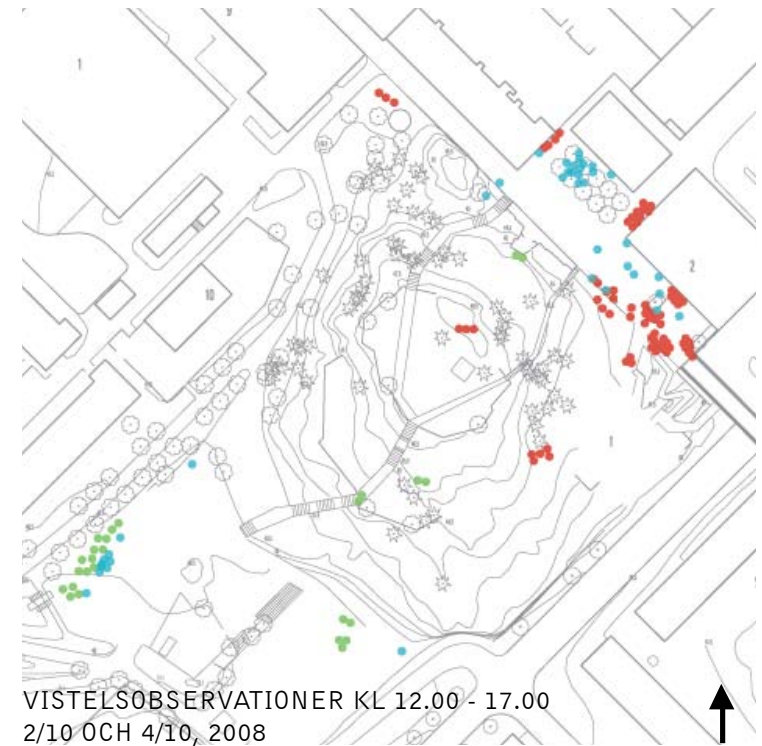
LEKPLATSEN LIGGER INTILL FLERA GÅNGSTRÅK

Mötesplatserna ligger intill intensivt använda stråk

De tre öppna mötesplatserna ligger i nära anslutning till de mest intensivt nyttjade gångstråken som tillför liv, rörelse och därmed trygghet till platserna. Den mer undanskymda mötesplatsen på berget ligger istället väl avskild från de mest använda stråken.

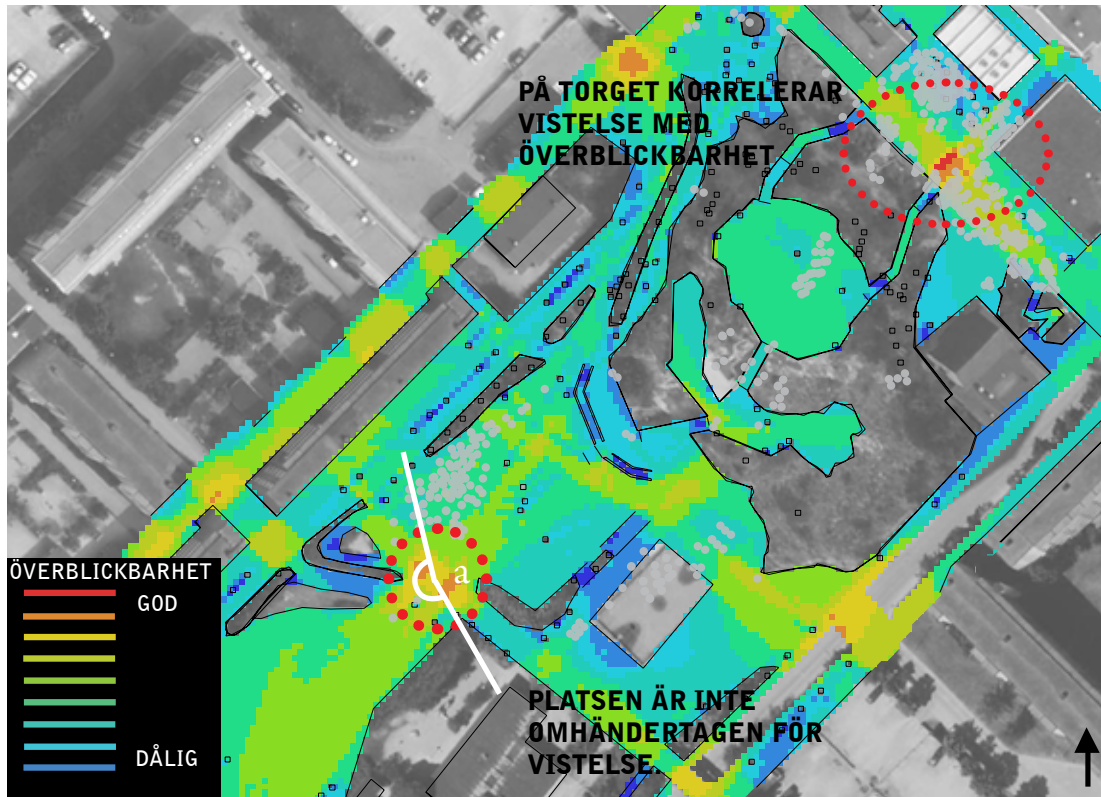
VISTELSOBSEKATIONER KL 09.00 - 12.00 2/10 OCH 4/10, 2008

VISTELSOBSEKATIONER KL 12.00 - 17.00
2/10 OCH 4/10, 2008

Ensartad vistelse, oförändrad över dagen

Vistelsen i parken är ensartad: på lekplatsen leker man, på basketplanen spelar man boll och på torget möts och umgås man. Mötesplatserna är inte multifunktionella. Det finns inga större skillnader i användningen av parken och torget under olika tider på dagen. Det beror troligtvis på att de aktiviteter som sker är oberoende av tiden på dygnet. Klockan 17.30 övergavs lekplatsen helt, enligt observationerna, vilket tyder på att parken används i mindre utsträckning under kvällstid.

husbyparkens överblickbarhet
*Anlagda mötesplatser är inte överblickbara.
 Spontana mötesplatser sammanfaller med
 överblickbarhet.*

Överblickbarheten och vistelseobservationerna korrelerar på torgytan som är en plats för spontan vistelse. Längs kanterna av torgytan finns bänkar där man kan sitta och se på vad som sker på platsen. I övrigt vistas få människor på de överblickbara platserna. De överblickbara platserna ligger i många fall i korsningar och är inte utformade för vistelse.

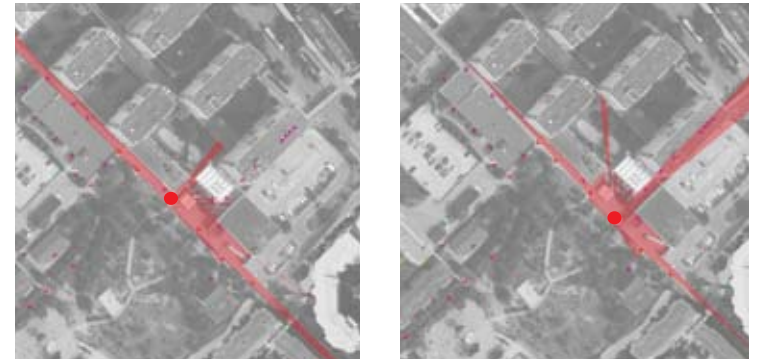

Höga buskage skymmer stora delar av parken

Stråket i den nordvästra delen av parken är ett av de mest använda i området. Trots detta är det mycket dålig insyn i parken från gångvägen. Höga täta buskage skymmer sikten. Enligt vägvalsobservationerna väljer de boende de entréer till parken där man har relativt god sikt in i parken.

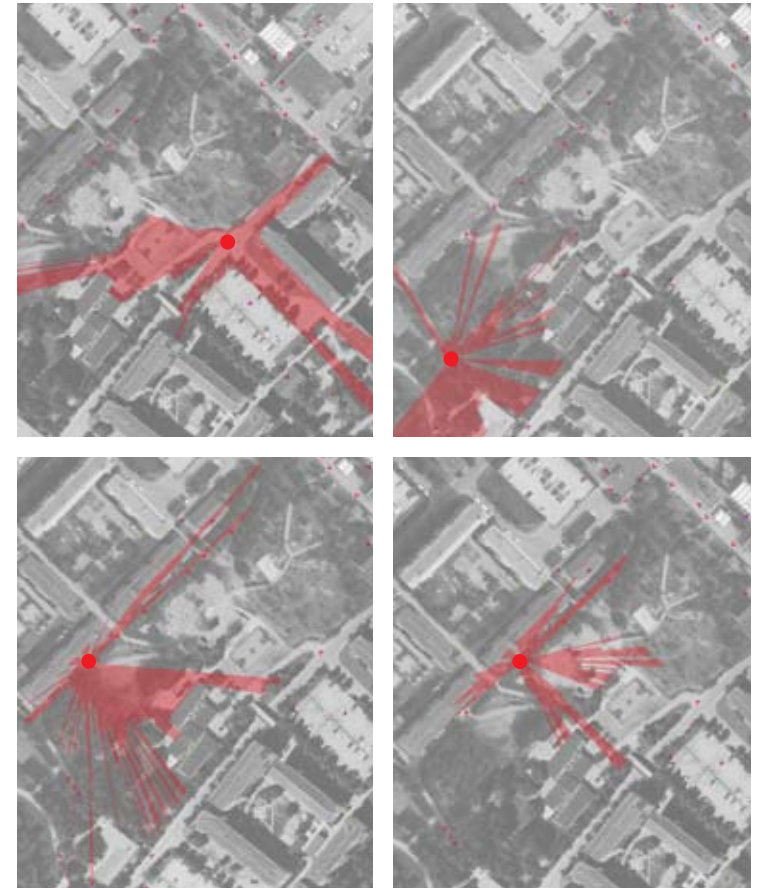
a

Liten insyn i parken från de norra entréerna

Man har liten insyn i parken från Edvard Griegsgången. Berget och kraftig vegetation skymmer sikten in mot parken vilket medför att man inte ser vilka aktiviteter som parken erbjuder. Man har däremot god överblick över själva gångstråket. Från den nordligaste entrén finns en siktlinje längs gångvägen in i parken vilket bidrar till att många väljer denna entrén.

Sydöstra entrén överblickar stor del av parken

I de södra och västra delarna av parken används, enligt vägvalsobservationerna, den entré som visar mest av parkens innehåll. Från denna entré kan man skönja två av de andra entréerna och har god överblick över den södra delen av parken.

a

slutsatser

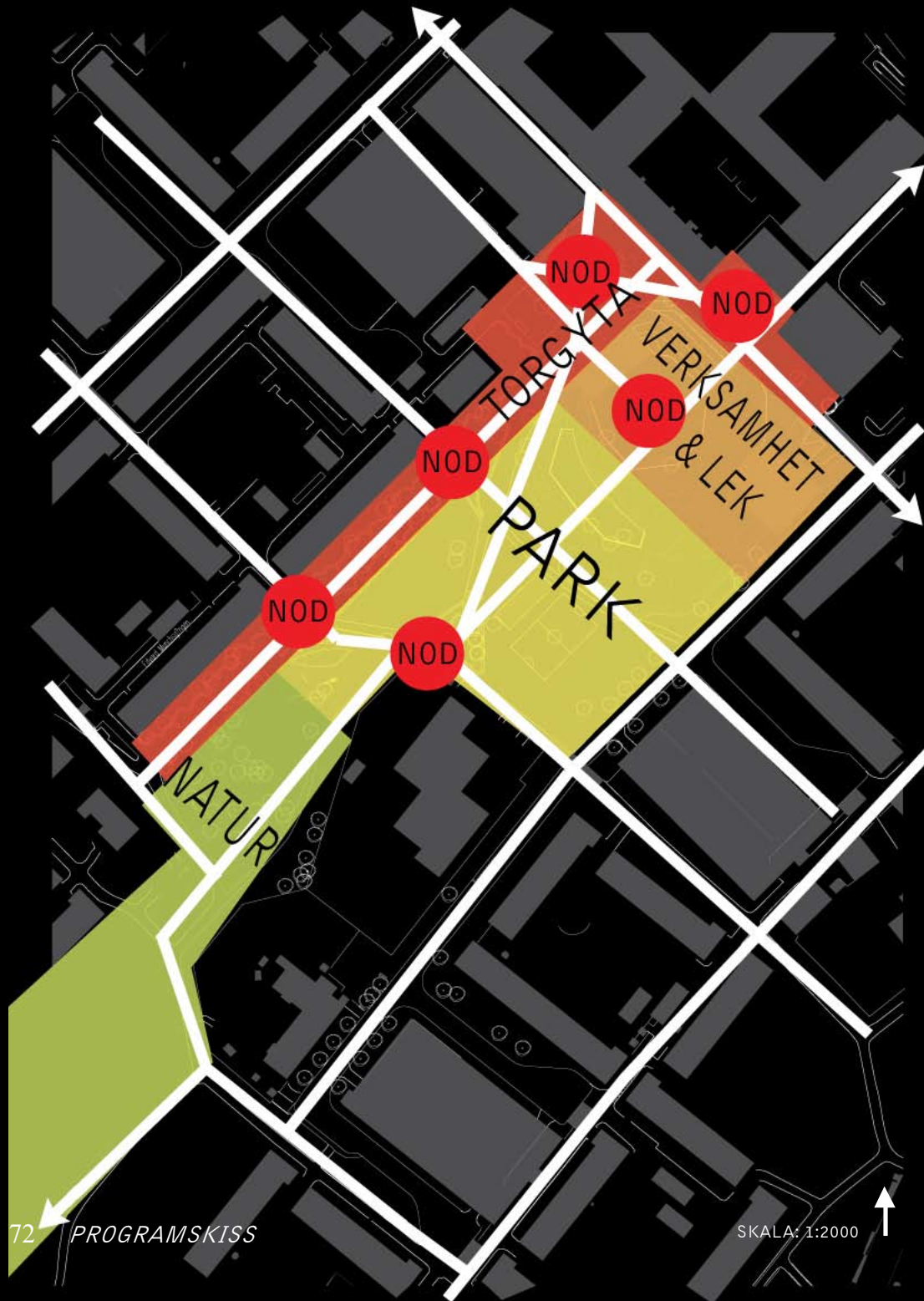
1. HUSBYPARKEN LIGGER **CENTRALT** MEN ÄR AVSKÄRMAD LOKALT
2. STORT GÅNGFLÖDE **INTILL** PARKEN, MEN LITET IGENOM DEN.
3. DET FINNS **MÖTESPLATSER**, MEN DE SAKNAR SAMBAND, ÖVERBLICKBARHET OCH ATTRAKTIVITET.
4. DET FINNS OMKRINGLIGGANDE BYGGNADER, MEN INGA **FRAMSIDOR** MOT PARKEN.

åtgärder

1. ÖPPNA UPP PARKEN LOKALT
2. BEFOLKA PARKEN GENOM ATT LEDA OM GÅNGSTRÅK.
3. SKAPA EN NY STRUKTUR AV MÖTESPLATSER.
4. SKAPA ENTRÉER OCH FRAMSIDOR MOT PARKEN.

förslag

Syftet med gestaltningsuppgiften är att omvandla teori till praktik och analys till förslag. Man kan göra många analyser men sedan ska man även kunna tolka dessa och besluta vilka fakta som kan ligga som underlag för en god design. Huvuddragen i designen baseras på de slutsatser som dragits i tidigare kapitel, däremot kommer själva uttrycket från min egen designprocess.

programskiss

En ny torgyta som knyts samman med det befintliga torget breder ut sig i parkens sydvästliga sida. Torgytan fungerar som ett stråk som binder ihop resterande delar av parken. Verksamheter som kräver en genomströmning av människor läggs i parkens norra ände intill huvudstråken.

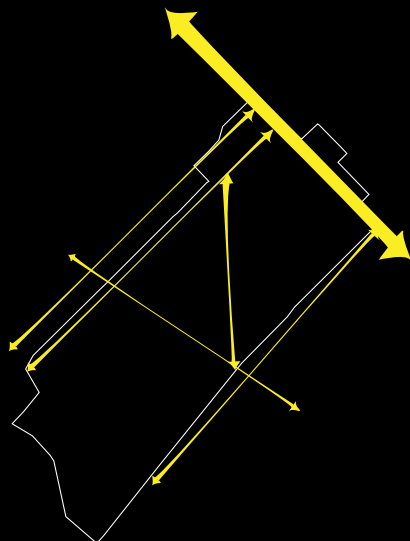
Parken, med ytor för såväl spontan som "programmerad" vistelse ligger söder om berget. Parken blir gradvis mer naturlig park för att till mynna ut i Järvaålfältet.

Nya gång- och cykelvägar i parken ansluter till befintliga stråk. Där flera viktiga stråk strålar samman hamnar noder som tas särskilt om hand för vistelse.

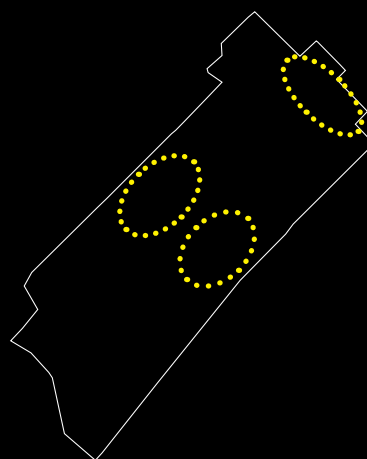
ÖPPNA UPP LOKALT

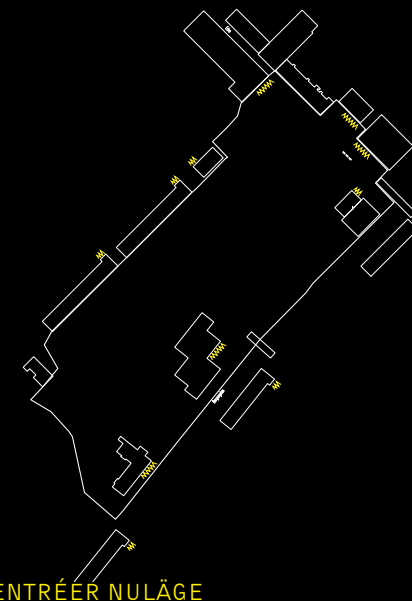
LED OM GÅNGSTRÅK

NY STRUKTUR AV MÖTESPLATSER

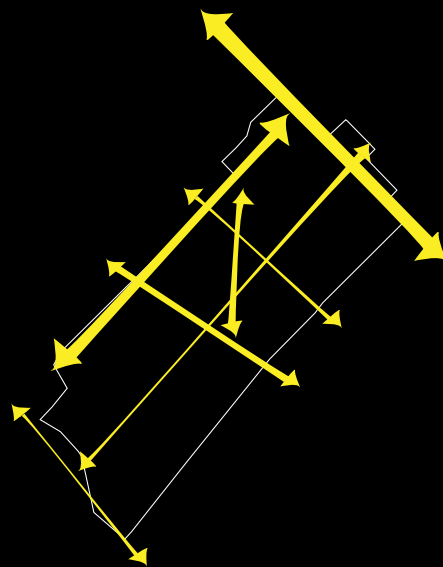
SKAPA FRAMSIDOR MOT PARKEN

FRAMSIDOR OCH ÖVERBLICKBARHET NULÄGE

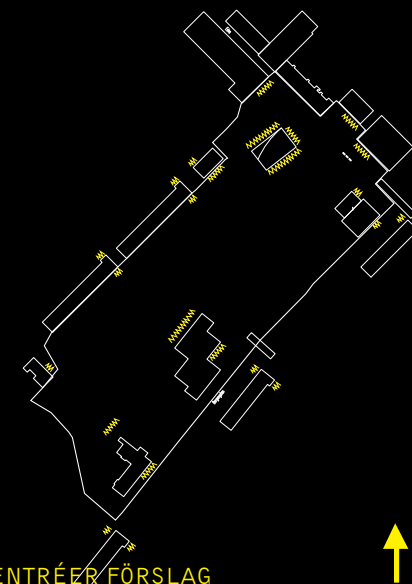
GÅNGFLÖDEN NULÄGE

MÖTESPLATSER NULÄGE

ENTRÉÉR NULÄGE

FRAMSIDOR OCH ÖVERBLICKBARHET FÖRSLAG

GÅNGFLÖDEN FÖRSLAG

MÖTESPLATSER FÖRSLAG

ENTRÉÉR FÖRSLAG

idéskiss

ÖPPNA UPP LOKALT

- De höga buskagen som gick längs med parkens sydvästra sida gallras ur för att öka kontakten mellan parken och omgivningen. En del av de gamla träden sparas.
- Den västra delen av berget sprängs bort för att skapa kontakt mellan det befintliga torget och den nya torggatan. I kanten av berget ligger ett nytt aktivitetshus som tillför liv och rörelse till den nya torgbildningen utanför.
- Torggatan är en bred öppen gata som kantas av sittmurar.

LED OM GÅNGSTRÅK

- Genom att dra om gångstråken så att de ansluter till befintliga vägar, skapas kontinuerliga gång- och cykelvägar som inte längre slutar i en byggnad eller vändplats.
- En genomgående bred gångväg går upp till bergsplatån, denna ansluter sedan till befintliga stråk norrut och söderut.
- I parken utnyttjas information från vägvalsobservationerna för att skapa gena stråk.

NY STRUKTUR AV MÖTESPLATSER

- Förslaget syftar till att skapa en överlappning av spontana och ”programmerade” mötesplatser.
- I förslaget skapas spontana mötesplatser i närheten av de noder som markerats ut i programskissen.
- Lekplatsen förflyttas till den södra delen av parken, nära naturmark och förskola. Det ska även finnas lekredskap på bergsplatån för att locka folk till vistelse.

SKAPA FRAMSIDOR MOT PARKEN

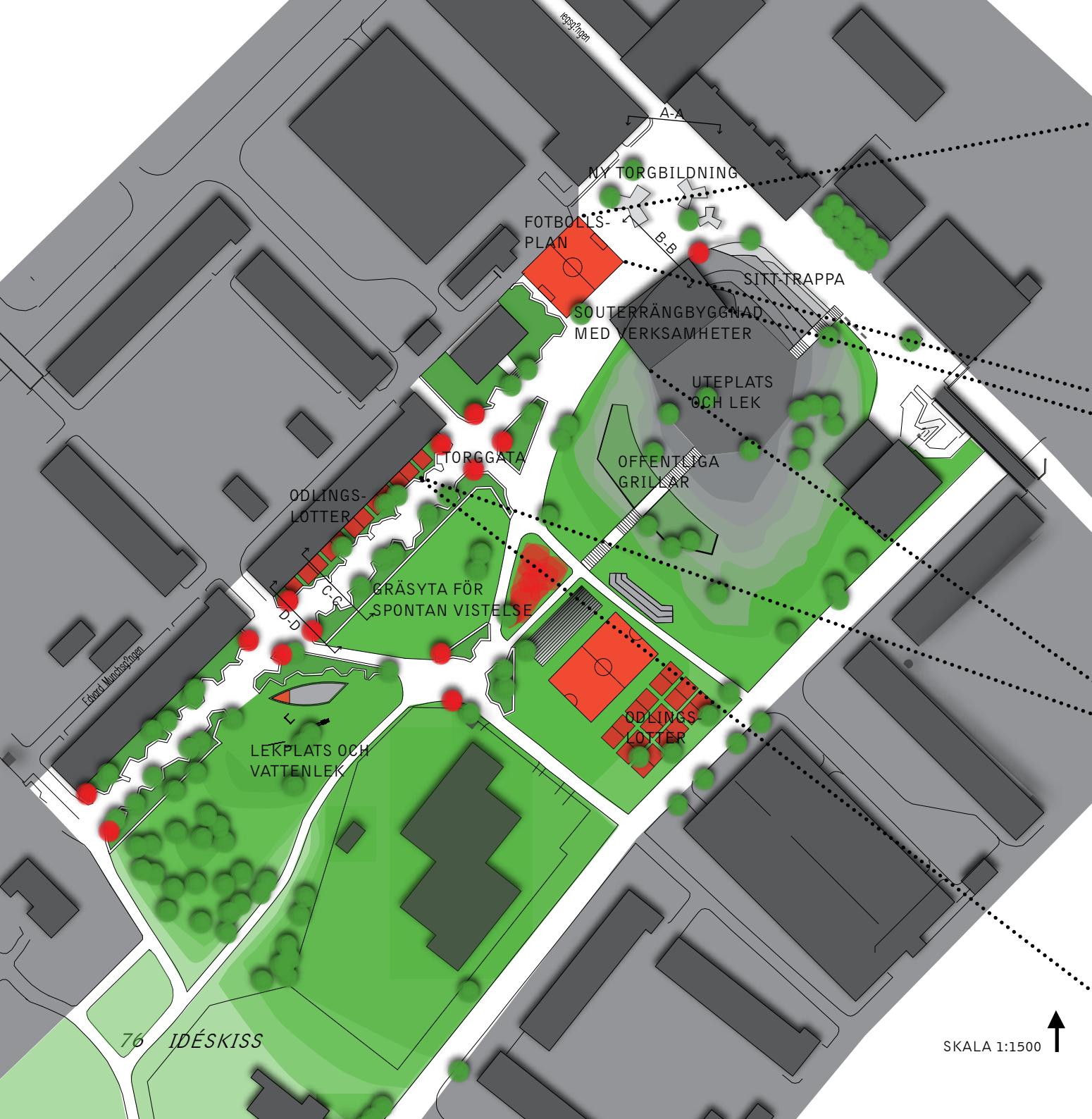
- Nya framsidor mot parken skapas genom den nya aktivitetsbyggnaden. Genomgående bostadsentréer. Entréer från förskolorna ut mot parken skapar också nya framsidor.
- Några boende har påbörjat små odlingar nedanför sina balkonger och i förslaget utvecklas detta till fler små odlingslotter som syftar till att skapa framsidor mot parken.

Tanken är komplettera parken med ett nutida tillägg som bryter av mot den befintliga miljön, utan att göra ett alltför stort ingrepp. I, och runtom Husby, finns mycket naturområden, men väldigt lite anlagd park, därför valde jag att gestalta något som man skulle kunna hitta på ett strategiskt läge i vilken stad som helst.

Berget som finns på platsen ger stora kvaliteter genom utsikt och berg i dagen. Det avgränsar dock parken från huvudstråket i området, Edvard Griegsgången. Därför sprängs delar av berget bort och mot bergssidan placeras en byggnad som ska rymma verksamheter och aktiviteter för de boende i området, förslagsvis för barn och ungdomar. Byggnaden är transparent i bottenplan och blir på så vis en framsida och en övergångszon från verksamhetsgatan till parken. Byggnaden har även en entré mot bergsplatån och skapar på så vis en ny framsida mot en tidigare outnyttjad plats. En torgyta med en fotbollsplan väster om byggnaden ansluter till det befintliga torget. Fotbollsplanen och verksamheten tillför liv och rörelse till platsen. Den nya torgytan får en förlängning längs det välanvända stråket mot Järvafältet där en torggata anläggs. Sittmurar går längs hela torggatan och i särskilda noder finns konvexa platsbildningar för vistelse.

I övrigt får parken mindre tillägg såsom en gräsyta för spontan vistelse, nya gångstråk och en mötesplats på bergsplatån där offentliga grillar placeras ut.

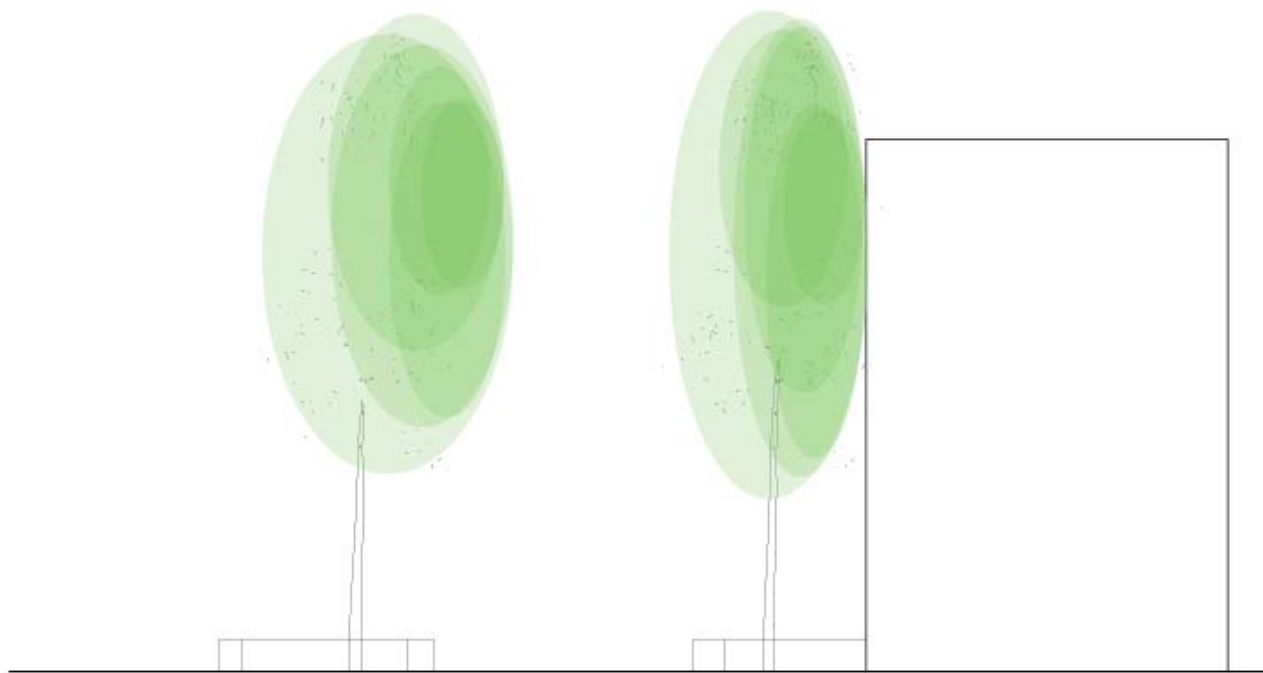

SKALA 1:1500 ↑

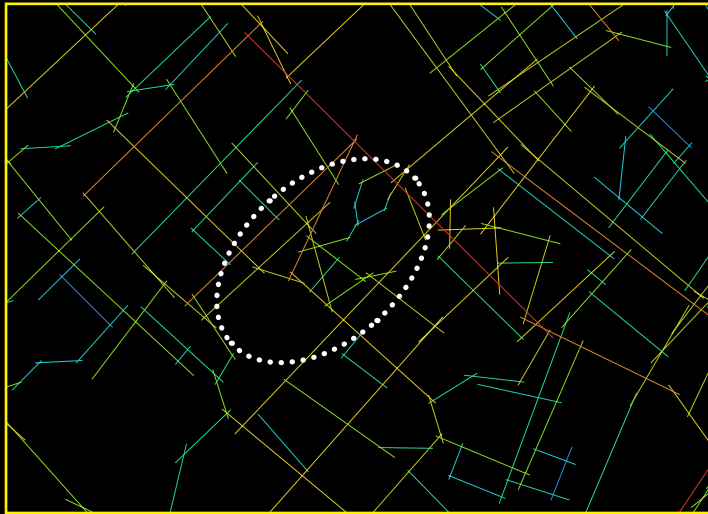
SKALA 1:200

analys av förslag

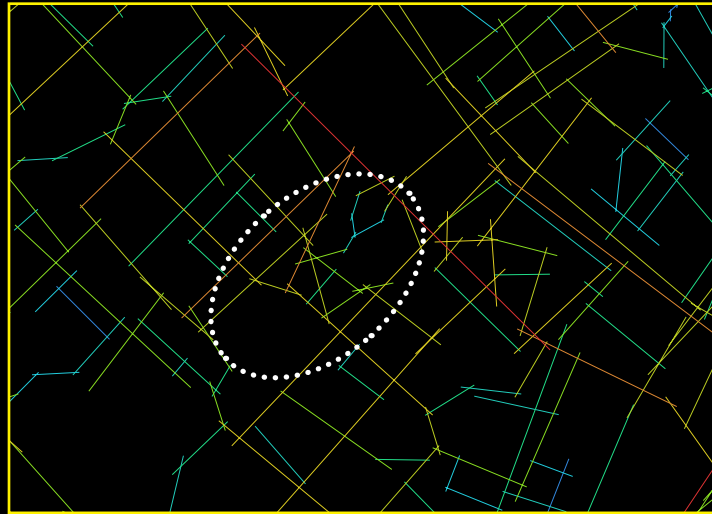
I följande avsnitt analyseras idéskissen och vilken effekt en upprustning enligt förslaget kan ge på användningen av parken. Samma analyser används som i analyskapitlet, för att man ska kunna jämföra befintlig situation med hur det skulle kunna bli. De analyser som redovisas är:

- Centralitetsanalys
- Visual Control analys
- Synfältsanalys

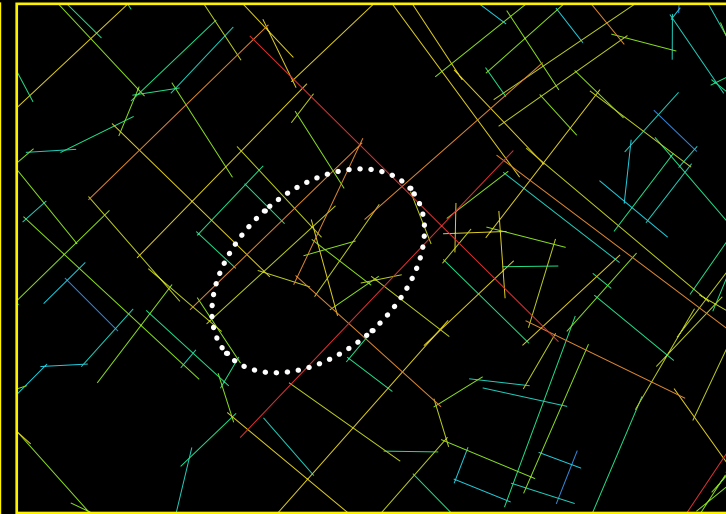
centralitetsanalys

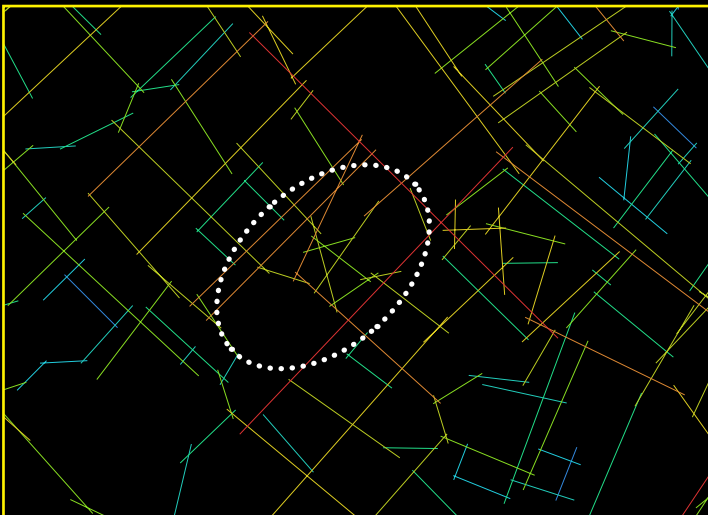
STEG 1 - NULÄGE

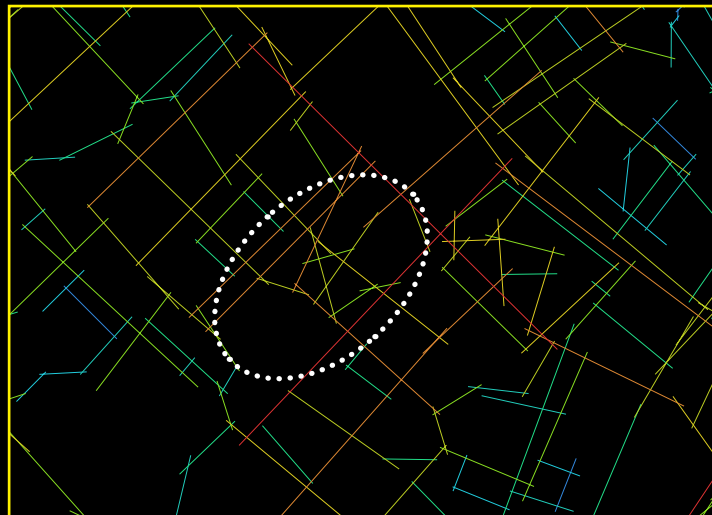
STEG 2 - PLANSKILDA KORSNINGAR TAS BORT

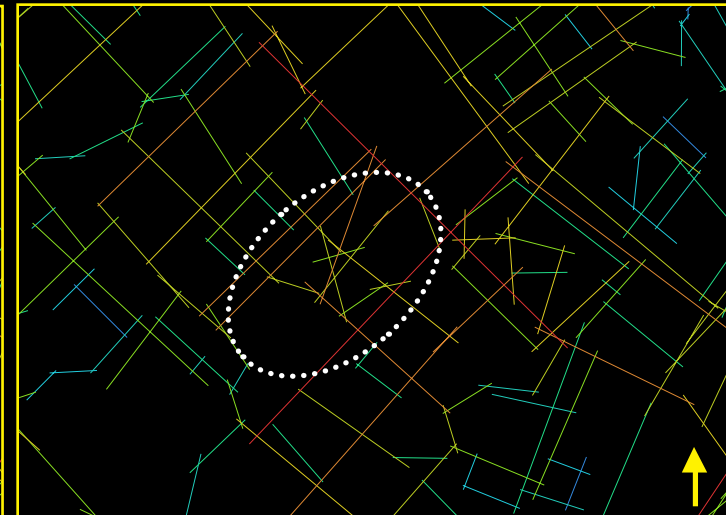
STEG 3 - DRAR OM GÅNGVÄG PÅ BERGET

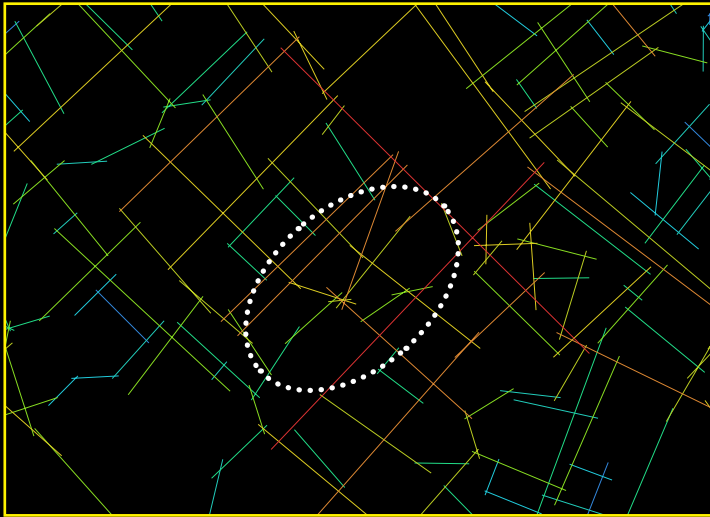
STEG 4

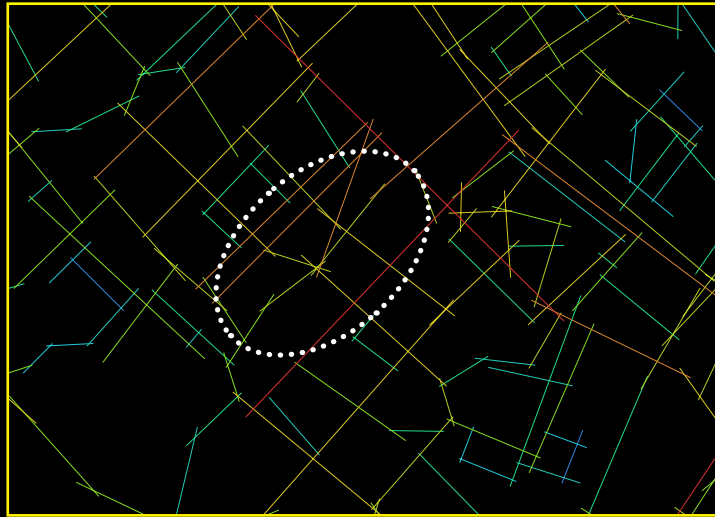
STEG 5

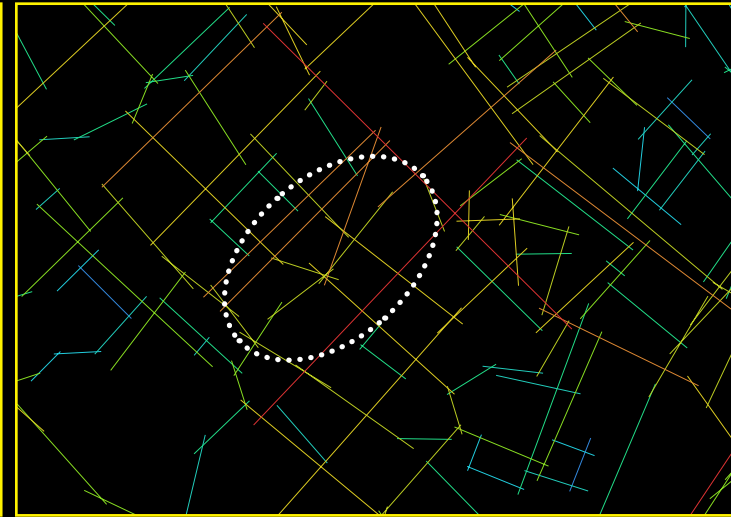
STEG 6

STEG 7

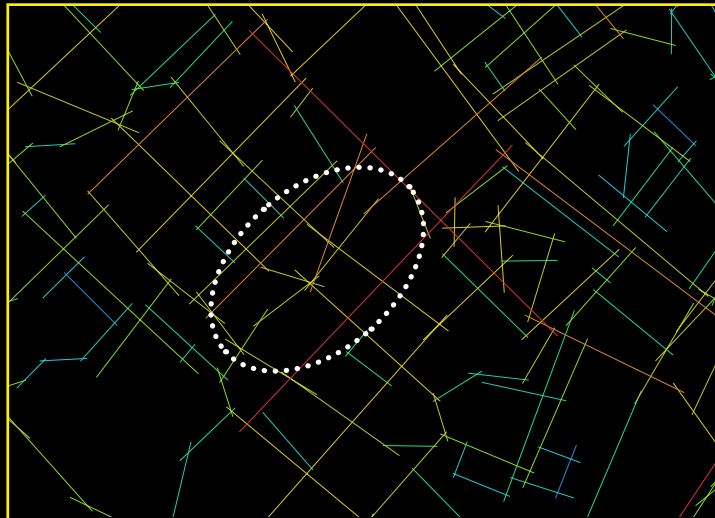
STEG 8

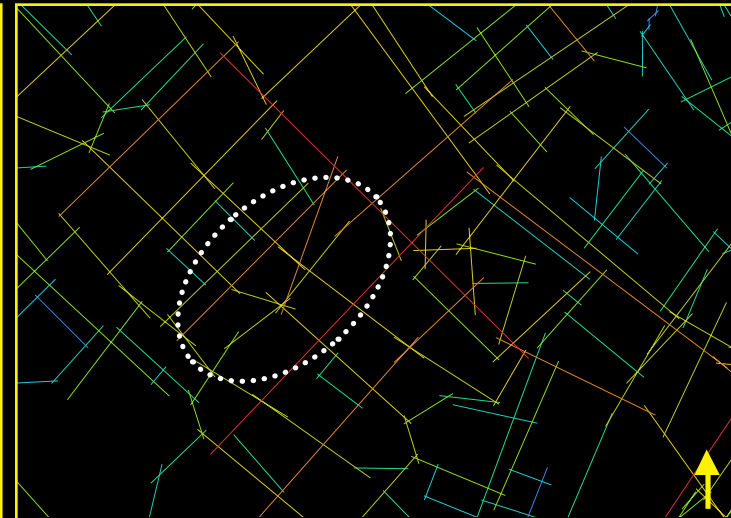
STEG 9

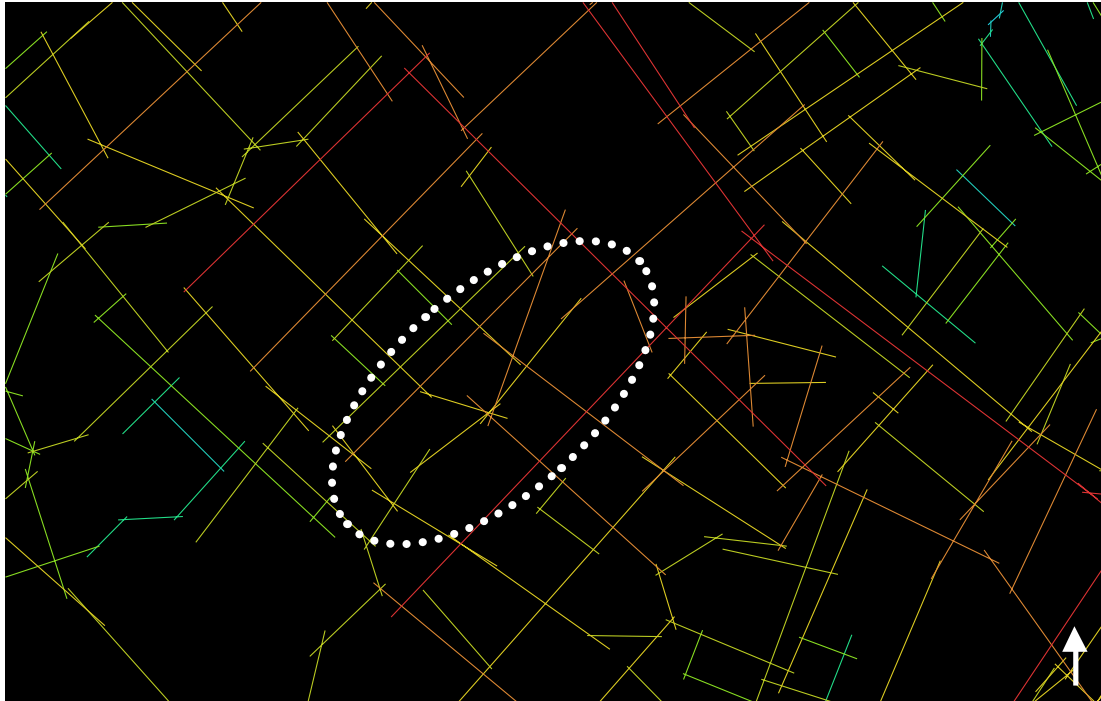
STEG 10

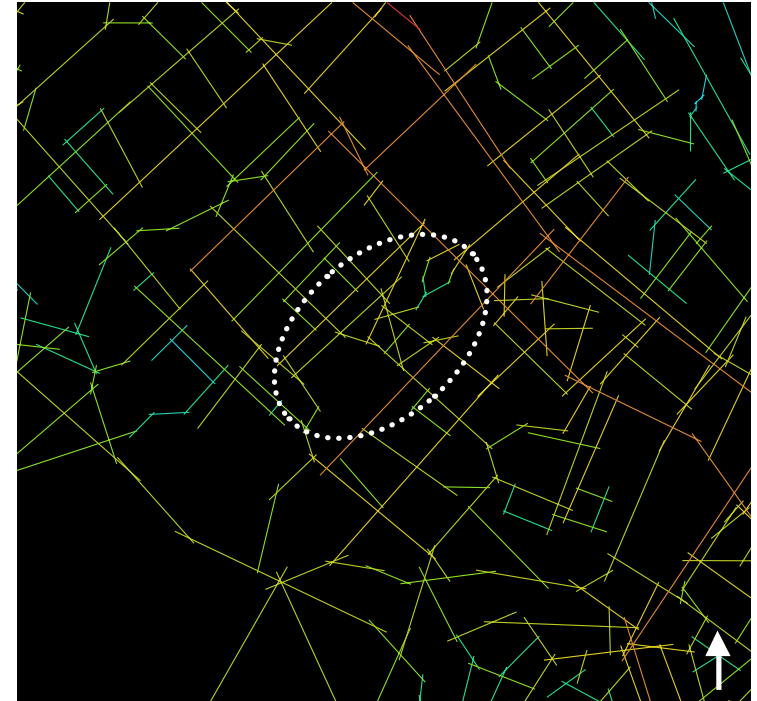
STEG 11

STEG 12 - SLUTGILTIG CENTRALITETSANALYS EFTER FÖRSLAG

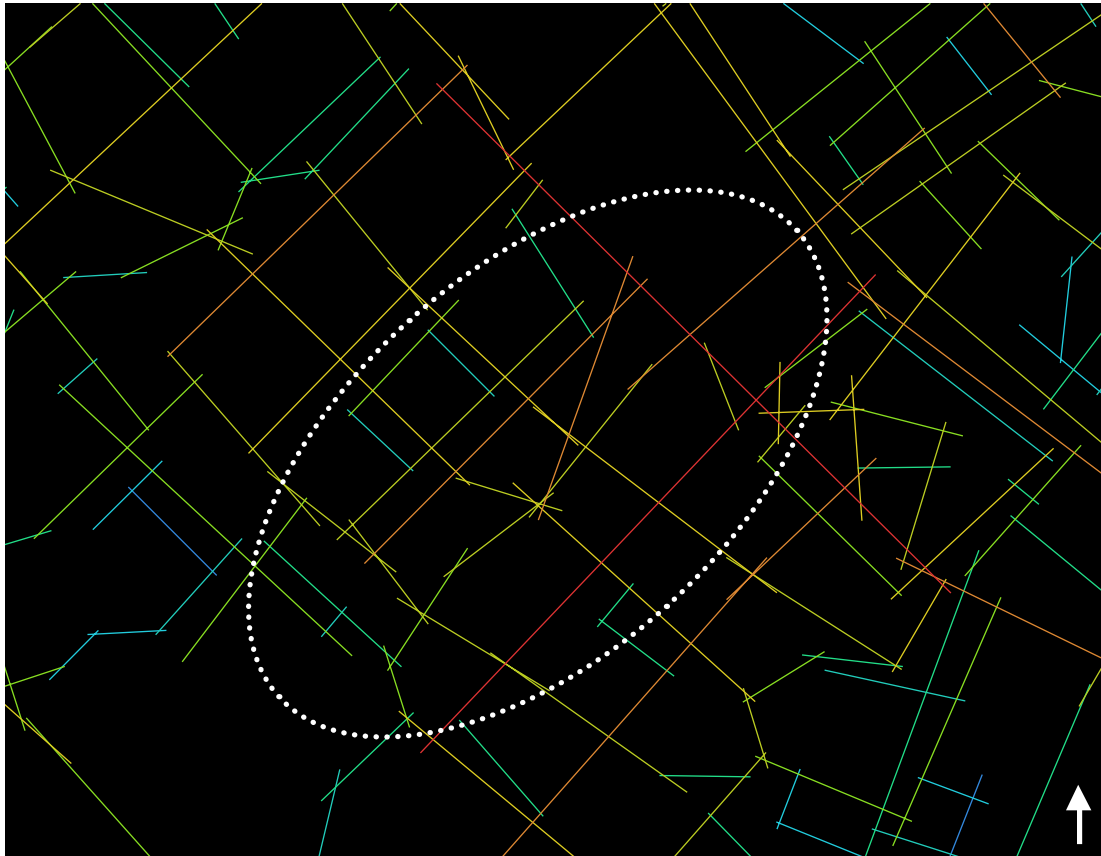
CENTRALITET ENLIGT FÖRSLAG

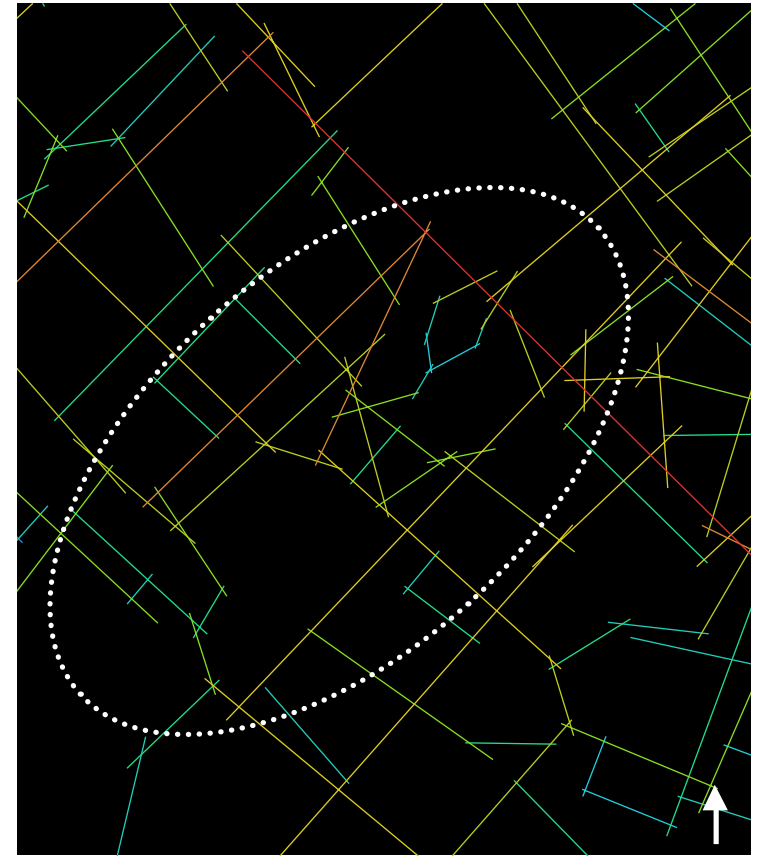
CENTRALITET NULÄGE

HUSBYPARKEN OCH ANGRÄNSANDE STADSDELAR

I centralitetsanalysen som tar hänsyn till en större skala och Husbys koppling till Akalla och Kista sker endast små förändringar. Den låga centraliteten på berget har dock höjts bland annat med hjälp av ett rakt stråk som ansluter till torget och stråket nordväst.

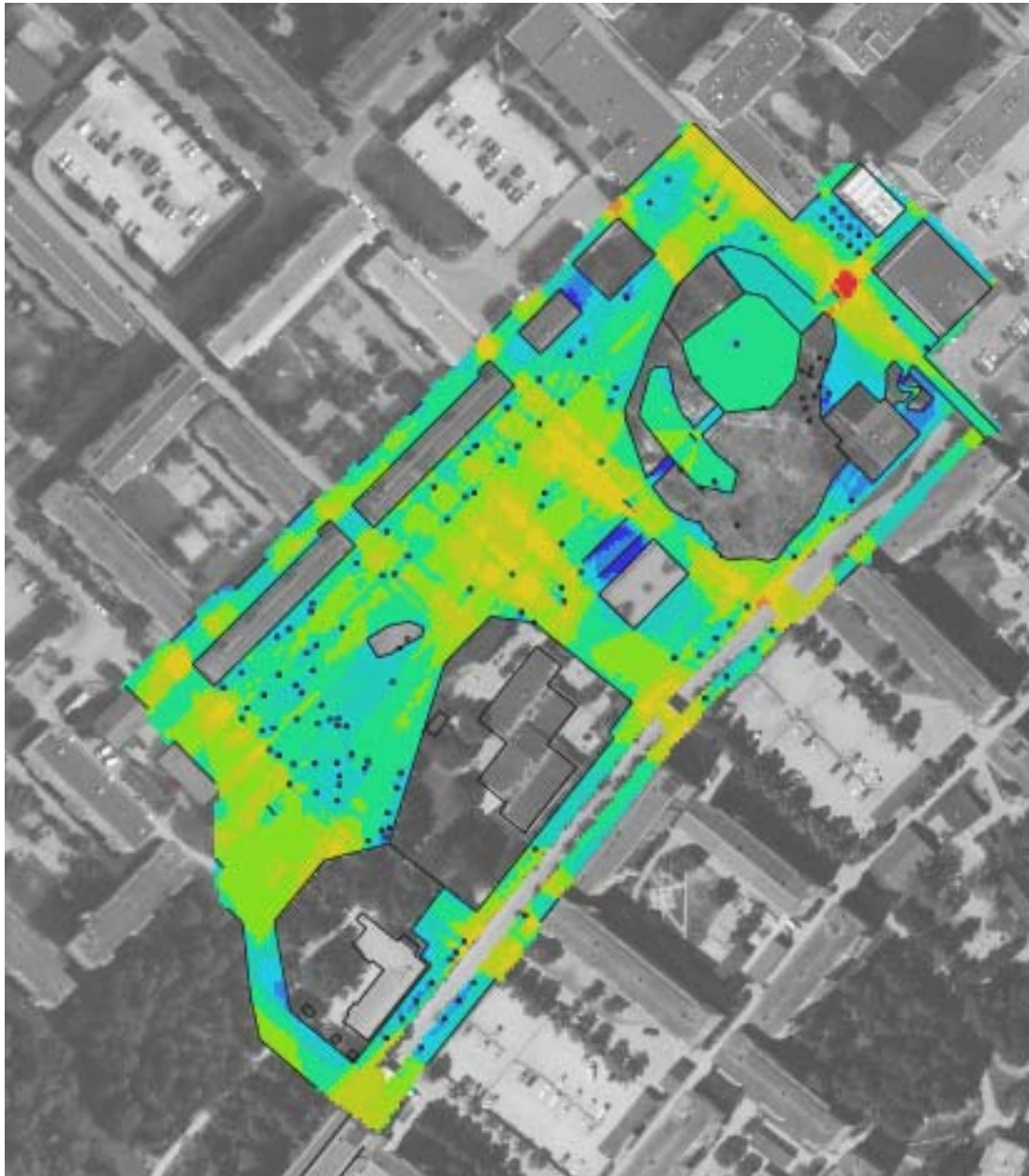
CENTRALITET ENLIGT FÖRSLAG

CENTRALITET NULÄGE

HUSBYPARKEN OCH ANGRÄNSANDE BEBYGGELSE

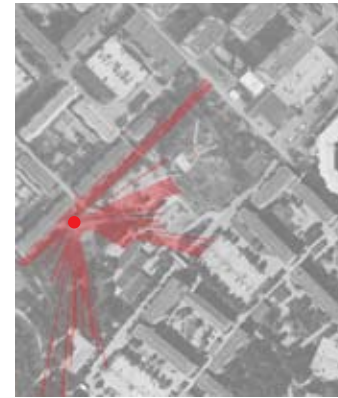
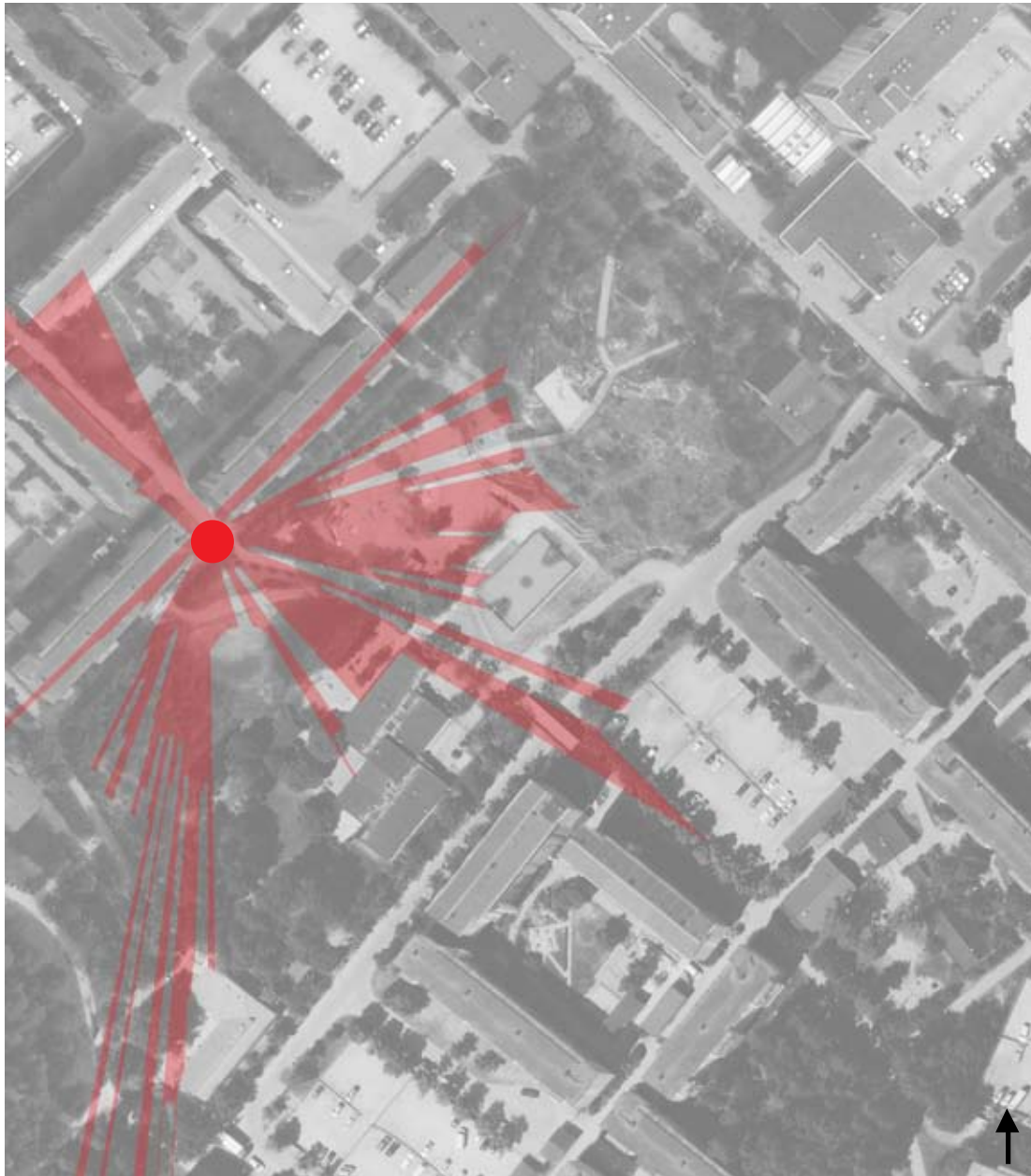
I centralitetsanalysen som tar hänsyn till Husbyparkens förankring i närområdet syns tydligare förändringar. Stråken i parken har relativt jämn centralitet och berget har högre centralitet vilket betyder att det är större chans att människor kommer att röra sig där än innan. Tillsammans med verksamheten i byggnaden intill och entré ut mot bergsplatan kan berget befolkas igen.

visual control

Parken blir överblickbar och lockar till spontan vistelse.

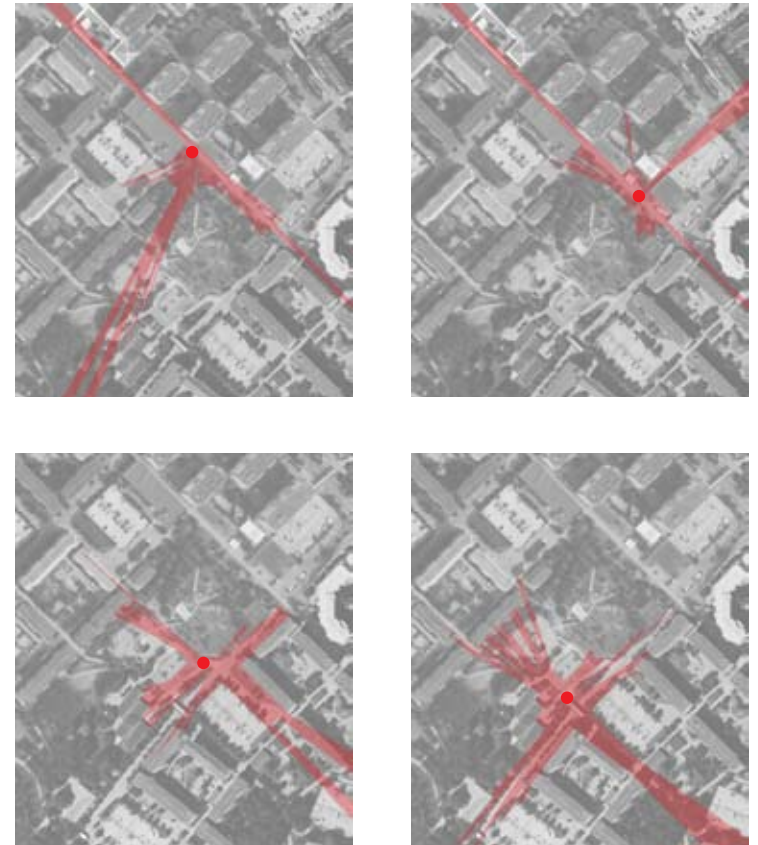
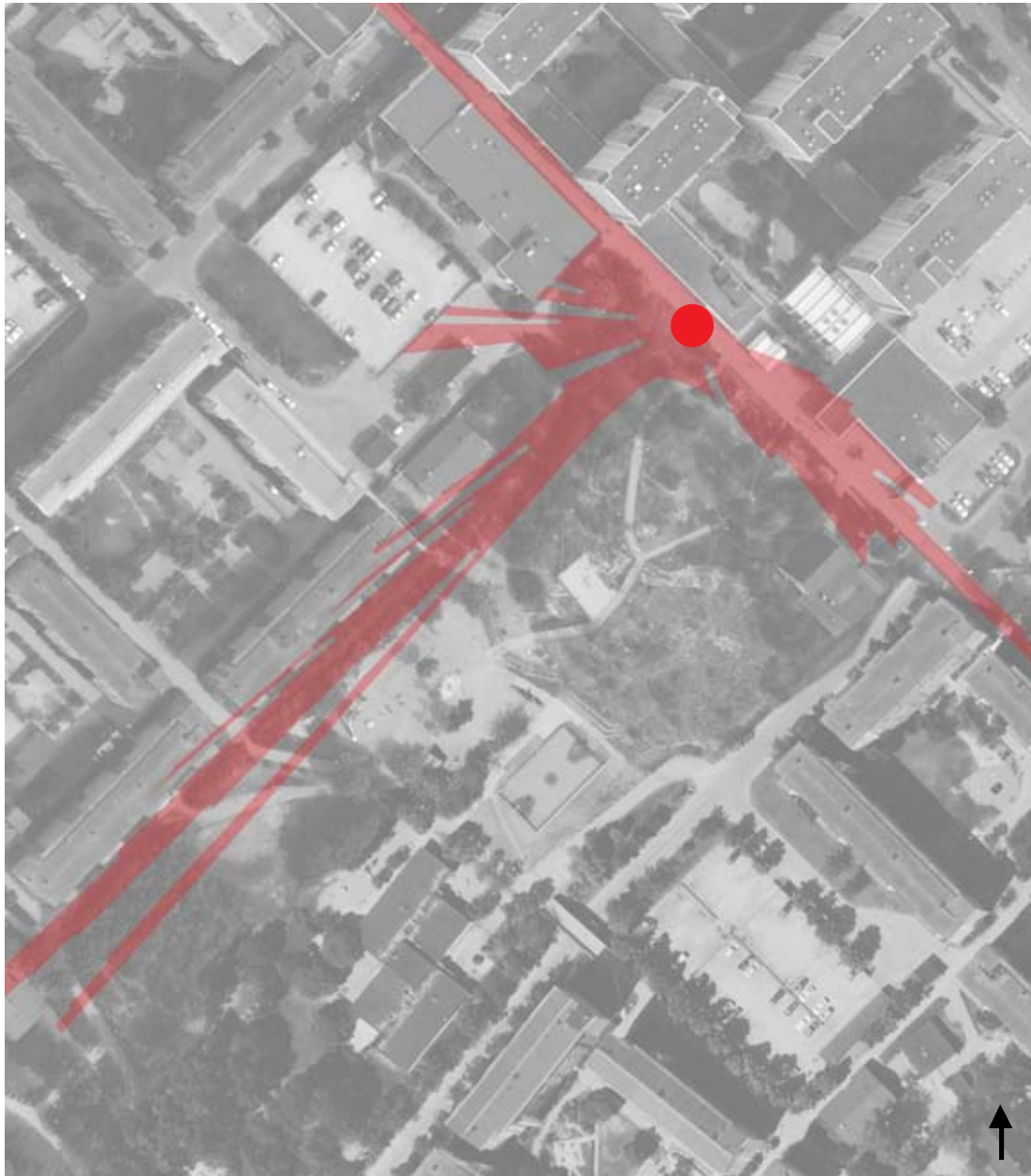
Analysen visar att parken blir mer överblickbar efter förslaget. Även bergsplatån får en varmare färg. En ökad överblickbarhet har visat sig korrelera med spontan vistelse och förslaget ger möjlighet för den.

synfältsanalys

Ökad insyn i parken från det nordvästra gångstråket.

De kraftiga buskagen tas ned längs det nordvästra gångstråket vilket ökar insynen i parken. Detta ökar chanserna för att människor som går förbi ska lockas att gå in parken. Känslan av trygghet kan även komma att öka.

Ökad insyn i parken från Edvard Griegsgången kan locka fler in i parken.

Genom att delar av berget sprängs bort får man även ökad insyn i parken från Edvard Griegsgången vilket är en viktig effekt då gångstråket bär de största gångflödena genom Husby. Ser man vad parken har att erbjuda, lockas man i större utsträckning att gå igenom den.

diskussion

Examensarbetet har bidragit till många ”aha-upplevelser” och det har varit en chans för mig att prova mina vingar som blivande landskapsarkitekt. Att arbeta med Husby som fallstudie har varit både roligt och ledsamt. Roligt för att jag fått en insikt i både kvaliteter och brister i en miljonprogramsförort, något som bara behandlats ytligt under utbildningen. Tråkigt då man inser hur lite pengar det har satsats på Husbys utemiljö, fram till nu. Det finns så många fler intressanta infallsvinklar och samband jag kunde studerat och undersökt, men såhär i slutskedet är jag nöjd med vad som åstadkommit.

genomförande

Upplägget att jobba med litteraturstudier, analyser och gestaltning fungerade väl. Teorierna och analyserna kompletterade och bekräftade i många fall varandra och analyserna visade på de många olika aspekterna i Husbys utemiljö. Ursprungligen var tanken att analyserna skulle jämföras med de boendes syn på Husbys utemiljö genom fokusgruppintervjuer. Tyvärr gick inte intervjuerna att genomföra inom ramarna för den här studien och den sista pusselbiten fattas således. Jag har dock förhoppningar om att få utföra intervjuerna under sommaren och att på så vis få ytterligare förståelse för Husby.

LITTERATURSTUDIER

Den ursprungliga tanken var att lägga större vikt vid själva genomförandet av analyser och designen och inte fastna i en stor litteraturstudie. Litteraturen gav dock mersmak och intresse skapades för analysmetoderna och deras kopplingar till det sociala livet i staden. Litteraturen bidrog till ökad förståelse för boendesegregation och hur stadens utformning kan bidra till ökad eller eventuellt minskad segregation. Vidare gav litteraturen kunskaper om det offentliga rummet i förorten, kunskap som jag sedan tog med mig in i gestaltningsuppgiften. Jag är dock övertygad om att jag endast skrapat på ytan av den mängd forskning som finns inom till exempel Space Syntax, miljonprogram och segregation och jag kommer att fortsätta att studera detta i mitt kommande yrkesliv.

SPACE OCH PLACE SYNTAX-ANALYSER

Mycket arbete under studien har lagts på att förstå teorierna bakom Space Syntax och att förmedla dessa på ett så förståeligt

sätt som möjligt i uppsatsen. Teorierna är komplicerade och det var ibland svårt att verkligen förstå vilken faktiskt betydelse för stadslivet de olika analyserna hade. Litteraturstudien och diskussioner med Alexander Ståhle gav dock ökad förståelse och ett verklighetsperspektiv till analyserna. Vissa slutsatser som dragits genom analyserna hade troligtvis bekräftats av intervjuerna men återigen saknas dessa.

OBSERVATIONER

Observationerna spelade en extra viktig roll då intervjuerna aldrig blev av. Observationerna blev således min insikt i hur människor verkligen använder Husbyparken. Det finns klara brister i att observationerna endast utfördes dagtid under hösten. Men mina egna iakttagelser, vid de tillfällen jag själv besökte parken, stämmer väl överens med observationerna.

GESTALTNING

Litteraturen och analyserna sammanvägdes och utgjorde grunden till gestaltningen. En grundtanke var att lägga stor vikt vid analyserna och gestalta med utgångspunkt i slutsatser från analyskedet. Det är viktigt att kunna överföra kunskapen från analyserna till god gestaltning och jag tror min gestaltning visar på detta. En stor del av gestaltningen bestod i att öppna upp parken, synliggöra och tillgängliggöra den för Husbys invånare. Detta kom som ett svar på slutsatser jag kom fram till genom litteraturen och analyserna.

Min design är inte särskilt anpassad till förorten eller ett miljonprogramsområde. Tvärtom skulle man kunna hitta den i ett strategiskt läge i vilken stad som helst. Jag gjorde ett medvetet val då jag skapade en design som bröt mot de förutfattade meningar jag, och jag tror många med mig, har om parker i miljonprogramsområden.

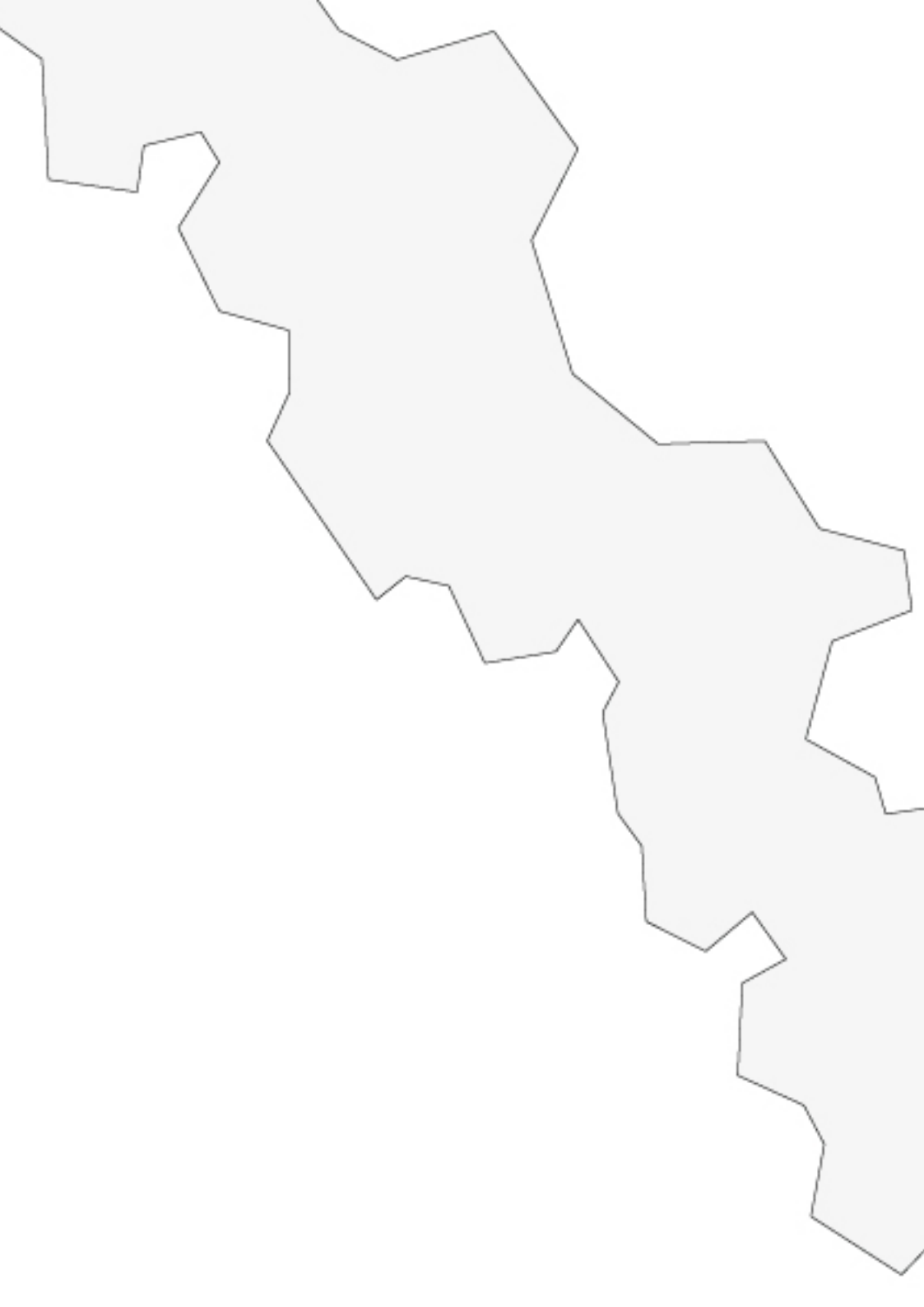

Det vill säga att de måste vara standardiserade med naturliga planteringar och billiga material. Husby kommer att vara en av Stockholms yttre förorter i många år framöver och det är inget fel i det. De boende uppskattar närheten till naturen och områdets vackra omgivningar, men utan att förstöra dessa värden är min uppfattning att Husby behöver något som inte ropar förort eller miljonprogramsområde. Den stämpeln har området ändå. Husby behöver mer stad och något som bryter av mot det befintliga offentliga rummet. Förslaget syftar på punktvis stora satsningar såsom aktivitetshuset och torggatan. I en vidare detaljprojektering kommer fokus att ligga på val av material. Då den kommunala förvaltningen ofta saknar pengar på skötsel av park är det viktigt att göra medvetna val av hårda material och växtmaterial för att skapa en miljö som inte faller på alltför höga driftskostnader. Jag vill dock poängtera att utemiljön måste få kosta.

reflektioner

Det huvudsakliga syftet med studien var att se hur man kunde tillgängliggöra och skapa starka Husbyparken som mötesplats. Idéskissen visar en alternativ till hur en sådan förändring skulle kunna se ut. Framför allt handlar det om att skapa kontinuerliga stråk som leder till och igenom parken, att skapa framsidor mot parken, öppna upp parken mot omgivningen samt att ansluta parken till det mest använda stråket i området, Edvard Griegsgången.

Ett annat syfte med studien var att undersöka miljonprogramsområdena och hur människor upplever och lever i dessa områden. Man kan, och bör, inte generalisera miljonprogramsområden, trots att de kan tyckas likna varandra. Precis som Ann Legeby (2009) hävdar jag att varje område, med problem i det offentliga rummet, kräver åtgärder utformade för just det området. Det finns ingen

tvekan om att kvaliteter finns i den här typen av områden och när vi nu ställs inför den stora uppgiften att rusta dessa är det vår uppgift som planerare att se de kvaliteter som finns och utveckla dem vidare.

Anna-Johanna Klasander (2001) fann inga samband mellan användning och centralitet på 14 förortstorg i Göteborg och drog slutsatsen att Space Syntax är anpassat till innerstadsbebyggelse och rutnätsstruktur. Min studie, om än i mycket mindre skala, motbevisar till viss del Klasander då det stråk som har högst centralitet i området, Edvard Griegsgången, även är det stråk med högst gångflöden. Erfarenheterna från studien säger att det går att använda Space syntax som verktyg för att förstå möjligheter och problem i förorternas struktur, däremot anser jag att man alltid bör bekräfta analyserna med observationer såsom jag har gjort i det här arbetet.

Studien visar att Husby är ett segregerat område, på alla plan. Området är fysiskt separerat från innerstaden, och på stadsdelsnivå bidrar trafikseparering till ytterligare separation. Studien bekräftar teorier om att modernistiska förortsområden som bygger på enklaver är rumsligt segregerade (Legeby, 2009, Marcus, 2007 och Hillier, 1996). Ett helhetsgrepp krävs för att lösa delar av de problem som finns i området. Trafikseparationen behöver brytas, aktiviteter bör anordnas för dem som bor i området och helst skulle man bygga ihop området med närliggande stadsdelar. Listan kan göras lång och faktum är att det inte finns en lösning på segregationsfrågan. Segregation finns såväl på kvartersnivå som på stadsnivå, i människors huvuden och den fysiska miljön. Därmed krävs ett stort arbete för att mildra segregationen. Men, man måste börja någonstans, och kanske får man börja i den lilla skalan, i parken och dess omgivningar precis som i Husby.

källor

Amin, Ash. (2002). Ethnicity and the multicultural city: living with diversity (Elektronisk) I *Environment and Planning A*, 2002, volym 34, s. 959-980. PDF format. Tillgänglig: < http://www.pucp.edu.pe/ridei/b_virtual/archivos/Amin_ethnicity.pdf > (2009-03-24).

By, Ulrika. (2009). Segregationen bland unga utvecklas i en farlig riktning. *Dagens Nyheter*, 23.e april.

Cutini, Valerio. (2001). Configuration and Centrality – Some evidence from two Italian case studies. Full paper nr. 32. (Elektronisk) I *Proceedings. 3rd International Space Syntax Symposium*; 7-11 maj 2001; Atlanta. PDF format. Tillgänglig: < http://undertow.arch.gatech.edu/homepages/3sss/papers_pdf/32_cutini.pdf > (2009-02-20).

Cutini, Valerio. (2003). Lines and squares: towards a configurational approach to the morphology of open spaces. Full paper nr. 49. (Elektronisk) I *Proceedings. 4th International Space Syntax Symposium*; 17-19 juni 2003; London. PDF format. Tillgänglig: < <http://www.spacesyntax.org/symposia/SSS4/fullpapers/49Cutinipaper.pdf> > (2009-03-25).

Desyllas, Jake., & Duxbury, Elspeth. (2001). Axial Maps and Visibility Graph Analysis. A comparison of their methodology and use in models of urban pedestrian movement. Full paper nr. 27. (Elektronisk) I *Proceedings. 3rd International Space Syntax Symposium*; 7-11 maj 2001; Atlanta. PDF format. Tillgänglig: < http://undertow.arch.gatech.edu/homepages/3sss/papers_pdf/27_desyllas.pdf> (2009-05-06).

Hillier, Bill. (1996). *Space is the machine. A configurational theory of architecture*. Cambridge: University Press.

Ericson, Ulla. (2001). *Järvafältet ur boendes och arbetandes perspektiv*. Utrednings och statistikkontoret, Stockholm Stad.

Ericsson, Urban, Molina, Irene & Ristilampi, Per-Markku. (2000). *Miljonprogram och media – Föreställningar om människor och förorter*. (Elektronisk) Norrköping/ Stockholm: Integrationsverket & Riksantikvarieämbetet. PDF format. Tillgänglig: <<http://www.mkc.botkyrka.se/biblioteket/Publikationer/miljonprogram.pdf>> (2009-03-04).

Franzén, Mats & Sandstedt, Eva (1981). *Grannskap och stadsplanering: om stat och byggande i efterkrigstidens Sverige*. Uppsala : Universitet.

Hanson, Julienne (2000). "Urban transformations: a history of design ideas" in *Urban Design International* No. 5, 97–122.

Klasander, Anna-Johanna. (2001). *Stads-delar. Förorter som stadsbyggnadsfråga*. Lic.- avh. Chalmers tekniska högskola. Göteborg: Universitet.

Legeby, Ann. (2008). *What knowledge can a spatial approach add to the understanding of segregation?*. Conference Architectural Inquiries; 2008; Göteborg.

Legeby, Ann. (2009). *Urban form and social segregation – From housing segregation to integration in public spaces*. Utkast 12.e mars, 2009. Lic.-avh. KTH. Stockholm: Universitet.

Lilja, Elisabeth. (2002). *Segregationens motsägelsefullhet. Integrerad i en stadsdel – segregerad i staden*. Stockholm: Stockholms universitet, Kulturgeografiska institutionen.(Rapport / Meddelande : 114).

Malm, Ulf. (2006). *Trygghet och socialt liv i Husby*. Stockholm:

Marcus, Lars. (2007). Social housing and segregation in Sweden – from residential segregation to social integration in public space. (Elektronisk) I Vaughan, Laura (red.). *Progress in Planning* 67. Issue 3. s. 251–263. Tillgänglig: ScienceDirect (2009-04-28)

Polismyndigheten i Stockholms län. (2005). *Bo tryggt 05*. (Elektronisk) Stockholm. PDF-format. Tillgänglig: < <http://www.botryggt.se/>>. (2009-05-08).

Spacescape. *Om Space Syntax*. (Elektronisk) PDF-format. Tillgänglig: < http://www.spacescape.se/pdf/Om_Space_syntax.Spacescape_AB.pdf>. (2009-05-06).

Ståhle, Alexander. (2008). *Compact sprawl. Exploring public open space and contradictions in urban density*. Diss. KTH. Stockholm: Universitet.

Svenska Dagbladet. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://svd.sesam.se/>>/Husby (2009-04-28).

Tengberg, Susanne och Björkbom, Angelica. (2004): Informationsplan gällande storstadssatsningen i Husby. (Elektronisk) Stockholm: Kista Stadsdelsförvaltning. PDF Tillgänglig: < <http://www.kista.info/download/18.1ac5f13fc59ca3d2e7fff835/232-348-00+Infoplan+2000.pdf> > (2009-03-27).

Turner, Alasdair. (2004). *Depthmap 4: A researchers handbook*. (Elektronisk) PDF-format. Tillgänglig: < <http://eprints.ucl.ac.uk/2651/1/2651.pdf>> (2009-05-14).

Turner, Alasdair, Doxa, Maria, O'Sullivan, David & Penn, Alan. (2001) From isovists to visibility graphs: a methodology for the analysis of architectural space. (Elektronisk) I *Environment and Planning B: Planning and Design*, volume 28, s. 103-121. PDF-format. Tillgänglig: < <http://eprints.ucl.ac.uk/160/>> (2009-05-14).

USK. (Elektronisk) Tillgänglig: < <http://www.usk.stockholm.se/tabellverktyg/tv.aspx?projekt=omradesfakta&omrade=22602> > (2009-05-14).

